

TUIRAN KOULU

OULU

RAKENUSHISTORIASELVITYS
Oulu 31.5.2020 Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

TUIRAN KOULU

OULU Rakennushistoriaselvitys 30.5.2020

Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy

Nummikatu 10

90100 Oulu

toimisto@jteppo.fi

www.jteppo.fi

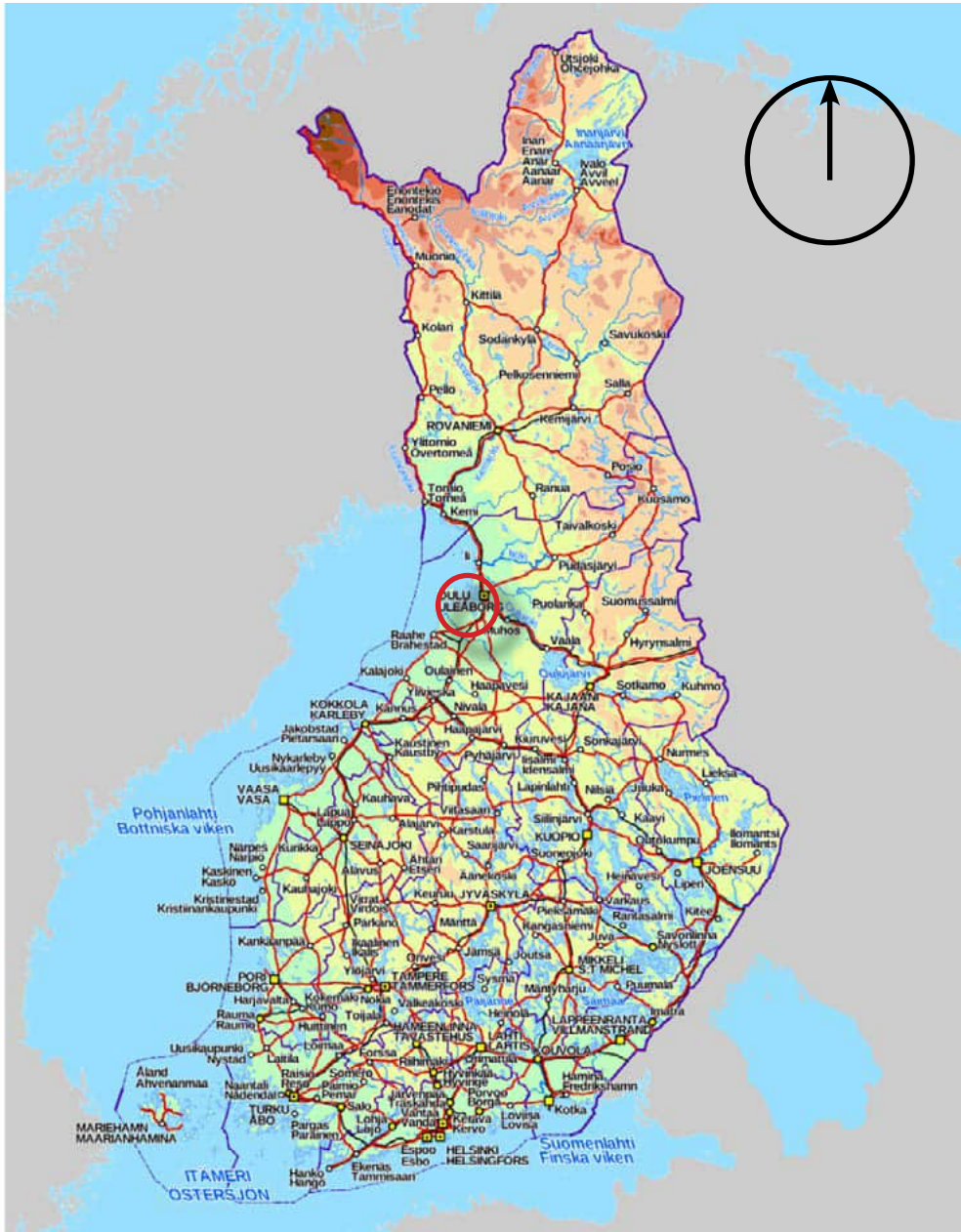
OULU | *Tilapalvelut*

1. Kannen kuva: Tuiran koulu maliskuussa 2020 KUVA: Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy / Veli-Pekka Huhmo

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo.....	3
Perustiedot.....	4
1 Selvitystyö.....	5
2 Tuiran kaavoituksen ja rakentamisen historiaa.....	11
3 Taustaa.....	18
4 Tuiran kansakoulun suunnittelu ja rakentaminen.....	19
5 Nykytila.....	41
6 Ulkoarkkitehtuuri.....	51
7 Rakenteet ja rakennusosat.....	58
8 Sisätilat.....	66
9 Säilyneisyys.....	84
10 Rakennusmestari Jacob William Lillqvist (1865 -1941).....	88
11 Yhteenveto.....	90

2. Kohteen sijainti Suomen kartalla. KUVA: Maanmittauslaitos

Perustiedot

Kohde	Tuiran koulu
Osoite	Koskitie 27, 90500 Oulu
Tila/kiinteistö	564-52-104-1
Kiinteistön omistaja	Oulun kaupunki
Laajuustiedot*	Bruttoala 1402,5 m ² , Tilavuus 6856 m ³ , Tontin ala 12 708 m ²
Kerrosluku	Kaksi kerrosta ja ullakko
Suunnittelija	J. W. Lillqvist, rakennusmestari
Rakennusaika	Rakentaminen 1900 ja laajennus 1930
Muut nimet	Tuiran kansakoulu
Kaavatilanne	Asemakaavamuutos 564-1338 vahvistettu 23.3.1990
Suojelu	Asemakaavassa suojelumerkintä sr-2
Muuta tietoa	Oulun kulttuurihistoriallisten kohteiden luettelossa. Koulussa on osin ennallistettu museoluokka

* Laajuustiedot: Ajantasapiirustus 21.11.2013. Oulun Tilpalvelut Arkisto.

1 Selvitystyö

1.1. Toimeksianto ja työryhmä

Tämä selvitys on laadittu Oulun Tilapalvelut -liikelaitoksen toimeksiannosta ja siinä tarkastellaan vuonna 1900 valmistuneen Tuiran koulun rakennushistoriaa ja nykytilaa. Vuonna 1911 valmistunutta lisärakennusta käsitellään vain yleispiirteisesti ja sen paikalle vuonna 1974 rakennettu uudisrakennus on rajattu tarkastelun ulkopuolelle.

Rakennushistoriaselvitys on perusselvitys, jonka avulla kohteesta saadaan riittävät lähtötiedot korjaus- ja kunnossapitotöiden suunnitteluun, asemakaavamuutoksen laadintaan ja suojelustatuksen määrittelyyn. Siinä selvitetään, millainen rakennus on ja miksi se on sellainen kuin se nykyisin on.

Tarkastelussa rakennuksen vaiheet liitetään rakentamisaikakauden ja paikan historiaan sekä rakennustyyppien kehityshistoriaan. Selvityksen havainnollistamisessa on hyödynnetty eri aikakausien valokuva- ja piirustusmateriaalia. Tässä kevennyksessä toimeksiannossa päähuomio on kiinnitetty rakennuksen ympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin sekä rakennuksen ominaispiirteisiin ja säilyneisyyteen.

Selvitystyön on tehnyt Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy, jossa siitä vastasivat arkkitehdit Veli-Pekka Huhmo ja Jorma Teppo.

1.2. Aineisto ja aiempi tutkimus

Selvityksen laatimisen aikana vallinnut covid19-poikkeustila sulki museot, kirjastot ja arkistojen palvelut. Tilanne on rajannut kirjallisen lähdemateriaalin sekä erityisesti arkistojen alkuperäislähteiden saatavuutta.

Rakennusta koskeva piirustusaineisto on koottu pääosin Oulun Tilapalvelut -liikelaitoksen arkistoon, jossa uusin aineisto on digitaalista. Tuiran koulun oma historia-aineisto on osin järjestetty ja sitä säilytetään koulun tiloissa. Oulun koululaitosta ja Tuiran koulua koskevaa arkistomateriaalia on myös Kansallisarkiston Oulun toimipisteessä, josta tähän selvitykseen oli mahdollista saada vain piirustusaineistoa. Oulun kaupunginarkiston aineisto ei ollut käytettävissä.

Kohteen inventointi on suoritettu maaliskuussa 2020. Historialliset valokuvat ovat pääosin Tuiran koulun arkistosta. Sen lisäksi kuvia on hankittu Museoviraston journalistisesta kuva-arkistosta ja Pohjois-Pohjanmaan maakunta-arkistosta.

3. Kohteen sijainti Oulun kaupungin kartalla. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

Koulun historian osalta keskeisiä kirjallisia lähteitä ovat Pirkko Stjernan vuonna 2000 toimittama 'Tuiran koulu 100-vuotta juhlaulkaisu' sekä Pentti Huttusen vuonna 1974 tekemä 'Oulun kaupungin kansakoulu 1874-1974'. Vuonna 1974 rakennetusta uudisrakennuksesta on olemassa Arkkitehtitoimisto Pia Krogiuksen vuonna 2012 tekemä rakennushistoriaselvitys.

Asemakaavakartat ja kartta-aineistot ovat Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalveluiden tuotantoa sekä osin Maanmittauslaitoksen avoimien aineistojen tiedostopalvelusta (Maastotietokanta 01/2017- 06/2017, Creative Commons 4.0 lisenssi).

4. Tuiran koulun pääaula. Koulu on kaksikerroksinen ja tyypiltään sivukäytäväkoulu.

1.3 Kohde ja ympäristö lyhyesti

Tuiran koulu sijaitsee entisen Merikosken partaalla ja Oulujoen pohjoisrantaa seuraavan Koskitien varrella. Se lukeutuu Merikoskenkadun jakaman kaupunginosan itäiseen osaan.

Tuiran koulu on järjestyksessään viides koulurakennus Oulussa. Se valmistui vuonna 1900 Skrööderin tilan laidalle, jossa se palveli Tuiran ja Alalaanilan nopeasti laajenevaa asutusta. Rakennus on ollut koko 120-vuotisen olemassaolonsa ajan Oulun kaupungin koulukäytössä.

Tuiran koulun suunnitelmat laati Oulun kaupungin virkaatekevä rakennusmestari Jakob W. Lillqvist. Kaksikerroksisen rakennuksen ensimmäinen kerros on kiviaineinen ja toinen kerros hirsirunkoinen. Koulun arkkitehtuurityyli edustaa uusgotiikkaa ja sen puujulkisivut on koristeltu sveitsiläistyylisiin runsailla puuleikkauksilla. Ensimmäisen kerroksen julkisivuissa sileään rappaukseen on yhdistetty muurattuja punatiiliäiheita. Rakennuksella on satulakatto, jossa on pitkät ja koristeellisilla konsoleilla kannatetut avoräystäät.

Rakennus on tyypiltään sivukäytäväkoulu, jonka suuret ja korkeat luokkahuoneet suunnitautuvat jokimaisemaan. Sisäpihan puolella rakennuksen keskellä on kuusikulmainen porrashuone. Koulun ruokala, liikuntasali sekä hallinto- ja sosiaalitilat sijaitsevat viereisessä vuonna 1974 valmistuneessa laajennusosassa. Laajennus on yhdistetty vanhan kouluun lasisella yhdyskäytävällä.

Vaikka Tuiran koulun ympäristössä on tapahtunut suuria muutoksia, se on säilyttänyt keskeisen aseman Tuiran kaupunkikuvassa. Suurimman muutoksen alue koki toisen maailmansodan jälkeen, kun joki rakennettiin ja koulun eteen kohosi Merikosken voimalaitos sekä kytkinkenttä. Myöhemmin Tuiran koulu on menettänyt myös pihalla kasvaneet vanhat petäjät.

Nykyisin Tuira on kerrostalovaltainen noin 7000 asukkaan kaupunginosa. Kilometrin säteellä koulusta on runsaasti kaupallisia palveluita sekä kirjasto, päiväkotit ja terveyskeskus. Tuiran koulun lisäksi kaupunginosassa toimii nykyisin Merikosken yläkoulu ja lukio sekä Tiernan koulun kaksi yksikköä. Tuira on kaupungin bussiliikenteen solmukohta ja lähimmät pysäkit sijaitsevat noin 300 metrin päässä koulusta. Koululle johtaa kevyenliikenteen väyliä kaupunginosan eri puolilta sekä Oulun keskustasta, jonne on matkaa noin puolitoista kilometriä.

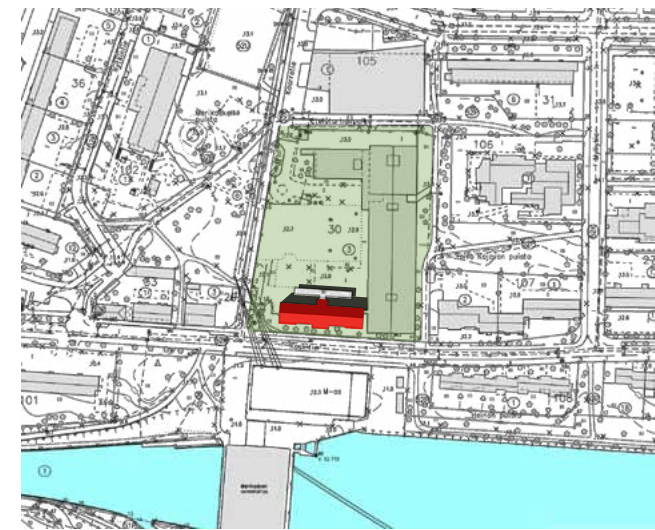

Tunnettuja oppilaita Tuiran koulusta:

Martti Suosalo, näyttelijä
 Keke Rosberg, F1-maailmanmestari
 Martti Hälli, kirjailija
 Kauko Röyhkä, kirjailija ja muusikko
 Peter von Bagh, elokuvahistorioitsija
 Pia-Noora Kauppi, europarlamentaatikko

5. Tuiran koulun ja siihen liittyvien rakennusten rakennusvaiheet.

6. Tuiran koulu kantakartalla. Koulun tontti on merkitty vihreällä. Koulun eteläpuolella on Merikosen voimalaitos.

TUIRA

Tuiran puisto

Merikoskenkatu

Päiväkoti

Valtatie

Tuiran kirkko

Tuiran koulu

Koskitie

Merikosken voimalaitos

Oulujoki

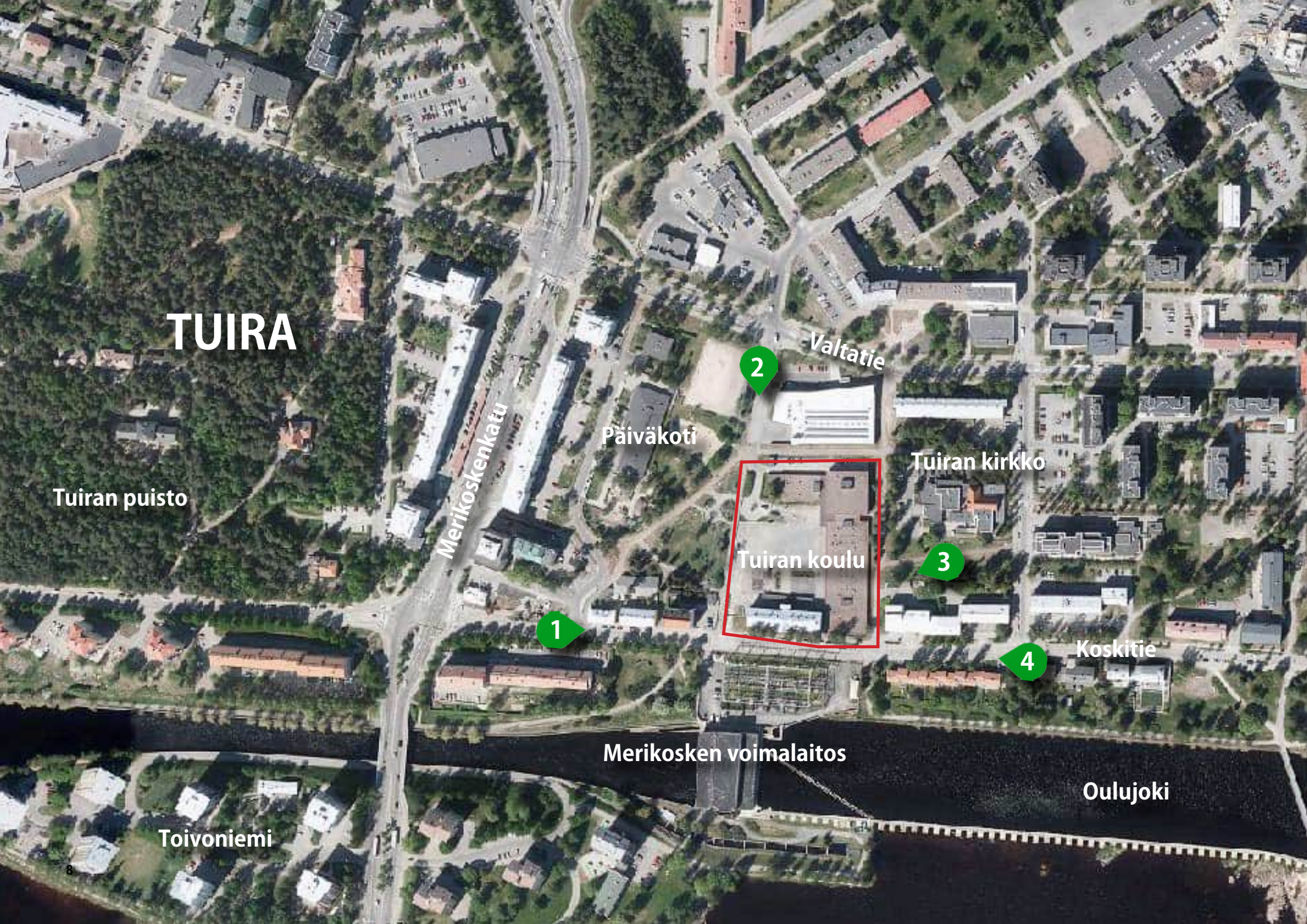
Toivoniemi

1

2

3

4

7. Näkymä Merikoskenkadulta koulun suuntaan. Koskitien vasemmalla puolella on ensin Osuuskaupan talo (1925) ja sen takana Säästöpankin talo (1938). Niiden välissä on 2000-luvun täydennysrakentamista.

8. Näkymä Valtatieltä etelään. Vasemmalla on 2000-luvun myymälärakennus. Tuiran koulu näkyy kuvan keskellä. Maisemaa halkoo Merikosken voimalaitokselta tuleva voimalinja.

11. Näkymä Tuiran kirkon nurkalta koulun suuntaan. Vanha koulurakennus näkyy 1970-luvun laajennuksen yli.

9. Kuva on otettu Oulujoen rantaan johtavan kävelytien varrelta länteen. Vasemmalla on 1950-luvun kaksikerroksinen rivitalo ja keskellä näkyvän koulun oikealla puolella on 1960-luvun kolmikerroksinen kerrostalo.

10. VASEMMALLA: Tuiran kaupunginosa vuoden 2018 ilmakuvassa. Tuiran koulun tontti on rajattu punaisella. Näkymämerkinnät viittaavat yläpuolella oleviin valokuiviin. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

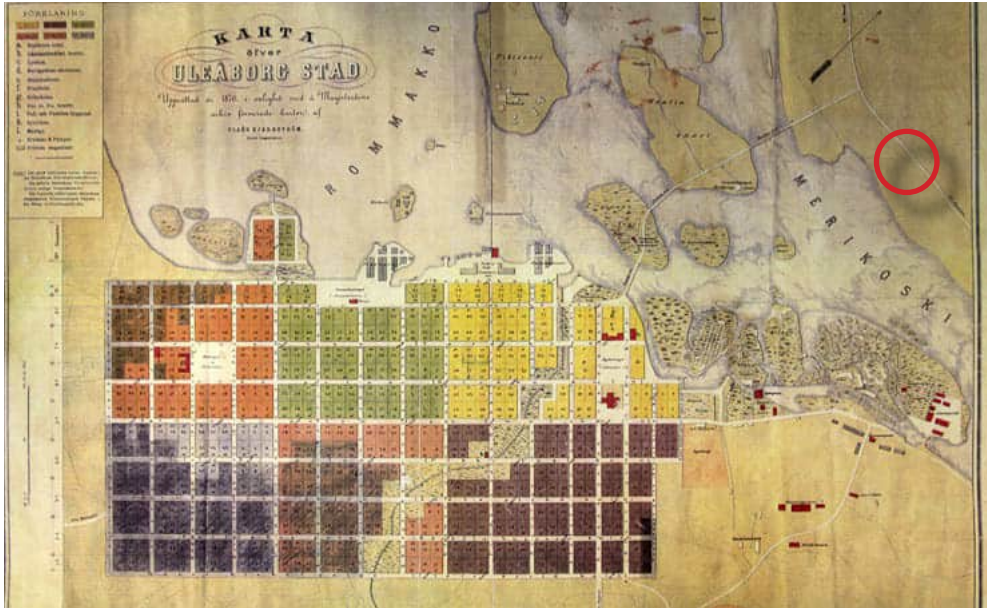
J. Björkman Oulussa.

12. Johan Björkmanin todennäköisesti 1870-luvun alussa Tuirasta kaupungin suuntaan otettu valokuva antaa käsityksen Tuiran koulun alkuperäisestä maisemasta. Kuva on otettu rantatörmältä tulevan Tuiran koulun tontin länsipuolelta. Edessä kulkee nykyinen Koskitie, jonka takana on Toivoniemi. Kosken takana oikealla näkyy Raatin saari. KUVA: Pohjois-Pohjanmaan museo

Pohjoispuoli Oulun kaupungista.

2 Tuiran kaavoituksen ja rakentamisen historiaa

13. Claes Kjerrströmin painettu asemakartta vuodelta 1876 esittää Tuiran ja Alalaanilan alueet rakentamattomina. Karttaan on merkitty vuonna 1869 valmistuneet Oulujoen sillat sekä joen pohjoisrannalla kahteen suuntaan haaroituva Tornion maantie. Kartta: Oulun Kaupungin arkisto

Oulujoen pohjoispuolella sijaitsevat Tuira ja Alalaanila olivat 1860-luvulle saakka Oulun kaupunkirakenteesta erillisiä alueita. Ne kuuluivat hallinnollisesti Oulun maalaiskuntaan ja alueelle oli sijoittunut vähäistä torppariasutusta.

1800-luvun lopulla Oulujoen pohjoispuolesta tuli kaupungin tärkein laajentumissuunta. Puinen silta Oulun kaupungista Linnansaareen valmistui vuonna 1867 ja Merikosken ylittävä Ämmänväylän silta vuotta myöhemmin. Toisena ylityspaikkana toimi kosken yläpuolelle rakennettu rautatiesilta.

Kulkuyhteyksien parantuminen ja Oulun teollisen toiminnan viriäminen käynnistivät työväen muuttoliikkeen Alalaanilaan ja Tuiraan. Alueen asukasluku kasvoi nopeasti ja vuonna 1900 se oli ylittänyt jo 1200 asukkaan rajan. Oulun kaupunki osti Alalaanilan tilan vuonna 1898 ja hallinnollisesti se liitettiin Ouluun vuonna 1911.¹

1 Tuomaala Ilkka: Puu-Tuirasta kerrostaloalueeksi - Oulun Tuiran kaupunginosan saneerausprosessi vuosina 1960–1976, Oulun Yliopisto Historian pro gradu -tutkielma, 2015 ss. 3-4

14. Osasuurennos Oulun kaupungin asemakartasta vuodelta 1909. Kaupungista siltojen yli tuleva tie päättyy Tuiran rautatie-asemalle. Tien itäpuolella näkyy rakenteilla oleva kunnallissairaalan alue. Ympyrällä merkityn Tuiran kansakoulun itäpuolelta alkaa Skrööderin tila. KUVA: Oulun kaupunginarkisto

Tuirasta muodostui pohjoiseen suuntautuvan liikenteen solmukohta. Perämeren rannikko seuraava maantie Tornioon kulki joen rantatörmällä. Vuonna 1886 valmistunut rautatie rajasi kaupunginosaa pohjoisessa ja idässä. Tuira sai oman rautatieaseman, jonka kautta kulki pistoraide Toppilansalmen satamaan. Koskien yli kulkevien siltojen liikennettä vilkastutti vuosisadan vaihteessa myös kaupunginsairaalan rakentaminen Tuiraan.

Bertel Jungin kaava 1914

Tuiran ja Alalaanilan ensimmäisen asemakaavan laati vuonna 1914 helsinkiläinen asemakaava-arkkitehti Bertel Jung (1872–1946). Hän oli toiminut Oulun kaupungin asiantuntijana jo vuoden 1908 asemaakaavatyössä.² Jung jäseni Tuiran katuverkon leveisiin pääliikenneväyliin ja kapeisiin asuntokuijiin. Hän sijoitti pääväylien varsille näyttäviä ak-

2 Niskala Kaarina ja Okkonen Ilpo: Oulun Graadi, Kirjapaino Kaleva, Oulu 2002 s. 67

Tuira 1939

15. Vuoden 1939 ilmakuvassa näkyy puutalokortteleista muodostuva kaupunginosa, jonka katuverkko pohjautuu Bertel Jungin vuonna 1914 laatimaan asemakaavaan. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

1. Merikoski virtaa vielä vapaana. Päätös patoamisesta on tehty.
2. Tuiranväylän silta on puukaarisilta vuoteen 1948 asti.
3. Toivoniemen itärannalla on muun muassa koululaisten viljelmiä.
4. Tuiranpuistossa toimii kaupunginsairaala.
5. Huvilakadun varrella on suuria huviloita.
6. Tuiran torin laidalle on rakennettu kaareva Säästöpankin talo
7. Kirkkokangas on kukkula, joka varattiin kirkon rakentamiseen.
8. Tuiran rautatieasema
9. Ouluntie oli Tuiran torille johtava pääväylä
10. Osuuskauppa
11. Säästöpankin talo
12. Apteekki
13. Tuiran rukoushuone
14. Tuiran koulu

16. Osasuurennos ilmakuvasta Tuiran koulun kohdalta. Kahden koulutalon ympärillä kasvaa useita vanhoja mäntyjä. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

17. Arkkitehti Bertel Jungin vuodelta 1914 laatima asemakaava ohjasi Tuiran rakentamista 1950-luvulle asti. Tuiran silloilta tuleva pääväylä johti pyöreän Tuiran torin äärelle. Kadun varrelle on piirretty umpikortteleita. Tuiran koulun tontti on merkitty punaisella ympyrällä. KUVA: Oulun kaupunginarkisto

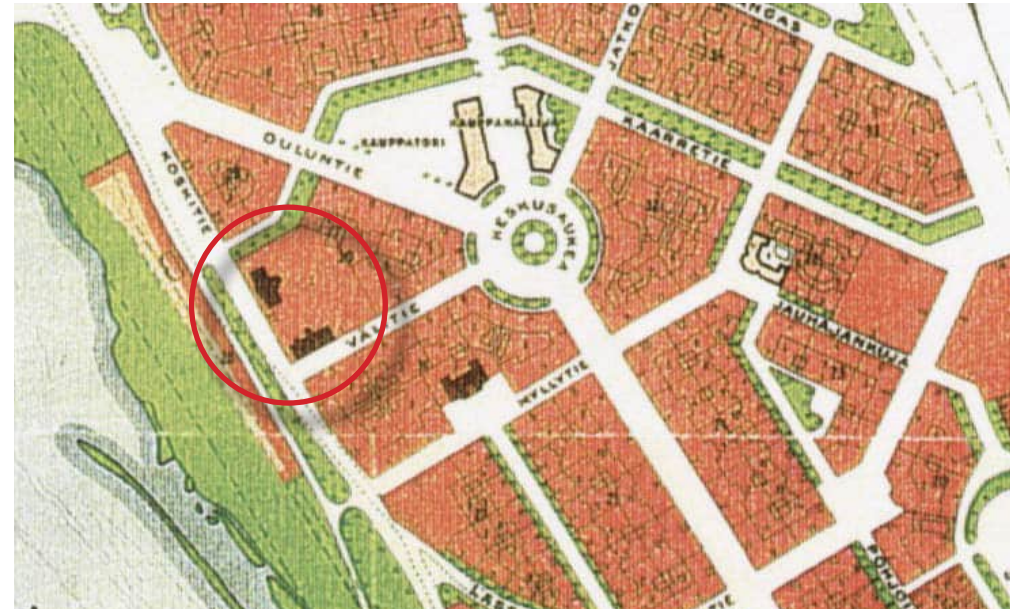
selisommitelmia sekä julkisia rakennuksia. Kaupunkimaiset umpikorttelit sijoittuivat suunnitelmassa puistomaisen keskusalueen itä- ja länsireunoille. Työvään asuinkortteleista muodostettiin tiivis pientaloalue Tuiran luoteisosaan. Kaavassa varauduttiin myös Merikosken voimalaitoksen ja alakanavan rakentamiseen.

Alkuperäisen alueen laidalle rakennetun Tuiran koulun sijainti muuttui kaavan myötä aikaisempaa keskeisemmäksi. Tuiran koulun tonttia sivuava ja pyöreälle torille johtava diagonaalinen Ouluntie muodostui kaupunginosan pääväyläksi.

Merikosken voimalaitos ja Alvar Aallon vesipeilisuunnitelma 1943

Tuiran kasvu jatkui ennätyksellisen nopeana. 1920-luvulla puolet kaupungin väestönkasvusta kohdistui Tuiran kaupunginosaan ja 1950-luvun loppuun mennessä lähes koko alue oli rakennettu.³ Oulujoen valjastaminen aloitettiin vuonna 1939 ja samalla syntyi ajatus uuden modernin keskuksen rakentamisesta voimalaitoksen ympäristöön. Professori Alvar Aallon laatima Koskikeskussuunnitelma julkistettiin vuonna 1943.

3 Tuomaala op.cit. s. 4-5

18. Vuonna 1940 laadittu asemakartta osoittaa Tuiran koulun keskeisen sijainnin. Karttaan on merkitty myös vuonna 1910 rakennettu uusi koulurakennus sekä koulun talousrakennus. Koulun tontin pohjoispuolella on kaksi pientä omakotitaloa pihapiireineen. KUVA: Oulun kaupunginarkisto

Alueelle 1950-luvulla valmistuneet kerrostalot lisäsivät painetta joen pohjoispuolisten koulujen ennestään ahtaisiin tiloihin.

Meurman–Ervi yleiskaava 1952

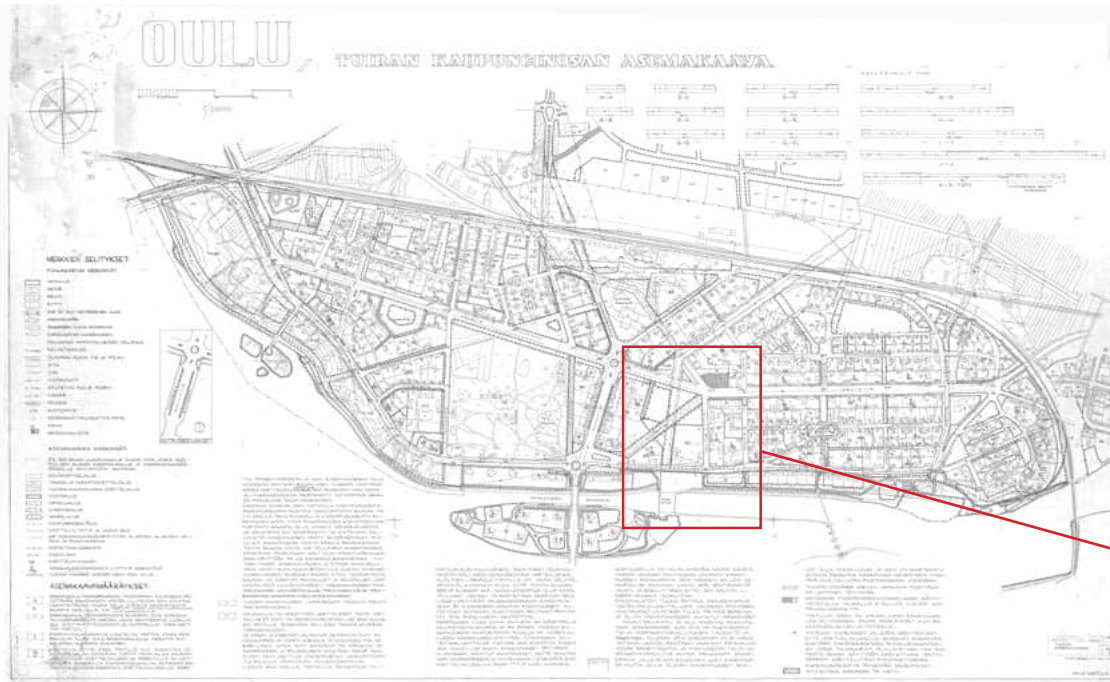
Oulun kaupungin voimakas kasvu käynnistyi toisen maailmansodan jälkeen, jolloin lisääntyneet työmahdollisuudet vetivät väkeä kaupunkiin. Myös korkea syntyvyys ja sodassa menetettyjen alueiden asukkaat lisäsivät kaupungin väkilukua. Vuosina 1945–1955 asukasmäärä lähes kaksinkertaistui ja kasvun ennustettiin jatkuvan vuosikymmeniä eteenpäin.⁴

Vuonna 1952 valmistui arkkitehtien Otto Meurmanin ja Aarne Ervin laatima yleiskaava, jossa kaupungin kasvua ohjattiin kaupunkialueen ulkopuolelle perustettaviin asuunkuntiin ja niiden asumalähiöihin.⁵ Yleiskaava liitti Tuiran aiempaa tiiviimmin keskustan kaupunkirakenteeseen. Joen pohjoispuolelle rakennetut uudet asuinalueet tekivät Tuirasta kaupungin sisäisen liikenteen solmukohtan.

4 Manninen Turo: Oulun kaupungin historia VI 1945–1990, Gummeruksen Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1995 s. 30

5 Meurman Otto: Asemakaavaoppi, Rakennuskirja Oy 1982 s. 79

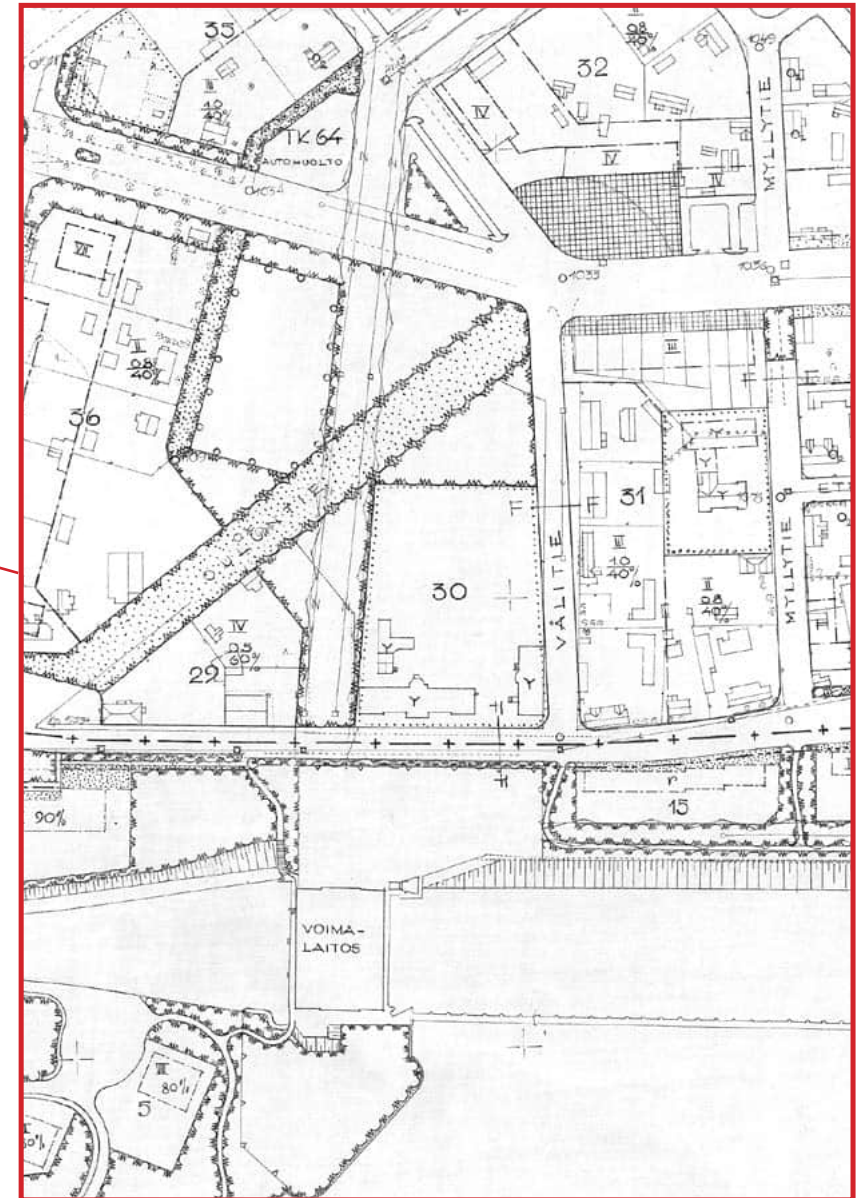

19. Niilo Mattilan vuonna 1954 laatima Tuiran asemakaava päivitti Bertel Jungin kaavan vastamaan toteutunutta tilannetta. Suurin muutos oli Merikoskenkadun rakentaminen kaupunginosan keskuskaduksi. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

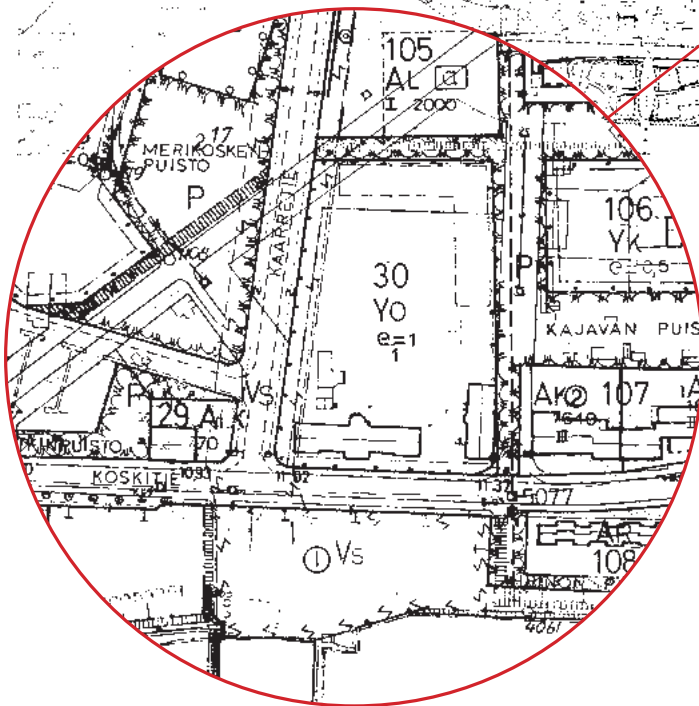
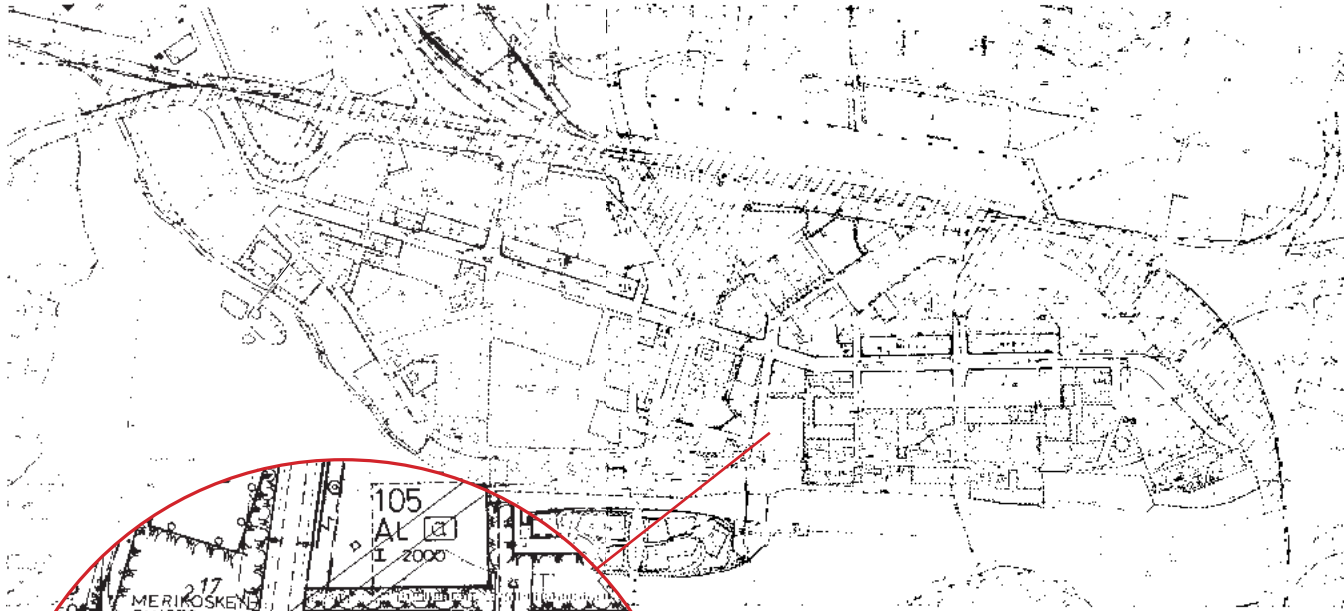
Niilo Mattilan asemakaava 1954

Oulun kaupungin kaavoitusarkkitehti Niilo Mattila päivitti Tuiran asemakaavan vuonna 1954. Hän säilytti Bertel Jungin luoman katuhierarkian ja aksiaalisuuden, mutta täsmensi kaavaa toteutumattomien julkisten rakennusten osalta. Huvilakatu muuttui uudessa kaavassa korkeiden kerrostalolamellien reunustamaksi Merikoskenkaduksi, josta liikenne haarautui Valtatietä pitkin itään ja länteen sekä Kemintietä pohjoiseen.

Tuiran koulun ympäristössä suurin muutos oli ajoneuvoliikenteen poistaminen Ouluntieltä, joka vapautti rakennusmaata ja mahdollisti puiston rakentamisen.

20. Osasuurenoksessa näkyy koulun korttelia numero 30 ympäröivä pienimittakaavainen rakennuskanta. Ouluntien sulkeminen ajoneuvoliikenteeltä vapautti rakennusmaata keskeiseltä paikalta. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

Irma ja Matti Aaltosen asemakaava 1969

Oulun asukasmäärän kasvu jatkui 1960-luvulla ilman laantumisen merkkejä. Vuoden 2001 kaupungin väestömääräksi ennustettiin 205 000 henkeä ja kaavoittajien ratkaistavaksi tuli mittavan väestönlisäyksen sijoittaminen kaupunkialueelle. Puutalovaltaisessa Tuirassa oli umpeutumassa 400 omakotitalotontin vuokrasopimukset ja sen lisäksi alueen maankäytön tehostamista puolsivat keskustan läheisyys ja alueen liikenteellinen asema. Näistä lähtökohdista käynnistettiin yksi maamme laajimmista aluesaneerauksista.

Tuiran saneeraus perustui Arkkitehtitoimisto Irma ja Matti Aaltosen vuonna 1969 valmistuneeseen asemakaavaan. Suunnitelma laadittiin 14 000 asukkaalle ja se sisälsi seitsemän suurkorttelia, joissa kerrosten lukumäärä ulottui enimmillään viiteentoista. Kehittyneen elementtirakentamisen ansiosta muutos puukaupungista betonilähiöksi tapahtui ennätyksellisen nopeasti.

21. Vuoden 1969 saneerauskaava kokosi yhteen Tuiran erilliset kaavat ja mahdollisti voimakkaan kerrostalorakentamisen. Kaava pyrki ratkaisemaan myös kasvavat liikenteelliset haasteet. Alla osasuurennos Tuiran koulun ympäristöstä. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

Tuiran koulu ja sen ympäristö jäivät tiiviisti rakennetun Merikoskenkadun ja Valtatien varrelle suunnitellun korkean kerrostalorakentamisen väliin. Koulun tontti sai naapurikseen puiston ja viereisten tonttien kerroskorkeudet pysyivät maltillisina. Koulun tontin pohjoisosaan on kaavassa hahmoteltu tuleva uusi koulurakennus.

Tuira 1947

22. Merikosken voimalaitoksen ja kanavan rakentaminen on edennyt, mutta vesi virtaa vielä vanhassa joki uomassa. Rantapenkki on maansiirtotyömaana. Tuiran pääliikenneväyläksi on muodostunut Merikosken silloilta Tuiran torille kulkeva Ouluntie. Se erottaa koulun käytössä olevan Päiväkodin muista rakennuksista. Koulun pohjoispuolella on avoin hiekkakenttä. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

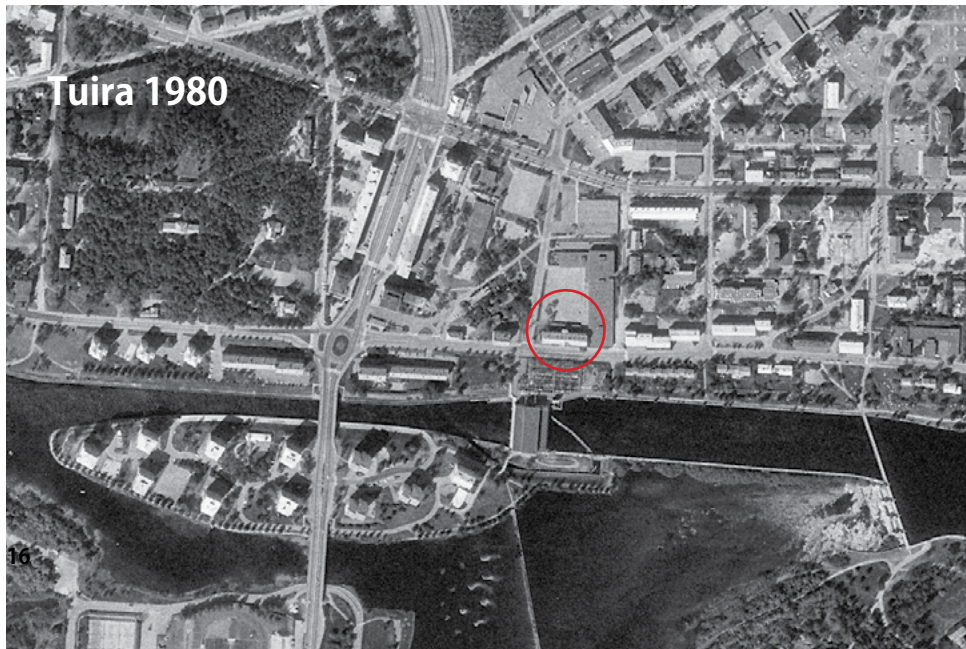

Tuira 1965

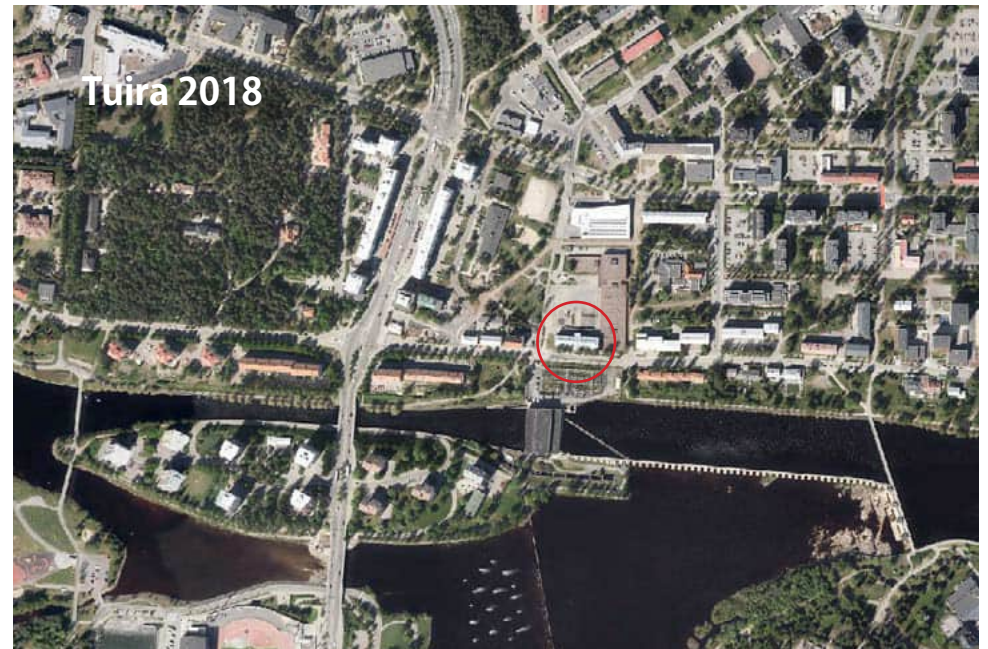
23. Koskikeskus on valmistunut ja Oulujoen vesimassat virtaavat Merikosken voimalaitoskanavaa pitkin. Yläkanavan kohdalle on rakennettu rantapuisto, jonka laidalla on uusia rivi- ja omakotitaloja. Tuiran koulun kohdalle on rakennettu voimalaitoksen kytlinkenttä. Silloilta tuleva liikennevirta on ohjattu uudelle Merikoskenkadulle, jota reunustavat korkeat kerrostalolamellit. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

24. Puu-Tuiran saneeraus kerrostalovaltaisiksi kaupunginosaksi on toteutunut. Merikoskenkatu jatkuu Kemintien pohjoiseen ja Ouluntie on muutettu kevyenliikenteentieksi. Koulun tonttia sivuava Kaarretie on vielä ajoneuvoliikenteen käytössä. Koulun tontilla on vuonna 1974 valmistunut laajennusosa Sen pohjoispuolelle on rakennettu yksikerroksinen liiketalo. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

25. Koulun ympäristö on pysynyt lähes muuttumattomana. Korttelin pohjoispuolelle on rakennettu aiempaa suurempi liiketalo. Radan varrelle on rakennettu uusi kokoojatie, joka on vähentänyt läpikulkuliikennettä Valtatiellä ja Merikoskenkadulla. Kerrostaloaluetta on täydennetty. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

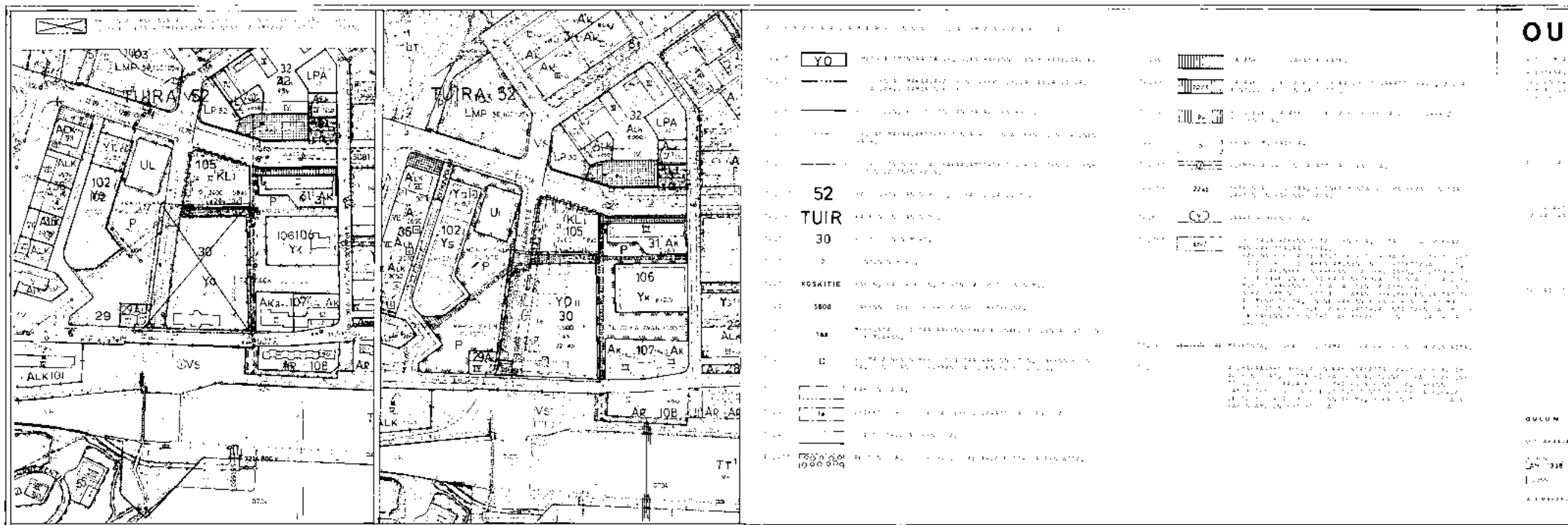

Tuira 1980

Tuira 2018

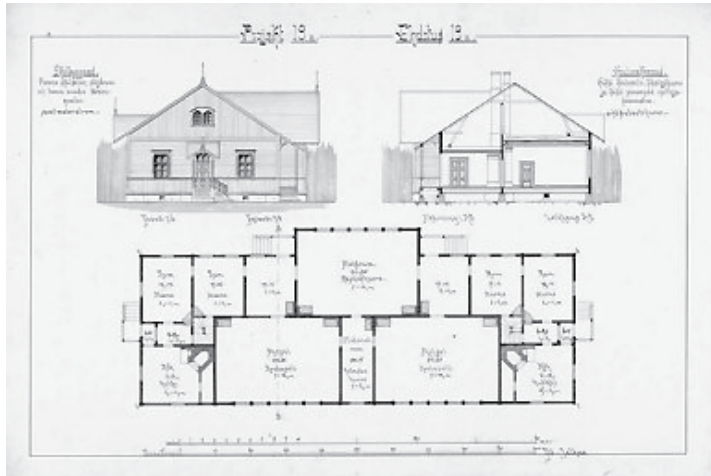
26. Voimassa oleva asemakaavanmuutos Tuiran kaupunginosan kortteli 30 sekä puisto- ja katu- alue ' on astunut voimaan 23.03.1990. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

Asemakaavamuutos 564-1338 vuodelta 1990 (voimassa oleva kaava)

Voimassaoleva kaava on vahvistettu vuonna 1990. Arkkitehti Heikki Kantolan allekirjoittamassa kaavamuutoksessa Tuiran koulun tonttia laajennettiin länteen ja vanha kansakoulurakennus suojeltiin merkinnällä sr-2. Kaavamuutos koski korttelin numero 30 lisäksi myös viereistä puistoa sekä katualuetta. Koulun pihan länsipuolta sivuavan Kaarrepolku poistettiin ja sen paikalle määrättiin istutettavia alueita. Ajoneuvoliikenne ohjattiin Valtatien suunnasta tulevaa Kaarretietä pitkin koulun pohjoispuolelle.

Asemakaava rajasi kerroskorkeudeksi kaksi ja rakennettavan kerrosalan enimmäismääräksi 5600 m². Autopaikkavaatimukseksi merkittiin 22 autopaikkaa. Kaava salli myös yhden asunnon rakentamisen korttelin osaan.

3 Taustaa

27. VASEMMALLA: Ensimmäinen tyypikoulujen mallikirja valmistui arkkitehtikilpailun tuloksena vuonna 1892. Kuvassa suurin malli numero 19, jota moitittiin liian kalliiksi rakentaa. KUVA: Kansallisarkisto

28. OIKEALLA: Kivi- ja puurakenteisten kerrosten yhdistelmää suosittiin 1900-luvun alun koulurakennuksissa paloturvallisuuden vuoksi. Kuvassa Arkkitehti Theodor Granstedin Kuopioon suunnittelema Linnanpellon sokeainkoulusta, joka valmistui samana vuonna kuin Tuiran kansakoulu. Vastaavalla tavalla on rakennettu muun muassa Heinolan seminaarin päärakennus sekä Oulun vanhaan kasarmialueeseen kuuluva Soittola. KUVA: Museovirasto/RHO Jari Heiskanen 2007

3.1 Suomalainen kouluarkkitehtuuri

Kirkon suojissa toimintansa aloittanut Suomen koululaitos vakiintui 1620-luvulla, jolloin jokainen kaupunki velvoitettiin rakentamaan oma pedagogiotalo. Koulurakennuksesta tuli merkittävä julkinen rakennustyyppi autonomian ajan alussa, vaikka kouluverkon laajamittainen rakentaminen käynnistyi vasta 1870-luvulla.⁶ Siihen vaikuttivat vuoden 1866 kansakouluasetus, Kouluylivaltuutuksen perustaminen vuonna 1869 sekä vuoden 1872 koulujärjestys. Kouluarkkitehtuurista tuli normatiivista, mutta koulujen suunnittelu kiinnosti myös aikakauden johtavia arkkitehteja.⁷

Kaupungeissa yläkoulut ja lukiot suunniteltiin tavallisesti valtion intendenttikonttorissa ja rakennettiin valtion varoin. Maaseudulla koulurakennusten tarkoituksenmukaisuudesta vastasi Kouluylivaltuutus, mutta niiden rakentaminen jäi kuntien vastuulle. Kouluylivaltuutus järjesti arkkitehtuurikilpailun, jonka tuloksena julkaistiin ensimmäinen 'Mallipiirustuksia kansakoulurakennuksia varten maalla' -kokoelma vuonna 1892.⁸

1900-luvun alussa koulurakentaminen jatkui vilkkaana maaseudulla. Rakentamista vauhdittivat vuonna 1898 annettu piirijakoasetus sekä vuonna 1921 voimaan astunut

yleinen oppivelvollisuus. Uusissa mallikirjoissa rakennukset olivat aikaisempaa pienempiä, koristelultaan niukempia ja siten myös edullisempia rakentaa. Luokkahuoneiden lisäksi maalaiskouluihin alettiin rakentaa asuntoja opettajille.⁹

1900-luvun alun kaupunkikansakoulut sijoittuivat arkkitehtonisesti oppikoulujen ja maalaiskoulujen välimaastoon. Niiden suunnitteluperiaatteet noudattivat oppikoulurakennuksia, mutta tilaohjelmissa oli yhteneväisyyttä maalaiskansakoulujen kanssa.¹⁰

Mallikirjojen valtakausi päättyi 1930-luvulla, kun funktionalismi toi kouluarkkitehtuuriin terveellisyys-, valon ja liikunnallisuuden ihanteet. 1940- ja 1950-luvuilla kaupungeissa rakennettiin korkeita kerrostalokouluja. 1960-luvulla siirryttiin matalaan rakentamiseen ja kansainvälisten esimerkkien innoittamiin hallikouluihin. 1980-luvulla rationalistiset mitoitusnormit haluttiin hylätä ja korostaa oppimisympäristön virikkeellisyyttä, paikan henkeä ja lapsen mittakaavaa. Vuosituhannen lopussa postmoderni leikkimielisyys vakavoitui, koulujen koko kasvoi ja monikäyttöisyys nousi jälleen arvoon.¹¹

6 Lilius Henrik, Suomalaisen koulutalon arkkitehtuurihistoriaa, Helsinki, Vammalan Kirjapaino Oy 1982 s.103

7 ibid ss. 108-111

8 ibid ss. 123-124

9 ibid ss. 128-130

10 ibid s. 130

11 Standertskjöld Elina, Rakennetun Suomen tarina, ss. 95-111 Rakennustieto Oy Bookwell Oy, Porvoo 2017

4 Tuiran kansakoulun suunnittelu ja rakentaminen

29. Kajaanintullin kouluun kuuluva 'Vattihiusi'.

30. Kirkkotorin koulu

31. Aleksanterintorin koulu

32. Heinätorin koulu

4.1 Oulun kaupungin kansakoulut 1900-luvun alussa

Aloite kansakoulun perustamisesta Oulun kaupunkiin tehtiin vuonna 1871. Sen allekirjoittivat kaupungin vaikutusvaltaisimmat tahot kuten kuvernööri, papisto, maistraatti, vanhemmat, porvaristo ja talonmestajat. Tätä ennen lasten opetuksesta olivat huolehtineet seurakunnat, pientenlastenkoulu sekä 'koulumusterit'.¹² Opetustiloina toimivat sekalaiset huoneistot, kuten esimerkiksi 'Vattihiusina' tunnettu köyhäintalo.

1900-luvun alkaessa kaikki Oulun neljä kansakoulua olivat puurakenteisia ja sijaitsivat Oulun ruutukaava-alueella. 'Vattihiusin' viereen oli vuonna 1897 rakennettu uusi Kajaanintullin koulu. Kirkkotorin koulu sai käyttöönsä raatihuoneelta vapautuneen rakennuksen syksyllä 1893 ja Heinätorin kansakoulun lisärakennus valmistui vuonna 1874.¹³ Neljäs kansakoulurakennus oli vuonna 1883 valmistunut Aleksanterintorin koulu, jossa toimi suomenkielinen kansakoulu vuosina 1908-1935.

Väestönkasvun lisäksi kansakoulujen oppilasmääriä kasvattivat koulunkäynnin taloudellisten mahdollisuuksien paraneminen sekä koulutuksen tuoman hyödyn arvostuksen lisääntyminen.¹⁴

12 Hautala Kustaa, Oulun kaupungin historia IV 1865-1918, Oulun kaupunki, Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1976 ss. 530-531

13 ibid 534-535

14 Stjerna Pirkko (toim.) Tuiran koulu 100 vuotta, Oulun kaupungin painatuskeskus, Oulu 2000 s. 15

4.2 Tuiran kansakouluhanke

Joen pohjoispuoliset Tuiran kruunutila ja Alalaanila eli Skrööderin tila kuuluivat Oulun maalaiskuntaan. Alueen edullinen ja kontrolloimaton rakentamismahdollisuus synnytti varsin vapaamuotoisia asujamistoja, joiden väki kävi töissä Oulun puolella. Vaikka asukkaat maksoivat veronsa maalaiskunnalle, ei sillä odotettavissa olevien alueliitosten vuoksi ollut halukkuutta koulun rakentamiseen.¹⁵

Kun Tuiran tila vuonna 1886 liitettiin Oulun kaupunkiin, siirtyi kouluolojen järjestäminen Oulun kaupungin vastuulle. Oulun kansakoulun johtokunnan vuonna 1889 tekemä esitys alemman kansakoulun rakentamisesta maalaiskunnan ja kaupungin yhteiskäyttöön kaatui maalaiskunnan haluttomuuteen ja kaupungin rahapulaan. Tilapäisenä ratkaisuna koululaisten vanhemmat perustivat yksityisen koulun, jota kaupunki tuki rahallisesti.¹⁶

Vuonna 1896 kaupungin kouluissa kävi jo 98 oppilasta joen pohjoispuolelta ja johtokunta kiirehti Tuiran koulun rakentamista. Vaikka hanke ei toteutunut toivotussa aikataulussa, aloite käynnisti koulun suunnittelun. Kansakoulukassan varoilla hankittiin mallipiirustuksia, joiden pohjalta Oulun kaupungin rakennusmestari Jakob W. Lillqvist

15 ibid

16 Hautala op.cit s. 534

päivänä klo
 stelemaan ja
 stä asioista
 nnöissä tar-
 ään.
 Helmituuta

Onlu, Helmik. 7 p:nä.

**Kansakouluko Tuiran
 maalle?**

Kaitu lehden 11 n:sta kehoitetaan
 Oulun kaupunkia perustamaan kansakou-
 lun „toijellepuolen jokea“, Tuiran maalle,
 koska se on kaupungille kuuluva ja
 ja siellä on suuret laumat lapsia, joilla
 on vaikea käydä koulua kaupungissa
 pitkän matkan tähden j. n. e.

Meidän mielestämme on tuollainen esi-
 titys hyvin omiainen, sillä Tuiran maalla
 lienee nytään koulukäisiä lapsia 15--20,
 jos ei oteta lukuun Tuiran maalla asuvain
 hyyryläisten lapsia, jotka ovat ulkojeu-
 rakunta laisia. Jos Tuiran maalle koulu
 laitettaisiin, saa se tyllä oppilaita siten,
 että maaseurakunnan puolella Schröderin,
 Hintan y. m. maille asuvain kaup-
 pungin ja tehdästen työväen lapset
 sinne otetaan; mutta niille ei ole kau-
 punki laillisesti velvollinen koulua lait-
 tamaan. Väitetään ehkä, että kaupun-
 gilla on, mainituille kaupungin- ja teh-

Send
 Oulun k
 temmin sen
 funnan pö
 G. von V
 naen sähk
 taina klo
 sen saatua
 gisä.
 Kenraal
 kadotti S
 filla tiedoi
 maamme to
 ja warfin
 jonka kun
 Alfthan o
 hänen an
 on täällä
 hänen mu
 ginvaltuus
 Kenraal
 riffaan ka
 Wiipurissa

unta.
 aksut
 tuutus-osakeyh-
 95 (1: 50 p:iä
 at ehdottomasti
 ikunn kuluessa.
 rgerbohm.
 Oulussa.
 sta-
 tteja
 upassa,
 katu 16.

33. "Kansakouluko Tuiran maalle?" pohti Oulun Ilmoituslehti helmikuun 7. päivänä vuonna 1896. Lehti suhtautui kriittisesti kaupungin velvoitteeseen tilanteessa, jossa maalaiskunnan ja kaupungin maksumiehen roolit kouluasioissa olivat epäselvät. KUVA: Kansalliskirjasto

laati suunnitelman viisiluokkaiselle ja kaksiopettajaiselle koululle. Koulun kustannusarvio oli 40 000 markkaa.¹⁷

Vuonna 1899 Oulun kaupunginvaltuusto hyväksyi koulun piirustukset ja teki myönteisen päätöksen sen rakentamisesta. Rakennuksen oli määrä valmistua ennen seuraavan vuoden syyslukukauden alkua.¹⁸ Rakentamiskustannukset katettiin erillisjärjestelyillä, minkä vuoksi ne eivät näkyneet kaupungin kansakoulubudjetissa.¹⁹

4.2 Suunnittelu ja rakentaminen

Koululle löytyi paikka Merikosken partaalta Skrööderin tilan rajalta. Tuiran ja Toppilan asutukseen nähden syrjäiseen sijaintiin vaikutti kaksi käytännöllistä seikkaa: Idässä, Alalaanilan suunnassa, lasten kouluasia oli järjestetty tilapäisesti vuokratiloihin. Lännessä, Toppilan suunnassa, J.W. Snellmanin perikunta puuhasi yksityistä kansakoulua höyrysahan työläisten lapsille. Oletettiin, että alueen lapset sijoittuisivat tasaisesti näihin kolmeen kouluun.²⁰

Tuiran koulu sai tontin Oulujoen rantatörmältä, jossa kasvoi korkeita mäntyjä ja josta avautui näkymä vilkkaasti liikennöityyn Merikoskeen ja sen yli kaupunkiin. Koulun editse kulkeva maantie yhdisti Tuiran ja Alalaanilan alueet. Kouluylhallituksen edustaja totesi vihkiäispuheessaan koulun sijaitsevan Suomen kauneimmalla paikalla.²¹

Kaksikerroksisen rakennuksen ensimmäinen kerros muurattiin lohkotun luonnonkivipe- rustuksen päälle tiilestä, millä parannettiin koulun paloturvallisuutta. Toinen kerros tehtiin hirsistä ja vuorattiin puulla. Koulu sai uusgoottilaisen tyylin mukaisen ulkoasun.

Kansakoulujen mallikirjoja sovellettiin tavallisesti vain maaseudulla ja kaupungeissa suunnittelutehtävä annettiin yleensä arkkitehdille tai rakennusmestarille. Tuirassa kaupunkikoululle epätyypillinen ratkaisu oli myös koulun johtajan asunnon sijoittaminen koulurakennukseen. Sitä pidettiin tässä tapauksessa tärkeämpänä kuin voimistelusalina, koska koulun ympäristön katsottiin tarjoavan hyvät mahdollisuudet ulkoliikuntaan.²²

Tuiran koulu oli kaupungin viides kansakoulurakennus ja ensimmäinen Oulujoen pohjoispuolella. Tuiran koulun johtajaopettajaksi määrättiin Heinätorin koulun opettaja Matti Pallari, joka myöhemmin vaikutti pitkään myös Oulun kansakoulun johtokunnassa.

17 Huttunen Pertti: Oulun kaupungin kansakoulu 1874-1974, 1. osa Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1974 ss. 65-67

18 ibid s. 535

19 Huttunen 1974 op.cit. s. 81

20 ibid ss. 66-67

21 Tuiran koulu 100 vuotta - Juhlajulkaisu, Kumpulainen Onni 2000 s. 27

22 ibid

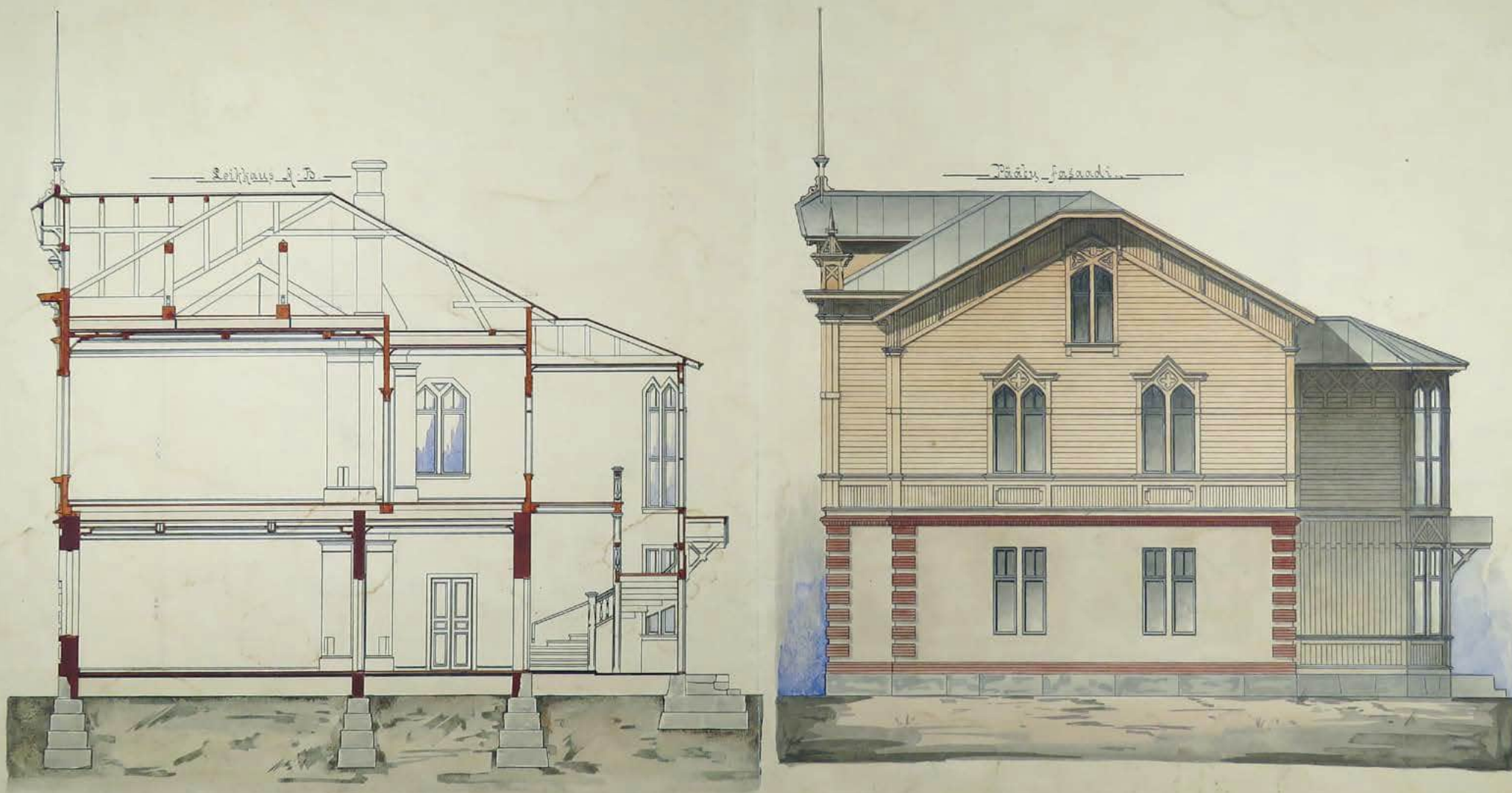

TUIRAN KANSAKOULU.

E. M. 1890

TUIRAN KANSAKOULU

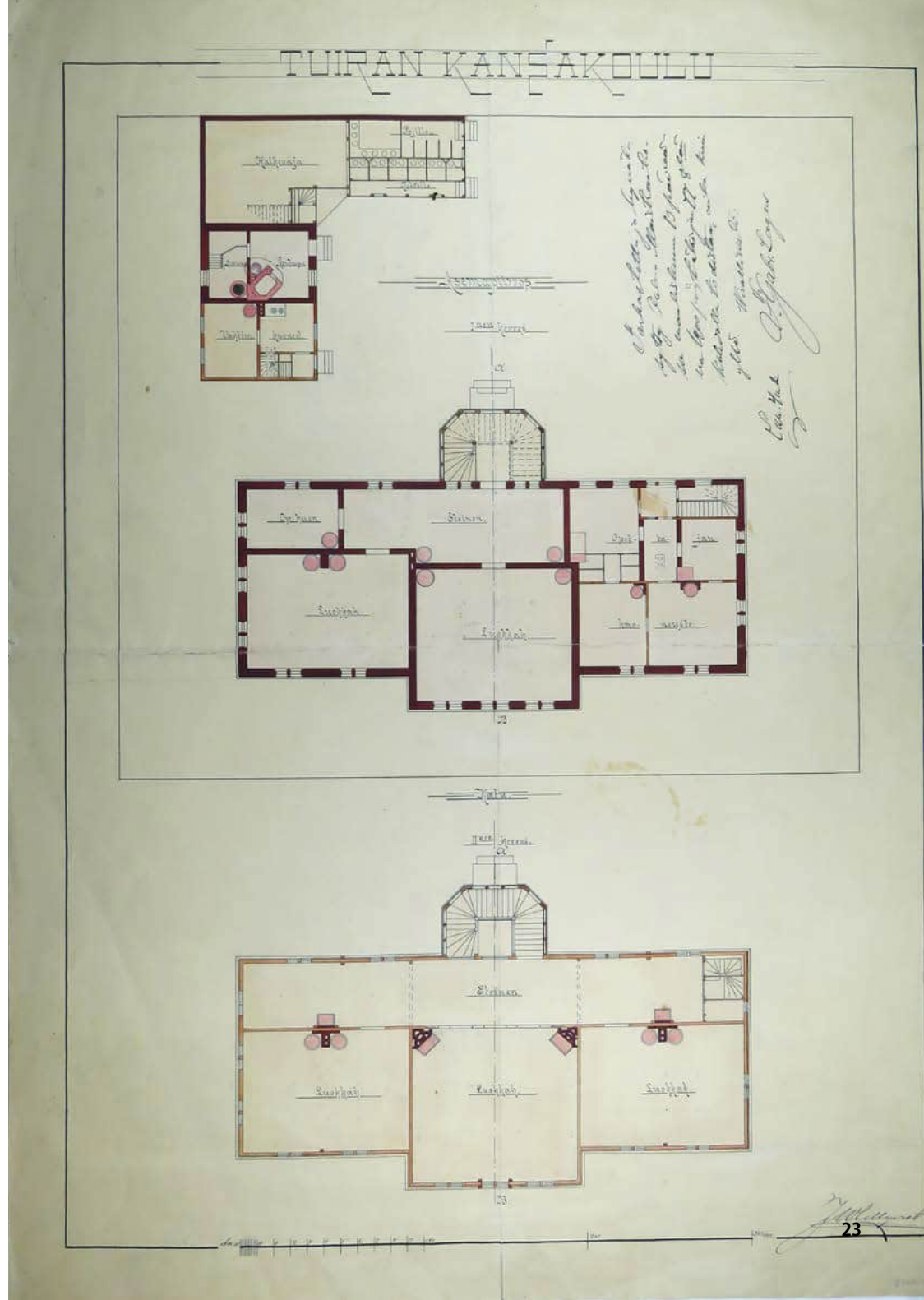

36. Marraskuussa 1926 Kaiku-lehti julkaisi kuvan Tuiran kansakoulusta. Kuvassa herättää huomiota runsaat ikkunat koulun länsipäädystä. KUVA: Kansalliskirjasto

37. 1910-luvun valokuva koulun sisätiloista, jossa Tuiran koululaiset ovat ryhmittyneet kuvaan pulpettiensa kanssa.. KUVA: Tuiran koulun arkisto

38. OIKEALLA: Alkuperäiset pohjapiirustuksen vuodelta 1900. KUVA: Kansalliskirjasto

4.3 Toinen koulurakennus vanhan rinnalle

Tuiran koulu kävi ahtaaksi vuonna 1911, kun maalaiskuntaan kuulunut Alalaanila liitettiin Oulun kaupunkiin. Tilanpuutteen vuoksi Tuiran alakoululaisia siirrettiin Aleksanterintorin kouluun ja kolmasluokkalaisille annettiin mahdollisuus käydä maalaiskunnan ylläpitämässä Laanilan koulussa.²³ Toisen koulutalon rakentaminen Tuiraan oli kuitenkin välttämätöntä ja sille löytyi luonteva paikka Tuiran aikaisemman kansakoulun vierestä.

Suunnittelutehtävän sai vuosina 1903-1904 ja 1907-1908 Oulun lääninarkkitehtina toiminut arkkitehti Victor Sucksdorff. Uusi koulurakennus sijoittui suorakulmaisesti Koskitiehen ja vanhaan kouluun nähden. Vanhan koulun tavoin se oli kaksikerroksinen ja sen ensimmäinen kerros oli kivirakenteinen. Tyyliiltään uudisrakennus edusti mannermaista art nouveau-tyyliä.

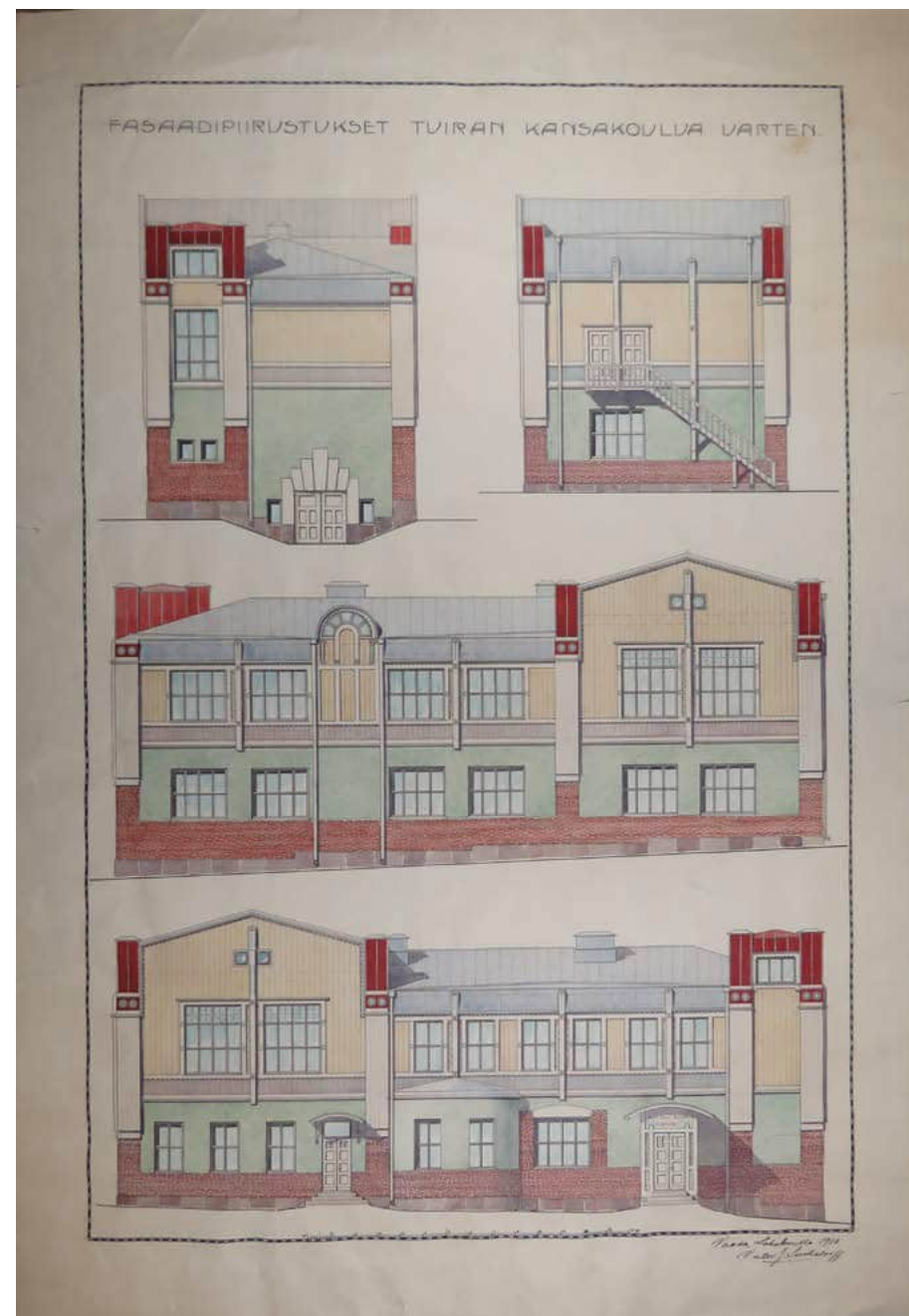
Uusi koulurakennus valmistui vuonna 1911 ja se lisäsi luokkahuoneiden määrää neljällä. Lisäksi Tuiran koululaiset saivat käyttöönsä veistohuoneen ja toiseen kerrokseen voimistelusalin. Uuteen kouluun sijoitettiin alimmat luokka-asteet. Opettajille rakennettiin opettajainhuone sekä varastotilaa. Uutta rakennusta pidettiin kaupungin uudenaikaisimpana koulurakennuksena ja sen tiloja kiiteltiin valoisiksi ja tilaviksi.²⁴

Tuiran kaksi kymmenen vuoden välein valmistunutta koulurakennusta olivat mittakaavaltaan samaa luokkaa. Arkkitehtuurin muotokielen ja värityksen osalta ne poikkesivat toisistaan huomattavasti. Tuiran koulu oli pitkään ainoa nykyaikaiseksi luokiteltu koulu Oulussa, kun kaikkien muiden katsottiin olevan tiloiltaan yli-ikäisiä.²⁵ Koulu myös sijaitsi oman koulualueensa keskellä sen jälkeen Alalaanila liitettiin Ouluun.

23 Annala Sointu 2000 s. 16

24 ibid

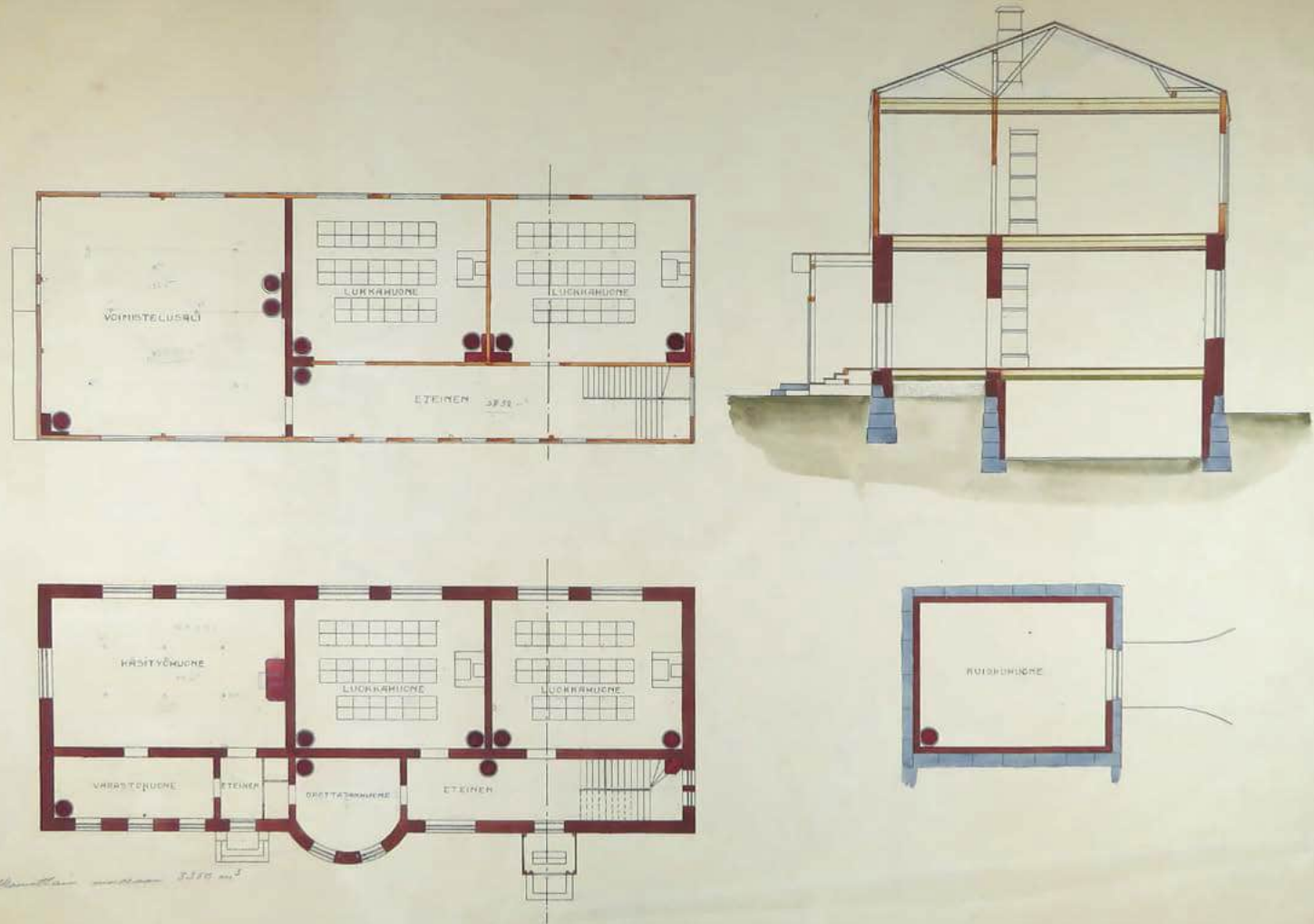
25 Huttunen 1974 s. 91

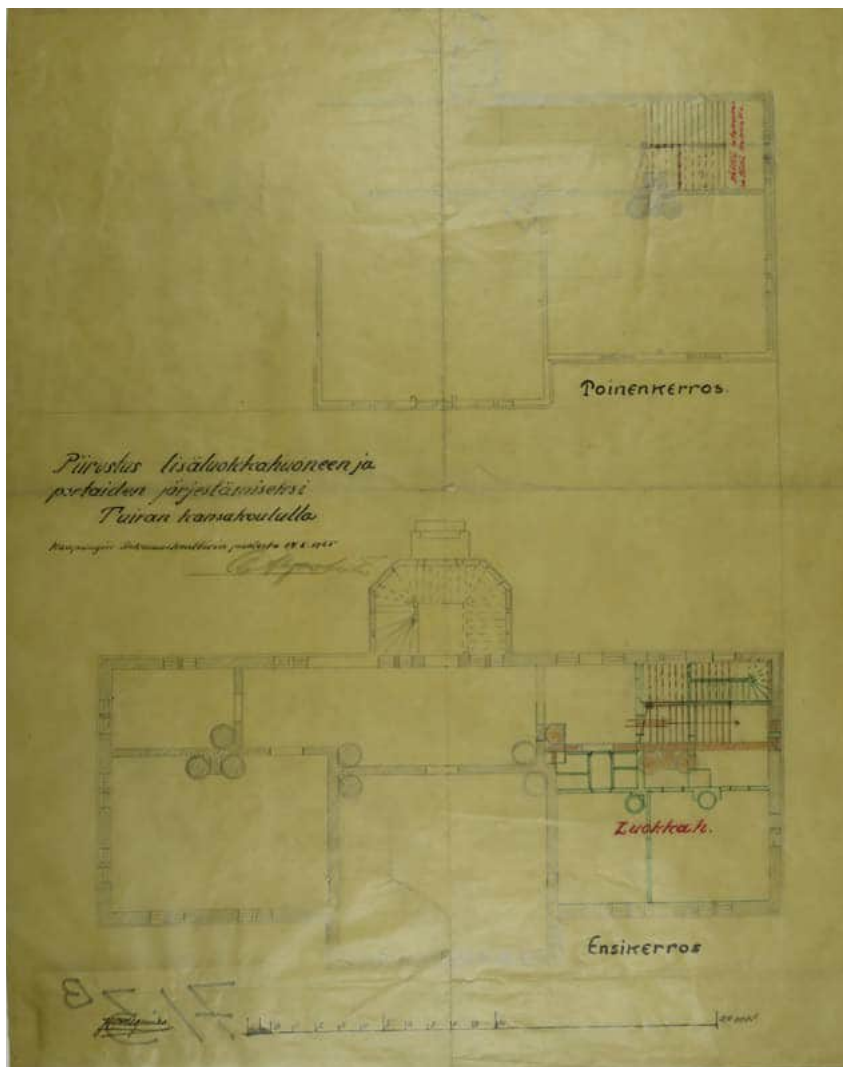
39. Arkkitehti Victor Sucksdorffin art nouveau-tyylinen uudisrakennus oli monimuotoinen muodoiltaan ja väritykseltään. KUVA: Kansallisarkisto

POHJAPIIRUSTUKSET TUIRAN KANSAKOULUA DARTEN

40. Vanhan koulun tavoin pohjakaava perustui sivukäytäväratkaisuun. Voimistelusalijajaiti toisessa kerroksessa, pitkän käytävän päässä.
 KUVA: Kansallisarkisto

40. Opettajan asunto muutettiin luokkahuoneeksi rakennusmestari J. Miesmaan vuonna 1925 laatiman piirustuksen mukaisesti. Samalla uudistettiin itäpäädyn porrasta. KUVA: Kansallisarkisto

41. Sanomalehti Kaleva uutisoi 20. marraskuuta vuonna 1929 Tuira kansakoulun laajennukselle myönnetystä rahoituksesta. Tuolloin elettiin maailmanlaajuisen laman aikaa, joten työ päätettiin aloittaa hätäaputyönä. KUVA: Kansalliskirjasto

4.4 Tuira koulua laajennetaan

Tilanahtaus palasi Tuiraan kouluun jo vuonna 1914. Kansakoulun johtokunta esitti vuonna 1916 mietinnössään kolmannen ja kahta aikaisempaa suuremman koulun rakentamista. Tämä ei kuitenkaan toteutunut, vaikka Tuiraan kasvu jatkui vilkkaana. 1930-luvun alussa lähes joka kolmas kansakoululainen asui Tuiraassa.²⁶

Helpotusta tilanahtauteen hankittiin vanhaa koulurakennusta laajentamalla. Rakennusmestari J. Miesmaan vuonna 1925 laatiman suunnitelman mukaisesti opettajan asunto muutettiin myöhemmin luokkahuoneeksi.

Vuonna 1929 valmistui rakennusmestari Kyösti Kunnaksen laajennussuunnitelma, jossa koulun itäpäähän tehtävään 10,5 metrin mittaiseen jatko-osaan tehtiin kaksi uutta luokkahuonetta ja uusi porras. Kunnas suunnitteli vastaavan laajennuksen myös koulun länsipäättyyn, jolloin luokkahuoneiden määrä lisääntyi jälleen kahdella ja opettajat saivat oman opettajainhuoneen sekä karttahuoneen.

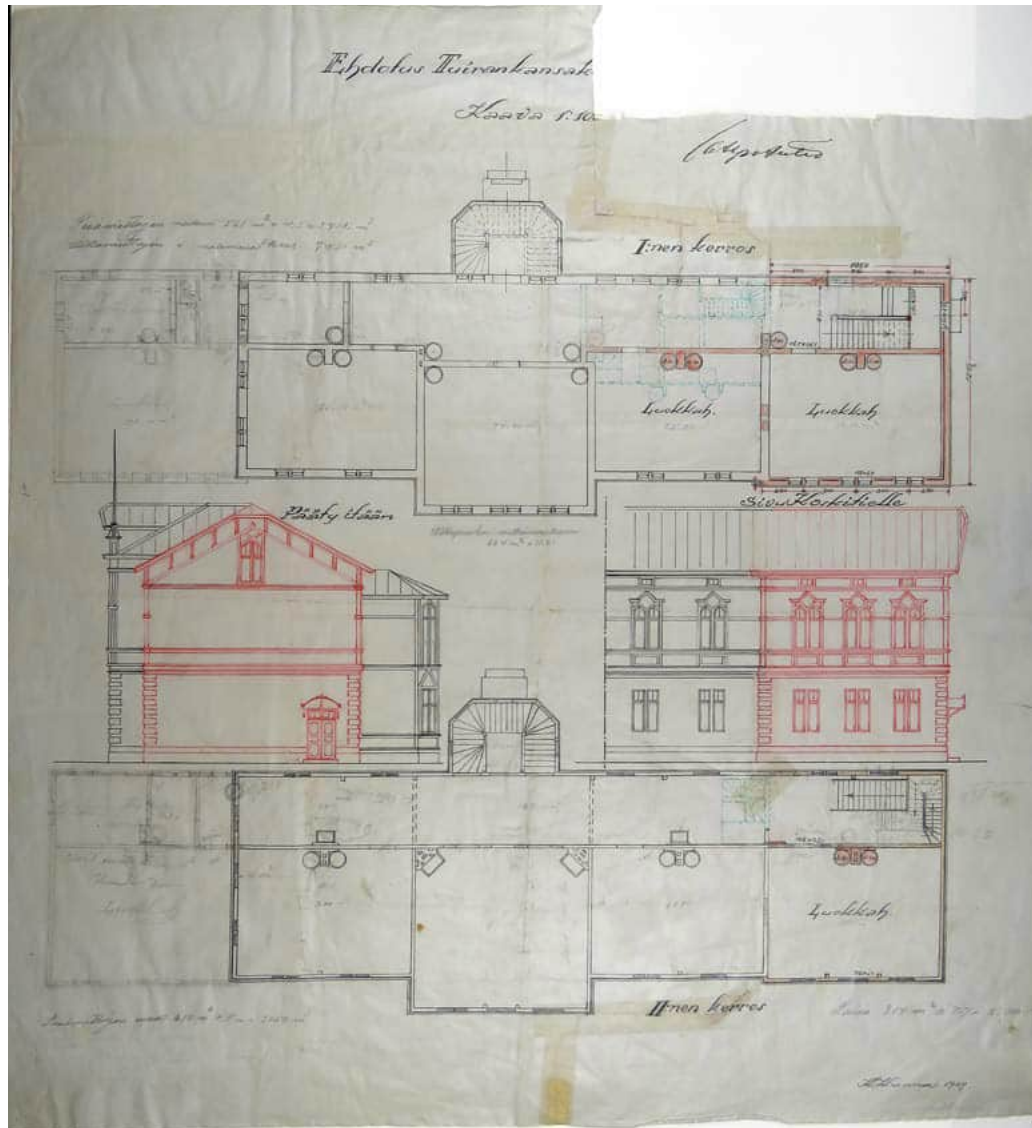
Laajennus ajoittui yleismaailmallisen laman aikaan ja se päätettiin toteuttaa hätäaputyönä.²⁷ Laajennukset valmistuivat vuosina 1930 ja 1931. Laajennus mahdollisti jatkuuokien opetuksen Tuiraassa.²⁸

26 Hautala Kustaa, Oulun kaupungin historia V 1918-1945, Oulun kaupunki, Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1982 s. 334

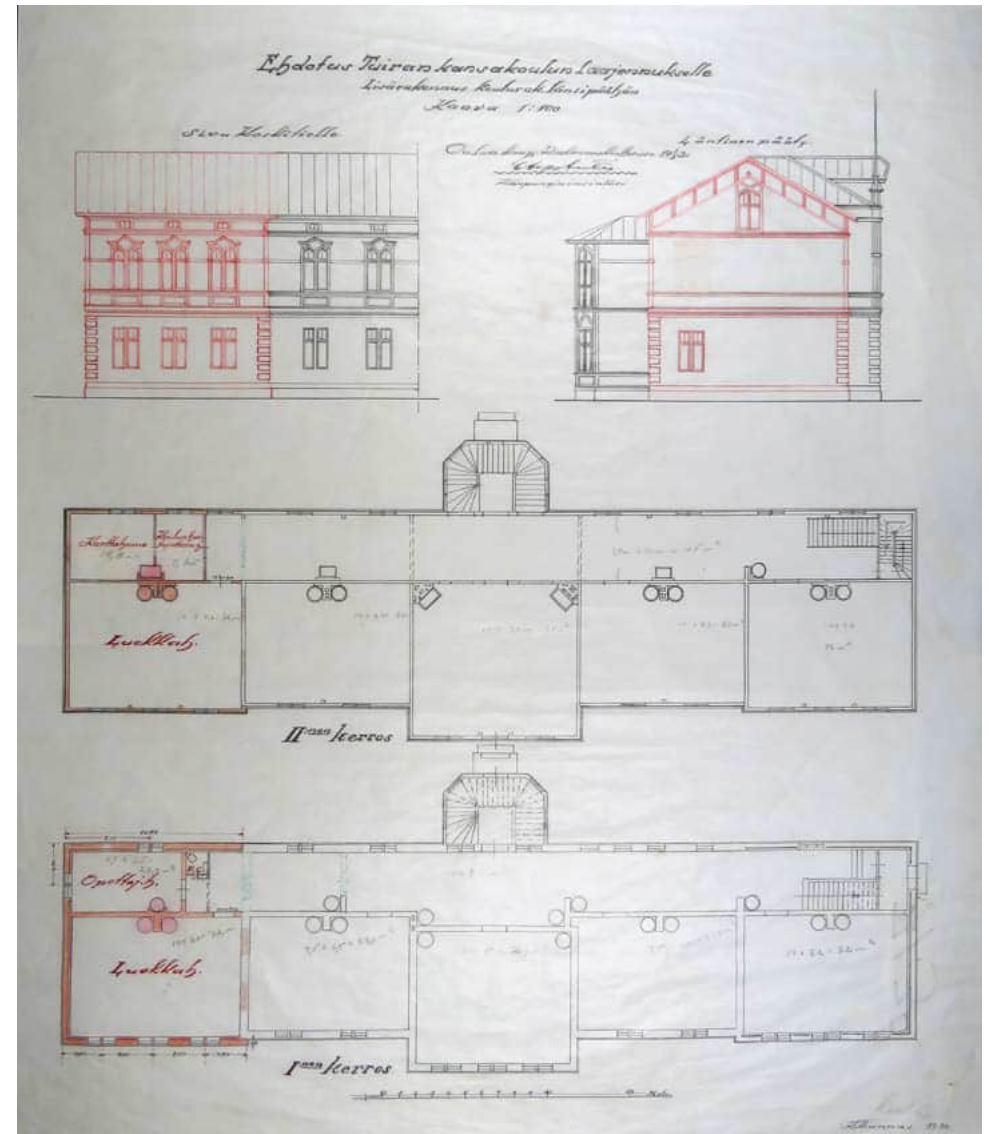
27 Kaleva 20.11.1929 s. 1

28 Huttunen Pertti: Oulun kaupungin kansakoulu 1921-1974, 2. osa Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1986 s 122

43. Rakennusmestari Kyösti Kunnas laati vanhan koulutalon laajennussuunnitelman vuonna 1929. Sisäporras tehtiin uuteen paikkaan. Päätyyn tehtiin vain yksi ullakkoikkuna sekä ovi. KUVA: Kansallisarkisto

44. Kunnas piirsi vastaavan laajennuksen koulun länsipäähän seuraavana vuonna 1930. Laajennukseen tuli opettajainhuone, karttahuone sekä kaksi luokkahuonetta. Myös tässä päädyssä laajennusosan aukotus minimoitu. KUVA: Kansallisarkisto

1930-LUKU

45. VIEREINEN SIMU: Kuvassa näkyy itäpäättyyn tehty laajennus. Hirsikehä odottaa vielä puuvuorasta ja länsipään laajennus on aloittamatta. Koulun pihaa ympäröi korkea puuaita. KUVA: Kansallisarkisto

4.5 Tuiran koululaiset puutarhureina

Tuiran koulun vaiheisiin liittyy olennaisesti koululaisten kasvimaat. Ne perustettiin Kansakoulun Päiväkodin läheisyyteen vuonna 1912, jolloin Oulun kouluissa aloitettiin puutarhahoidon opetus. Lapset työskentelivät kasvimaalla koko kesän kaksi tuntia päivässä opettajansa johdolla.

Myöhemmin Tuiran koulun kasvimaat siirrettiin huvila-asutuksen tieltä Rantaniitylle, jonka paikalla sijaitsee nykyisin Raatin urheilustadion.^{29 30} Uudessa paikassa maaperä ja kasvuolosuhteet olivat aikaisempaa paremmat ja satomäärät kasvoivat. Kullekin oppilaalle annettiin 20-40 m² laajuinen palsta, jossa viljelykasveina olivat muun muassa herneet, porkkanat, punajuuret, nauriit ja kukat. Yhteisellä palstalla viljeltiin perunaa ja kaalia.

Koulun kasvitarhoja ei perustettu elintarvikepulan vuoksi, mutta ne osoittautuivat varsin tarpeellisiksi lamakausien ja maailmansodan aikana.³¹ 1950-luvun puolivälissä koululaispuutarhojen opetustoiminta korvattiin maatalous- ja puutarhaopetuksella.³²

29 Määttä Arvo 2000, Tuiran koulu 100 vuotta... s. 37

30 Suistola Eino 1974, Sinun kaduillas ... s. 141, Huttunen 1974 op.cit s. 162

31 Huttunen 1974 op.cit s. 162

32 ibid 1964

46. Vuonna 1928 Tuiran kansakoulun koulupuutarha sai uuden paikan nykyisen Raatin urheilustadionin paikalta. Kuva on otettu keväällä 1931. KUVA: Ulla Äijälän kokoelma (julkaistu teoksessa Oulun kaupungin kansakoulu 1874-1974 2. osa)

48. Tuiran kansakoulu toimi maailmansodan aattona järjestettyjen ylimääräisten kertausharjoitusten joukkojenperustamispaikkana vuonna 1939. Taustalla näkyy koulun piharakennuksen pääty ja ovet oppilaiden käymälöihin. KUVA: Lehtileike Tuiran koulun arkistossa, julkaistu Kalevassa 21.12.1989.

49. Tuiran kansakoulu toimi toisen maailmansodan aikana saksalaisten majoituspaikkana. Tätä ajanjaksoa kuvattiin autenttisisä ympäristössä elokuvassa Pojat, joka sai ensi-illan vuonna 1962. Kuvassa näkyy alkuperäinen sisäänkäyntikatos sekä pieni komero porrashuoneen vasemmalla puolella. KUVA: Kuvakaappaus elokuvasta "Pojat", Ohjaaja Mikko Niskanen, Suomen Filmiteollisuus 1962. Lähde: Elonet.fi, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI.

4.6 Tuiran kansakoulu toisen maailmansodan aikana

Talvisodan aikana Tuiran koulun tilat olivat sotilaskäytössä ja koulutyö keskeytyi. Aamupäivällä 21. tammikuuta vuonna 1940 koulun länsipäähän osui venäläisen lentokoneen pudottama ilmapommi, joka lävisti vesikaton ja romahdutti yläpohjan iskemäkohdastaan. Henkilövahingoilta vältyttiin, mutta menetykseksi kirjattiin 50 m² revennyttä vesikattoa, länsipään välipohjan romahtaminen sekä kaikki koulun ikkunalasit.³³

Jatkosodan aikana puolet Tuiran koulun tiloista oli sotilaskäytössä ja monet opettajista rintamalla. Uudempi koulurakennus toimi saksalaisten sotilaiden majoituspaikkana. Muistoksi ajanjaksosta jäi luodinreikä koulun maisematauluun sekä saksalaisten panssarivaunujen koodinumerot koulurakennusten seiniin. Saksalaisten koulun pihalle rakentamat parakit purettiin sodan päätyttyä pois. Saksalaisten lisäksi koulua käyttivät tilapäisenä majoituspaikkana myös Inkeristä tulleet pakolaiset.³⁴

33 Huttunen op.cit. s. 169

34 Annala op.cit. s. 23-24

50. Sisäkohtaus on kuvattu ilmeisesti toisen kerroksen käytävässä. KUVA: Kuvakaappaus elokuvasta "Pojat", Ohjaaja Mikko Niskanen, Suomen Filmiteollisuus 1962. Lähde: Elonet.fi, Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI.

- 1. Tuusulan kansakoulu 1900
- 2. Uusi koulurakennus 1911
- 3. Piharakennus, jossa oli talonmiehen asunto
- 4. Kansakoulun päiväkoti eli Keittola 1904
- 5. Koululaisten pallokenttä "Sahara"
- 6. Osuuskaupan talo 1920-l

51. 1940-luvun lopulla otettu ilmakuva, jossa näkyy Tuusulan koulun rakennukset lännen suunnasta. Vesi virtaa voimalaitoksen läpi, mutta voimalaitoksen kytkinkenttä on vielä rakentamatta. KUVA: Pohjois-Pohjanmaan Museo, Uuno Laukan kokoelma

52. Kansakoulun koulukeittola. KUVA: Tuusulan koulun arkisto

4.6 Kansakoulun koulukeittola

Tuusulan koulun keskeisiin rakennuksiin lukeutui myös vuonna 1904 rakennettu puutalo, joka sijaitsi Ouluntien länsipuolella. Siinä toimi Oulun Rouvasväen yhdistyksen vuonna 1903 perustama työkoti, joka tarjosi helpotusta vähävaraisten ja pitkänmatkalaisien lasten koulunkäyntiin.

Työkodissa tarjottiin kaksi ateriaa. Lapset tekivät siellä läksynsä, leikkivät sekä avustivat taloustöissä. Työkoti siirtyi kaupungin omistukseen vuonna 1917 ja sen nimi muutettiin Kansakoulun päiväkodiksi. Vuonna 1923 sen toimintaan yhdistettiin kansakoulun koulukeittola.

Kansakoulun päiväkodin toiminta jatkui vuoteen 1948 saakka, jonka jälkeen rakennus toimi koululaisten ruokasalina aina 1970-luvulle saakka uuden koulurakennuksen valmistumiseen asti.³⁵

35 Ibid ss. 19-20 ja 48

53. Syksyllä 1949 voimalaitoksen kytkinkenttä on valmistunut. Tuiran koulun takana on rakentamatonta nurmikenttää, jonka poikki kulkee Ouluntie Tuiran torille. ILMAKUVA: Veljekset Karhumäki Oy

1940-LUKU

54. Tuiran kansakoulu todennäköisesti 1940-luvun lopussa. Vasemmallä näkyy Merikosken voimalaitokselta lähtevä suurjännitelinja. KUVA: Pohjois-Pohjanmaan museo.

1940-LUKU

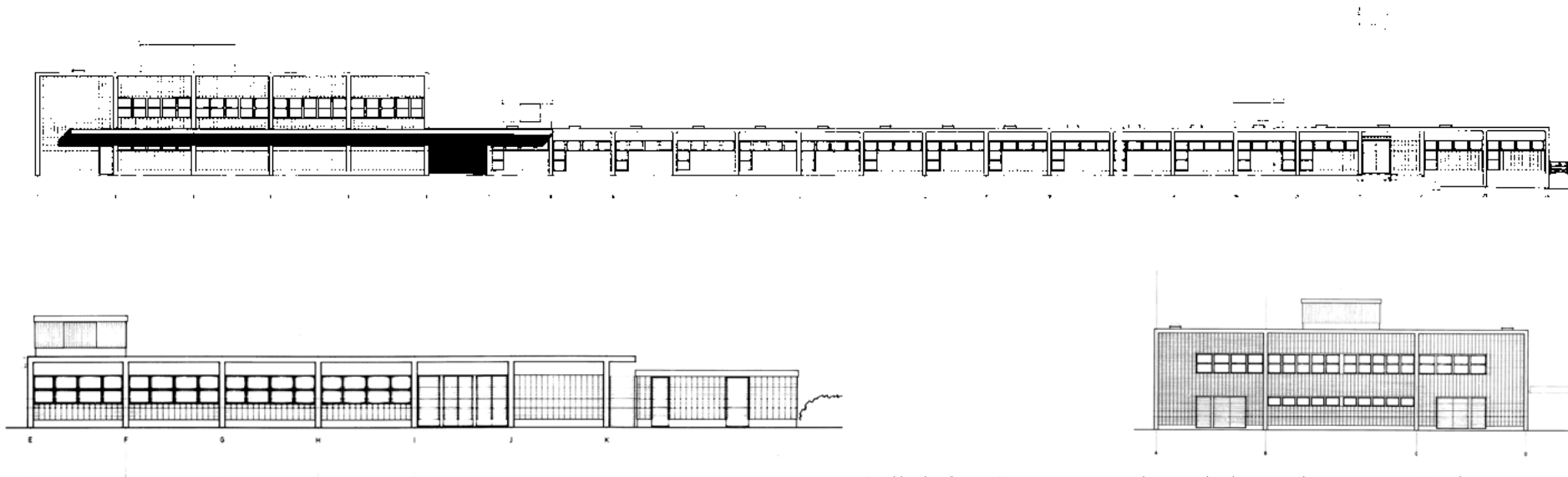

55. Koulun pihan suunnasta kuvattu näkymä etelään. Oikealla näkyy koulun piharakennus. Koulurakennusten välistä näkyy voimalaitostyömaan ilmarataa. Oikealla on piharakennus, jossa sijaitsi talonmiehen asunto. KUVA: Kansallisarkisto

58. Arkkitehti Seppo Kanniaisen suunnittelema uudisrakennus valmistui vuonna 1974 eli samana vuonna, kun Oulun kouluissa siirryttiin peruskoulujärjestelmään. KUVA: Oulun Tilapalvelut arkisto

59. Victor Sucksdorffin suunnittelema koulu purettiin uuden koulun tieltä. KUVA: Pohjois-Pohjanmaan museo

Uusi koulu lisäsi luokkahuoneiden määrää ja tarjosi puitteet samana vuonna käynnistetyn peruskoulun opetukselle. Merkittäviä parannuksia olivat tilava ruokala sekä liikuntasali. Sen sijaan uuden muodon saanutta koulupihaa pidettiin epäviihtyisänä ja ankeana.³⁷ Ärtymystä herätti myös vanhojen mäntyjen kaataminen koulun pihalta. Nämä tiedonpuiksi nimetyt männyt poistettiin uudisrakennuksen alta sekä voimalinjan läheisyydestä 1980-luvun lopulla.

1990-luvun alussa Tuiran koulun oppilasmäärä väheni ja se pystyi tarjoamaan tiloja Leinonpuiston erityiskoululle. Koulu toimii edelleen Tuiran uudemman koulun tiloissa Tiernan koulun nimellä.

37 ibid 25

60. Koulun katon korjaustyömalla syntyi tulipalo. KUVA: Tuiran koulun arkisto

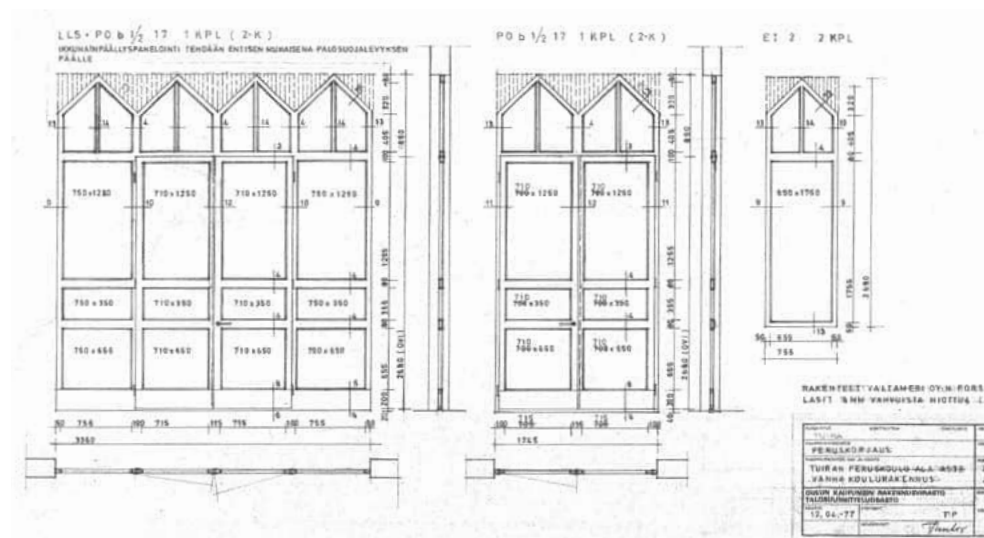
61. Luokkahuoneen ilme ennen vuoden 1977 peruskorjausta. KUVA: Tuiran koulun arkisto

4.7 Vuoden 1977 peruskorjaus

Vanhan Tuiran koulun peruskorjaus tuli mahdolliseksi sen jälkeen, kun uusi koulurakennus oli valmistunut. Peruskorjauksessa uudistettiin koulun lämmitysjärjestelmä ja tekniikkaa. Siihen liittyvä muutos oli koulun länsipäädyn alapohjan korjaus, jossa tuuletettava tila muutettiin maanvaraiseksi laataksi. Samalla käytävän alle rakennettiin betonista valettu putkikanaali. Oppilaiden wc:t sijoitettiin länsipäättyyn.

Tilamuutoksista merkittävin oli palo-osastoinnin rakentamien käytäviin. Ne toteutettiin teräsrunkoisilla lankalaseisillä ikkunoiden goottilaisia muotoja jäljitellen. Koulun kaikki ikkunat uusittiin alkuperäisen muotoisilla puuikkunoilla. Lämpötaloutta parannettiin myös yläpohjan lisäeristyksellä. Kamiinat poistettiin luokista ja käytäviltä nykyistä museoluokkaa lukuun ottamatta.

Korjauksen suunnittelusta vastasi Oulun kaupungin rakennusviraston talosuunnitteluosasto ja sen toteutti kaupungin rakennustöistä vastannut satama- ja talonrakennusosasto. Suunnitelmat allekirjoitti kaupunginarkkitehti Esko Tuulos, joka vastasi myös tuolloin keskustelua herättäneestä julkisivuväriytyksestä.³⁸

62. Vuoden 1977 peruskorjauksen näkyvin tilamuutos oli käytävien palo-osastointi. Seinät tehtiin teräsprofileista ja lankalaseisistä. Muotoaihe otettiin toisen kerroksen goottilaisista ikkunoista. KUVA: Oulun Tilapalvelut arkisto

38 Salmi Kustaa, haastattelu 23.4.2020

63. Luokkahuoneen ilme vuonna 2001 ennen viimeisintä peruskorjausta. KUVA: Tuiran koulun arkisto

4.8 Vuosien 2004 -2006 peruskorjaus

Vanhan koulurakennuksen toinen peruskorjaus käynnistettiin vuonna 2004. Teknisenä parannushankkeena aloitettu hanke laajeni peruskorjaukseksi. Rakennusaikaiset pinta-purkutyöt paljastivat vakavia heikkouksia välipohjien kantavissa rakenteissa, etenkin rakennuksen pitkän sivukäytävän osalla.³⁹

Teknisistä ratkaisuista merkittävimmät olivat koneellisen ilmanvaihtojärjestelmän rakentaminen sekä sähkö-, vesi- ja viemärijärjestelmien uusiminen. Peruskorjaus toteutettiin asemakaavan suojelumääräyksen mukaisesti rakennuksen arvoja palauttaen. Alkuperäisiä rakennusosia kunnostettiin ja vanhoja rakenteita palautettiin. Korjaukset edellyttivät myös mittavia rakenteellisia toimenpiteitä välipohjien vahvistamiseksi.

Peruskorjauksen yhteydessä toisen kerroksen suurimmasta luokkahuoneesta tehtiin museoluokka. Luokkahuoneen alkuperäisiä rakenteita ja rakennusosia ennallistettiin ja tila kalustettiin historiallisilla koulukalusteilla, joiden kerääminen käynnistettiin rehtori Onni Kumpulaisen aloitteesta.⁴⁰

Arkkitehtisuunnittelusta vastasi Arkkitehtitoimisto Kari Harmainen Oy ja rakennesuunnittelusta Insinööritoimisto Pekka Heikkilä Oy, rakennuttajana toimi Oulun kaupungin rakennusviraston arkkitehti Kustaa Salmi. Urakoinnista vastasi kaupungin omistama liikelaitos Comac.

39 Salmi Kustaa, haastattelu 23.4.2020

40 Sutela Kalervo, haastattelu 30.6.2020

64. Tekninen parannushanke laajeni peruskorjaukseksi. Kuvissa työmaalta vuonna 2004 taltioituja työvaiheita. KUVAT: Kuvakaappaus dvd-levyltä 'Tuiran koulu ennen ja nyt' Tuotantotiimi Sulavampi (Juho-Pekka Heikka, Salla Mäntyniemi, Sakari Possakka) 2004, Tuiran koulun arkisto

65. Oulun Energian omistaman Merikosken voimalaitoksen muuntajakenttä.

5 Nykytila

5.1 Kaavatilanne

Maakuntakaava

Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan ensimmäinen vaihekaava on vahvistettu ympäristöministeriössä 23.11.2015. Siinä Tuiran pääasiallinen käyttötarkoitus on osoitettu taajamatoimintojen alueeksi (A).

Yleiskaava

Uuden Oulun yleiskaavan (12.8.2016) kaavakartassa 1 Tuiran koulun kortteli kuuluu Kaupunkikeskustan vyöhykkeeseen (KAKE 1), joka on toiminnoiltaan monipuolinen palveluiden ja kaupunkikulttuurin maakuntakeskus. Vyöhykettä kehitetään elinvoimaisena, voimakkaasti tiivistyvänä, erityisesti kävelyyn ja pyöräilyyn perustuvana ja kaupunkikuvaltaan huipputasoisena keskustaympäristönä.

Kaavakartassa 2 Tuiran koulun kortteli numero 30 on keskustatoimintojen (C) aluetta, joka varataan useampaa suuraluetta palveleville keskustatoiminnoille kuten kaupalle, julkisille ja yksityisille palveluille, hallinnolle, keskustaansoveltuvalla asumisella ja ympäristöhäiriötä aiheuttamattomille työpaikkatoiminnoille.⁴¹

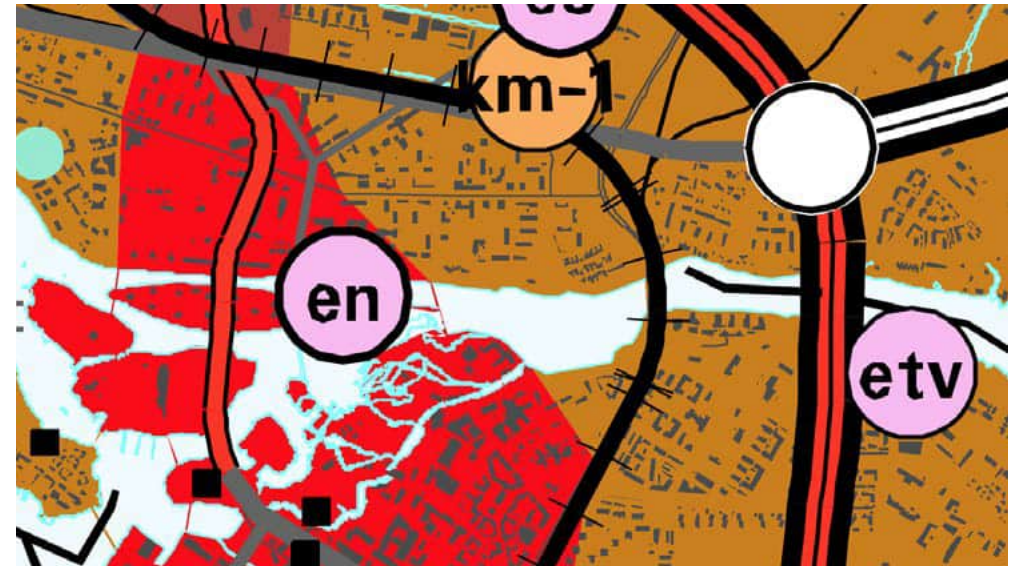
Asemakaava ja suojelu

Tuiran koulun korttelin voimassa oleva kaavamuutos ak 564-1338 on vahvistettu 23.03.1990. Koulun kortteli on merkitty kaavaan opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi (Yo), jolla on rakennusoikeutta enintään 5600 kem². Suurin kerroskorkeus on kaksi ja korttelin osan autopaikkavaatimus on 22. Vanha Koulurakennus on suojeltu merkinnällä sr-2, jonka mukaa se on:

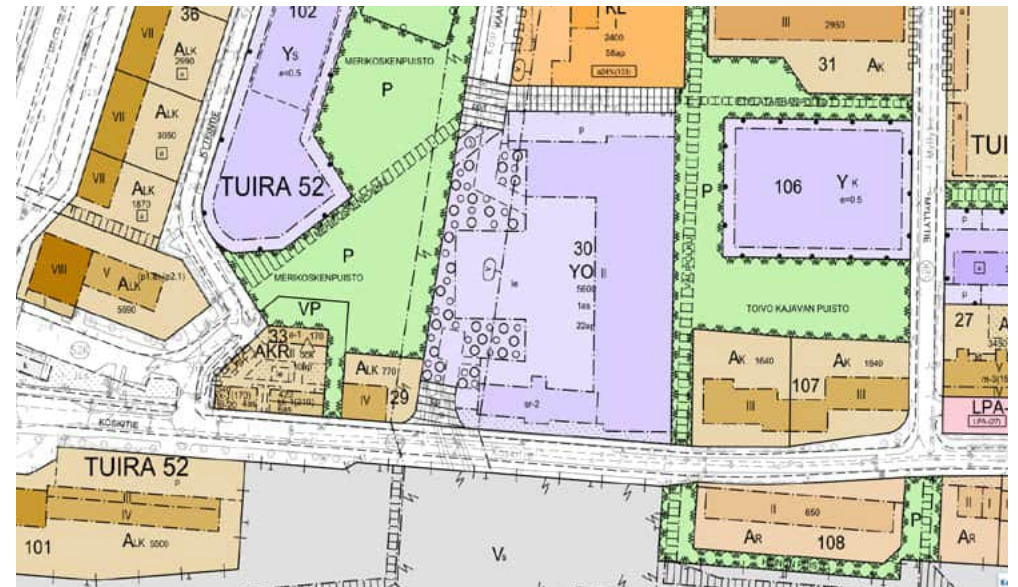
'Suojehtava rakennus tai sen osa, jota ei saa purkaa ilman pakottavaa syytä. Rakennuksessa tehtävät korjaus- ja muutostyöt sekä lisä- ja uudisrakentaminen on suoritettava siten, että rakennuksen rakennustaiteellinen, kulttuurihistoriallinen tai kaupunkikuvallinen arvo säilyy. Mikäli rakennuksessa tai sen lähiympäristössä on aikaisemmin suoritettu tämän pyrkimyksen vastaisia toimenpiteitä, on ne rakennuksen korjaus- ja muutostöiden yhteydessä korjattava entistään tai muulla rakennukseen tai lähiympäristöön sopivalla tavalla.'⁴²

⁴¹ www.ouka.fi/oulu/kaupunkisuunnittelu/uuden-oulu-yleiskaava

⁴² ak 564-1338 kaavaselostus

67. Ote voimassa olevan Uuden Oulun yleiskaavan kartasta 1, jossa Tuira koulu sijoittuu kaupunkikeskustan alueelle. Vie-reinen voimalaitosalue on energiantuotantoaluetta. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut.

66. Voimassa olevassa asemakaavassa vuodelta 1990 Tuiran koulun kortteli on merkitty opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi (Yo). Vanha koulu on suojeltu merkinnällä sr-2. KUVA: Oulun kaupungin yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut

68. Katunäkymä Koskietietä pitkin länteen. Tuiran vanha koulu on kaupunkikuvallinen dominanssi, jolle matala 1970-luvun koulu antaa tilaa. Koulun edessä on ainoa säilynyt 'tiedonpuu'.

69. Näkymä voimalaitoksen kytkinkentän nurkalta Koskietietä pitkin itään.

5.4 Rakennuksen omistus ja ylläpito

Koulurakennus on Oulun kaupungin omistuksessa. Kiinteistöä ylläpitää Oulun Tilapalvelut-liikelaitos, joka vastaa koulun ateria-, kiinteistönhoito- ja puhtaanapitopalveluista sekä virastomestaripalveluista.

5.5 Rakennuksen käyttö

Lukuvuoden 2019 alussa Tuiran alakoulussa aloitti 220 koululaista. Oppilaista muodostettiin yhdeksän perusopetusryhmää sekä 1-2 ja 3-6 luokkien kaksi pienryhmää. Tuiran koulussa työskentelee 17 opettajaa tai ohjaajaa. Koulun siivouksesta, kiinteistö- ja ruokahuollosta vastaa Liikelaitos Oulun Tilapalvelut.

Koululaiset tulevat Tuiran alueelta, joka rajautuu Oulujoen ja Bertel Jungin tien välisel-

le alueelle. Idässä rajana on Paulaharjuntie ja Toppilan suunnassa Kaupunginvarikon alue. Koulun erityispiirteitä ovat kaksi musiikkiluokkaa, joiden taustavaikuttajana on toiminut musiikkineuvos Sointu Annala. Koulun erityispiirre on myös se, että nykyisin noin joka viides oppilas on maahanmuuttajataustainen.

Tuiran alakoulu tukeutuu kokoontumis-, sisäliikunta-, käsityö- ja ruokailutilojen osalta viereisen Leinonpuiston koulun tiloihin. Naapurirakennuksessa ovat myös koulun hallinto sekä henkilökunnan työ- ja sosiaalityilat. Näiden lisäksi kaksi Tuiran koulun pienluokkaa sekä 'Suomi toisena kielenä'-luokka toimivat Leinonpuiston koulun puolella.

Ulkoliikuntatunnit järjestetään viereisellä 'häkkikentällä' tai Raatin stadionilla. Vanhan koulun tiloissa järjestetään jonkin verran Oulu-opiston soitto-opetusta. Muutoin ulkopuolinen käyttö on vähäistä.⁴³

43 Tikkanen Heikki, haastattelu 23.4.2020

70. VASEMMALLA: Lähestymisnäkömerkki Merikosken voimalaitoksen alakanavan suunnasta.

71. Merikoskenpuistossa on kuvanveistäjä Martti Tarvaisen vuonna 1960 suunnittelema patsas 'Sisarukset'. Puiston ja koulupihan välissä on kevyenliikenteen tie ja aita.

72. Näkymä vuonna 2015 valmistuneen S-marketin suunnasta. Tuiran koulun lisäksi maisemasta nousee esiin Koskitien varrella sijaitseva nelikerroksinen asuin- ja liiketalo.

5.2 Koulun asema rakennetussa ympäristössä

Vanhan koulurakennuksen ympäristö on kokenut huomattavan muutoksen alkuperäisestä lähtökohdastaan, jossa se sijaitsi vanhoja mäntyjä kasvavalla Oulujoen rantatörmällä. Koulun luokkahuoneista avautui tuolloin esteetön näköala vapaana kuohuvan kosken suuntaan ja sen yli kantakaupunkiin. Koulun pohjoispuolella oli laaja ja osin luonnontilainen kenttä.

Nykyisin koulun päänäkymää hallitsevat Merikosken voimalaitos ja sen kytkinenttä. Koulun pihaa sivuaa lännessä korkea voimalinja. Pohjoisessa ja idässä koulun pihaa rajaa 1970-luvun rationalistinen koulurakennus.

Edellä mainituista muutoksista huolimatta Tuiran vanha koulu on säilyttänyt integriteettinsä ja myös aseman kaupunkikuvallisena dominanssina. Sitä ovat varjelleet Koskitien rakentamisen maltillinen mittakaava sekä koulun tonttiin rajautuvat avoimet puistoalueet. Kirkon suuntaan koulu näkyy matalan koulurakennuksen yli. Kerrostalovaikteisessa Tuirassa moni katselee vanhaa koulua myös oman asuntonsa ikkunasta.

73. Näkymä Tuiran kirkon suunnasta. Vanha koulu näkyy uudisosan yli.

5.3 Luonto ja maisemalliset ominaispiirteet

Oulujoen pohjoisranta on osin rakennettu ja osin muutettu puistoksi. Luonnonmuokaista rantamaisemaa ei ole säilynyt. Suurin muutostekijä on ollut vuonna 1938 aloitettu voimalaitosrakentaminen, joka erotti Toivoniemen erilliseksi saareksi. Kansalliseksi nähtävyydeksi muodostuneen Merikosken kuohut on ohjattu voimalaitoksen kanaviin. Samalla muuttui myös koulun ympäristön äänimaisema, josta vaikeni veden katkeamaton pauhu.

Alkuperäistä kasvillisuutta edustivat aina 1980-luvulle asti koulun tontilla kasvaneet lähes 200 vuotta vanhat männyt. Niistä on jäljellä enää yksi. Muutamia puita on Tuiran kirkon ympäristössä sekä viereisissä puistoissa.

Koulua ympäröivät puistot ovat avoimia nurmikenttiä, joiden kasvillisuus muodostuu istutetuista pensaista ja pienistä havupuuryhmistä. Koulun välituntipiha on tasainen päällystetty kenttä, jossa ei ole alkuperäistä kasvillisuutta eikä istutuksia.

74. Näkymä Domus Botnica-talon ylimmästä kerroksesta.

75. Koskitie jatkuu Tuiran koulun länsipuolella 2-4-kerroksisten asuintalojen reunustamana.

76. Merikosken yläkanavan varrella kulkeva puistotie.

77. Koulun edessä on Merikosken voimalaitoksen kytkinkenttä.

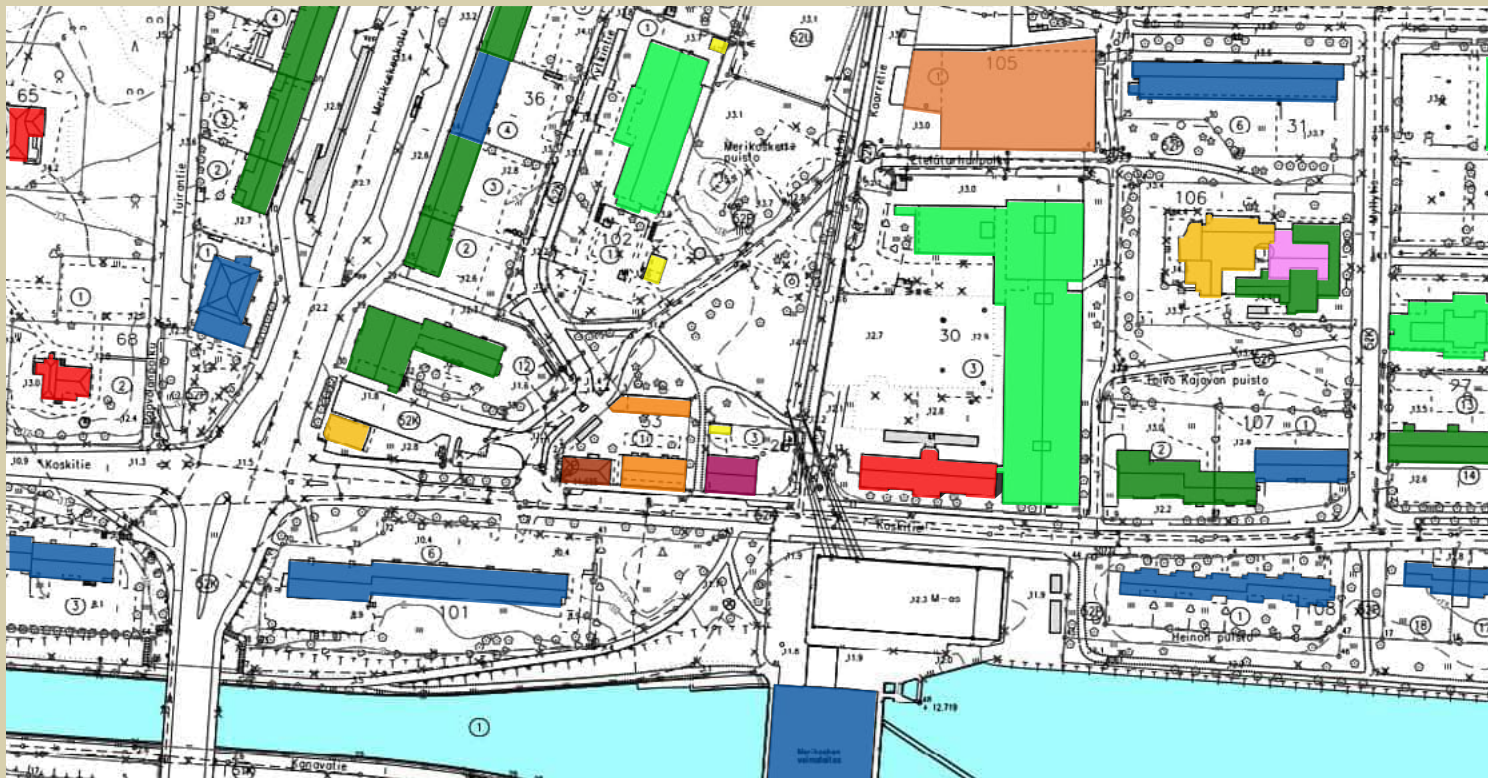
78. Tuuran kirkon puistomaista ympäristöä.

79. Merikoskenpuistossa toimii Oulun kaupungin päiväkotii.

80. Etualalla Sanna Koiviston 2008 veistämän Virran voimaa -muistomerkki

- 1900-luku
- 1910-luku
- 1920-luku
- 1930-luku
- 1940-luku
- 1950-luku
- 1960-luku
- 1970-luku
- 1980-luku
- 1990-luku
- 2000-luku

81. Tuuran koulun rakennetun ympäristön ajoituskaavio.

84. Tuiran koulun leikkipihaan varusteita.

85. Koulun aita ja portti.

86. Uusia leikkivälineitä koulun edustalla.

5.7 Piha, varustus ja kuivatus

Alakoulun välituntipiha sijoittuu vanhan koulurakennuksen pohjoispuolelle, jossa rakennus varjostaa leikkialueita iltaan asti. Sisäänkäynnin edustalla on 1970-luvulla rakennettu suoralinjainen sadekatos.

Koulurakennusten reunustama pihamaa on varsin suuri. Lännessä se suuntautuu avoimeen Merikoskenpuistoon. Koskitien ja puiston suuntaan koulupihaa rajaa matala puuaita, jonka portti sijaitsee lounaiskulmalla.

Koulun välituntipiha ja sen kuivatus on uusittu viimeksi vuonna 2013 Arkkitehti-toimisto Kari Huotari Oy:n suunnitelman mukaan. Piha on kauttaaltaan tasainen ja päällystetty asfaltilla. Istutuksia on ainoastaan tontin luoteiskulmalla. Koulun läheisyydessä oleva leikkivarustus on uusittu sekin vuonna 2013.

Pihan keskialueella on pelikenttiä sekä koripallotelineitä. Istuskelualueina toimivat pelikenttien väleihin sijoitetut puukaiteet ja penkit. Valaistus on toteutettu

87. Koulun sisäpiha Koskitien suunnasta katsottuna.

88. VASEMALLA: Tuiran koulu Merikoskenkadun kerrostalon pihalta nähtynä. Koulu kuuluu monen tuiralaisen kaukomaisemaan.

89. YLLÄ: Koulun edustalla on kapea nurmikaista, jossa kasvaa viimeinen tontin alkuperäisistä männystä.

tasaisesti eri puolille pihaa sijoitetuilla pylväšvalaisimilla.

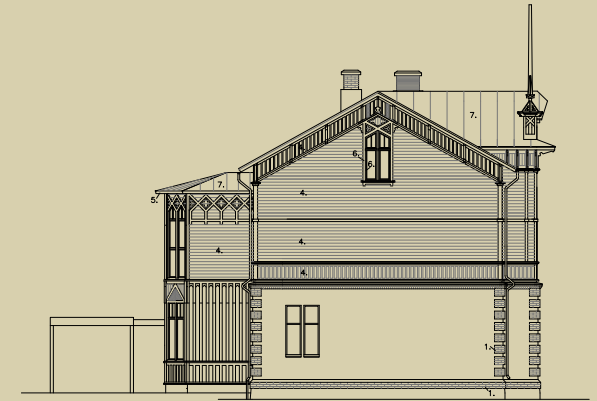
Merikosken voimalaitokselta pohjoiseen suuntautuva voimalinja on ollut 1950-luvulta alkaen osa Tuiran koulun pihamaisemaa. Voimalinjan rooli on korostunut sen jälkeen, kun pihalla kasvaneet männyt poistettiin. Koulun piharakennuksia ei ole säilynyt.

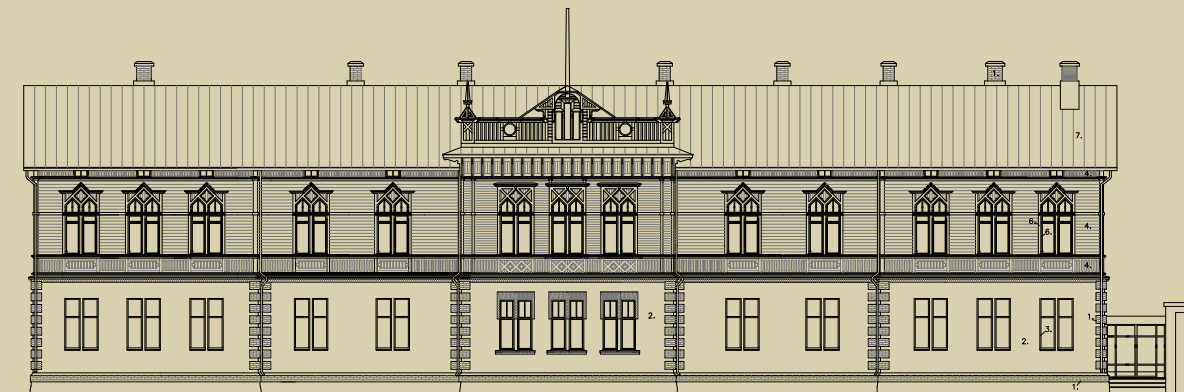
6 Ulkoarkkitehtuuri

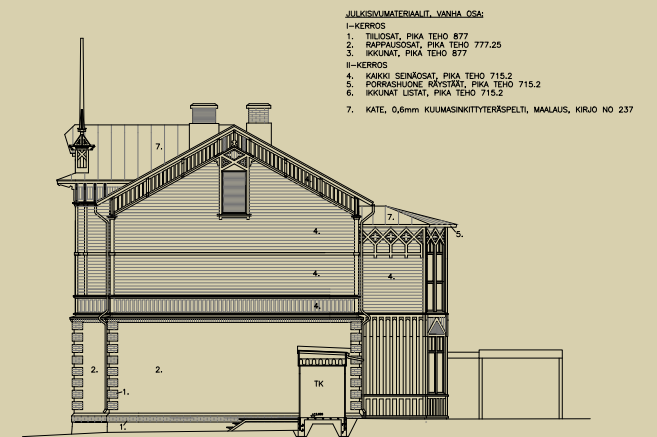
VANHA OSA JULKISIVU POHJOISEEN (PIHALLE)

VANHA OSA JULKISIVU LÄNTEEN

VANHA OSA JULKISIVU ETELÄÄN (KOSKITEILLE)

VANHA OSA JULKISIVU ITÄÄN

- JULKISIVUMATERIAALIT, VANHA OSA:**
- I-KERROS
 1. TILJOSAT, PIKA TEHO 877
 2. RAIPPAJOSAT, PIKA TEHO 777.25
 3. IKKUNAT, PIKA TEHO 877
- II-KERROS
 4. KAIKKI SENNÖSÄT, PIKA TEHO 715.2
 5. PORRASHUONE, RÄNSTÄÄT, PIKA TEHO 715.2
 6. IKKUNAT LESTÄT, PIKA TEHO 715.2
 7. KATE, 0,6mm KUMIASINKKITYTERSPELTI, MAALAUUS, KIRJO NO 237

90. Arkkitehtitoimisto Kari Huotarin vuonna 2013 laatima ajantasapiirustus koulun julkisivuista. KUVA: Oulun Tilapalvelut -liikelaitos

91. Päätyjulkisivun vaakalaudoitus päättyy koristeelliseen räystäslinjaan.

92. Keskirisaliitin huipulla on taitekattoinen komero ja sen sivuilla symmetrisesti kaksi pienoistornia

93. Koristemuodot jatkuvat luontevasti kiviaineisesta seinästä puujulkisivuun.

6.1 Julkisivut

Kaksikerroksisen koulun perusmuoto on suorakaide. Sen symmetristä hahmoa korostavat kadun puolella julkisivulinjasta esiin työntyvä kolmiakselinen keskirisaliitti sekä pihan puolella kuusikulmainen porrashuone. Rakennuksen kattomuoto on satulakatto ja kivijalka on tehty tummanharmaista lohkokivistä.

Koulun arkkitehtuuri edustaa 1800-luvun lopun eklektistä kertaustyyliä, jonka muotoaiheet on omaksuttu pääosin uusgotiikasta. Tämä keskiaikaiseen kivirakentamiseen pohjautuva tyyli korostaa rakennuksen vertikaalisuutta ja rakenteellisuutta. Sen suosimiin muotoihin kuuluvat suipot holvikaaret, ruusukkeet, pienet tornit ja näkyvä rakenteellisuus. Koristeellisuus keskittyy erityisesti ikkunoiden ympärille.

Koulun julkisivuissa yhdistyy ensimmäisen kerroksen tiilikoristeet ja toisen kerroksen puuornamentiikka. Ensimmäisen kerroksen julkisivuissa on sileä vaaleanpunainen rappaus. Kerrosten välissä on punatiilistä muurattu lista. Valkoisiksi maalatuissa puujulkisivuissa vaakalistat jakavat seinäpinnan neljään osaan. Ikkunajaossa on noudatettu parillisuutta, jolloin ikkunoista on saatu kapeita ja korkeita.

Tuiran koulun arkkitehtuuri pohjautuu tiettävästi mallikoulun piirustuksiin,⁴⁴ joiden pohjalta rakennusmestari Jacob W. Lillqvist viimeisteli tarvittavat pääpiirustukset. Alkuperäiset julkisivut olivat lyhyemmät ja niiden vertikaalisuus laimeni, kun koulun molempiin päihin tehtiin laajennukset. Laajennusosissa toistettiin julkisivujen alkuperästä rytmiä ja koristeellisuutta. Jatkospaikat erottuvat ylimääräisenä nurkkaharkotuksena ensimmäisen kerroksen julkisivuissa.

94. Symmetria toistuu myös porrashuoneen muodossa.

44 Ahola 2000

95. Ornamentiikan painopiste on pääjulkisivun keskirisaliitissa ja erityisesti ikkunoiden ympäristössä.

96. Laajennusosassa on jatkettu alkuperäistä suhdejärjestelmää ja koristemuotoja.

97. Ulkonurkan rustikapilasteri päättyy muototiilestä muurattuun kerroslistaan.

98. Kivijalan ja rapatun julkisivun välissä on muurattu tiilivyöhyke.

101. Vesikatto tuulettuu sivuräystäiltä. Räystäällä on sadevesikourut ja lumiesteet.

102. Alkuperäisten savupiippujen joukkoon on lisätty vasemmalla näkyvä ilmanvaihtokoneen poistohormi. Se on muotoiltu savupiipun muotoiseksi.

103. Avoräystäitä kannattaa kattotuolien vasat sekä puiset konsolit.

99. Koskitien puolella sadevesi johdetaan katolta maaperään.

6.2 Vesikatto ja sadeveden poisto

Rakennuksella on yhtenäinen tasalapeinen satulakatto, jonka poikkiharja sijoittuu kadun puolella keskirisaliitin kohdalle. Katossa on pitkät avoräystäät, joita kannattavat puuleikkauksilla koristellut konsolit sekä kattovasat. Ullakolla vesikattoa kannattavat kattotuolien ja ansarakenteiden yhdistelmä. Katto tuulettuu sivuräystäiltä ja päädyistä.

Vesikattomateriaalina on vaaleanharmaaksi maalattu konesaumattu pelti. Vesikatto on asennettu harvalaudoituksen päälle ilman aluskatetta. Pitkillä räystäillä puolipyöreät vesikourut johtavat sadevedet pyöreisiin syöksyihin.

Katolle nousee useita puhtaaksi muurattuja punatiilisiä savuhormeja, joiden laet on vuorattu harmaalla pellillä. Hormit ovat alkuperäisten kakluunien määrittämällä paikoilla ja osa niistä yhtyy ullakkotilassa. Itäpäässä on ilmanvaihtokoneen kattoyksikkö. Myöhempiä lisäyksiä ovat myös kattosillat, lumiesteet ja lapetikkaat. Alkuperäiset pitkät palotikkaat on poistettu.

100. Pihan puolella sadevesi kerätään suoraan huulevesijärjestelmään.

109. Pääovi on sadekatoksen puristuksessa.

104. Porraskivi on pihan tasossa.

105. Pääovi on mahdollisesti alkuperäinen. Lukko ja vedin ovat myöhempiä lisäyksiä.

106. Sadekatos on muodoltaan ja mittasuhteiltaan historialliseen rakennukseen sopimaton.

108. Sadekatoksen alakatoon upotettu valaisin.

107. Rakennuksen julkisivuvalaisin.

6.4 Sisäänkäynnit , ulko-ovet ja esteettömyys

Koulurakennukseen on kaksi sisäänkäyntiä. Pääsisäänkäynti on sijoitettu pihan puolelle rakennuksen keskelle, jossa julkisivulinjasta poikkeava kuusikulmainen porrashuone. Sisäänkäyntiin liittyy 1970-luvulla lisätty suoralinjainen sadekatos. Pääsisäänkäynnin porraskivi on lähes samalla tasolla pihan kanssa. Liikuntarajoitteisen liikkumista rajoittaa porrashuoneen puolelle sijoitettu porrasaskelma.

Ulko-ovi on alkuperäisen muotoinen pariovi, jonka ovilehdet ovat kolmi-osaisia peiliovia. Oven messinkinen vedin on 1930-luvulta ja kromattu lukko 2000-luvulta. Oven päällä oli alun perin pieni kolmiomainen puukatos, joka on purettu sadekatoksen tieltä.

Toinen sisäänkäynti on sijoitettu itäpäätyyn ja sieltä on lasikäytävällä toteutettu esteetön sisäyhteys Leinonpuiston koulun puolelle. Lasikäytävään johtaa ovi sekä Koskitien että pihan puolelta. Sisäpihalle johtanut sivuovi on poistettu.

110. Yhdyskäytävä kadun suunnasta.

111. Sisäpihan suunnasta.

113. Ensimmäisen kerroksen koristeeton ikkuna-aukko.

112. Pурсosaumat rytmittävät tiiliornamenteja.

114. Keskirisaliitissa ikkuna-aukkoa on korostettu muuratulla kehyksellä.

6.3 Aukotus

Julkisivujen aukotus on säännöllinen ja symmetrinen suhteessa kolmiakseliseen keskirisaliitiin. Ikkuna-aukotus on molemmissa kerroksissa sijoitettu pareittain ja pääjulkisivulla samalle pystyakseleille. Ylimpänä on samaa rytmiä noudattavat ullakon haukkaikkunat.

Pääjulkisivussa on korostettu keskirisaliitin aukotusta. Ensimmäisen kerroksen keskimmäisiä ikkuna-aukkoja on korostettu punatiilistä muuratuilla kehyksillä. Vastaavasti niiden yläpuolella olevat toisen kerroksen ikkunat on kehystetty puuleikkauksin koristetuilla frontoneilla.

115. Ikkunat on sijoitettu pareittain. Niiden puitejako vaihtelee.

116. Ullakon haukkaikkuna.

117. Porrashuoneen korkeat goottilaiset pari-ikkunat.

119. Päätyikkunan ja katonharjan välistä tilaa on koristettu puuleikkauksilla.

118. Toisen kerroksen jyrkkäkulmaisella frontonilla ja ruusukkeella koristeltu ikkuna.

Pihan puolella symmetria toteutuu vain osittain. Lasitetun ja alun perin kylmän porrashuoneen vasemmalla puolella ensimmäisen kerroksen ikkuna-aukot ovat kapeita eikä niiden jako vastaa yläpuolisen kerroksen aukotusta. Vuoden 1930 laajennusosassa aiemmin ollut sivuovi on korvattu kahdella ikkunalla. Myös porrashuoneen oikealla puolella laajennusosan aukotus poikkeaa säännöllisestä rytmistä.

Rakennuksen päädyt ovat 1930-luvun laajennuksia. Toisin kuin alkuperäiset päätyjulkisivut, ne on aukotettu niukasti. Tällä lienee varauduttu mahdollisiin naapureihin. Tiedossa ei ole, onko alkuperäisistä päädyistä poistettuja ikkunoita sijoitettu laajennusosiin.

7 Rakenteet ja rakennusosat

7.1 Rakenteet

Rakennus on perustettu kiviladelmalle, jonka näkyvä osa on tehty kookkaista harmaista lohkokivistä. Alkuperäinen alapohja oli kauttaaltaan tuulettuva eikä rakennukseen tehty kellaria. 1970-luvun peruskorjauksessa lattia muutettiin pääosin maanvaraiseksi ja käytävän alle tehtiin betonista valettu putkikanaali. Tämä rakenne purettiin 2000-luvun peruskorjauksessa ja korvattiin vanhimmassa osassa uudella maanvaraisella lattialla. 1930-luvun laajennukseen jätettiin puurunkoinen tuulettuva alapohja.¹

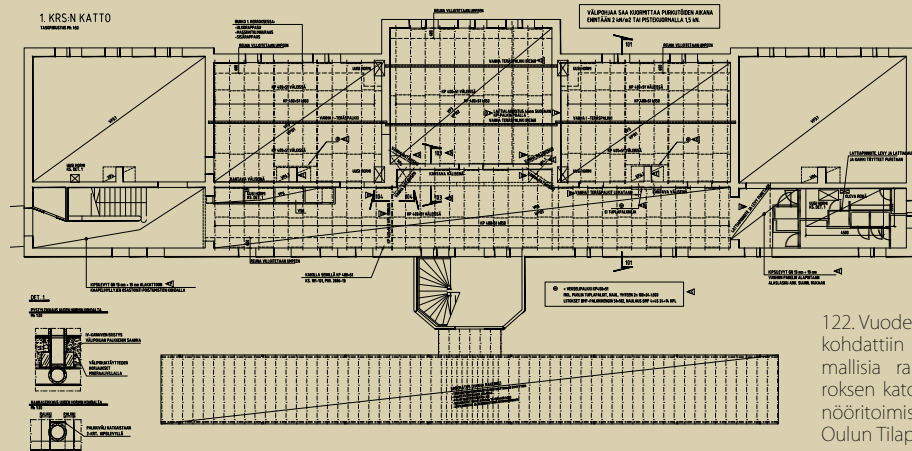
Alkuperäisessä rakenteessa ensimmäisen kerroksen kantavat ulkoseinät muurattiin kahden kiven vahvuiseksi. Kantavan tehtävän sai myös rakennuksen keskellä kulkeva sydänmuuri. Toisen kerroksen runko tehtiin lyhytnurkkaisista hirsikehistä, jotka asemoitiin alakerran seinälinjojen mukaisesti. Välipohjaa ei tehty piirustusten mukaisesti kiviaineisena holvina², vaan puisten niskojen väliin tehtiin rossilautojen kannattama tiilliladelmä.³

Vuosien 2004-2006 peruskorjauksessa väli- ja yläpohjarakenteita vahvistettiin ja seinähirsistä poistettiin lahonneet osat. Tekniset asennukset tehtiin alas laskettuihin sisäkattoihin ja väliseiniin. Yläpohjan eristekerros uusittiin.

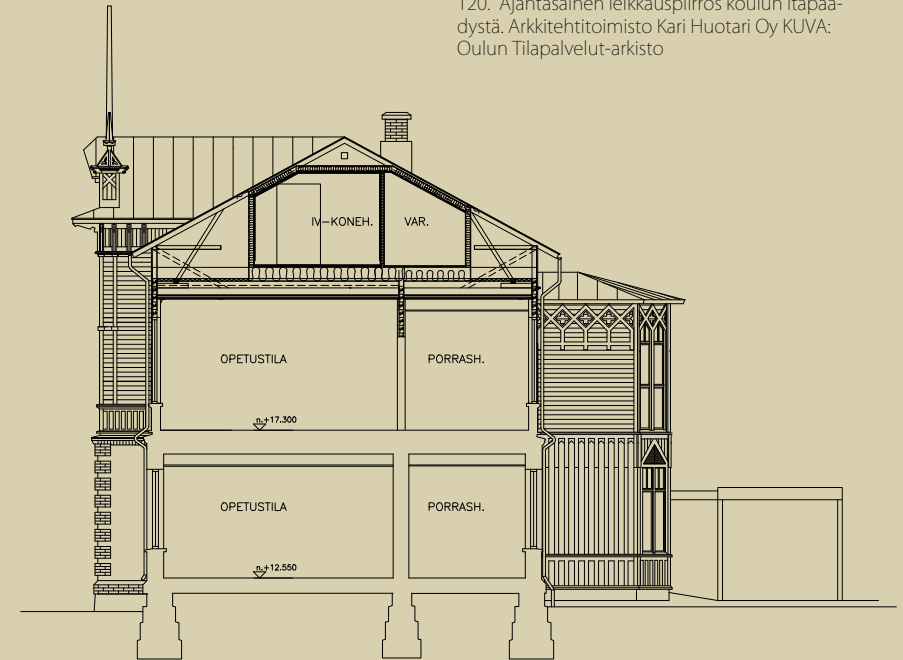
1 Rakennetyypit, Pekka Heikkilä Oy 24.11.2003

2 Holvattu välipohja on esitetty piirroksessa ark 159-224 18.5.1976. Alkuperäistä rakennepiirustusta ei ole säilynyt.

3 ibd

122. Vuoden 2004 peruskorjauksessa kohdattiin odotettua enemmän ongelmallisia rakenteita. Ensimmäisen kerroksen katon rakennesuunnitelma. Insinööritoimisto Pekka Heikkilä Oy. KUVA: Oulun Tilapalvelut-arkisto

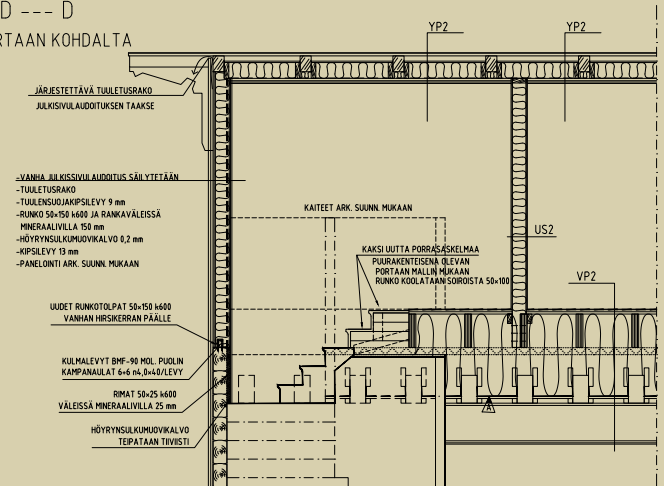

120. Ajantasainen leikkauspiirros koulun itäpäädyistä. Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy KUVA: Oulun Tilapalvelut-arkisto

LEIKKAUS D --- D

LEIKKAUS PORTAAN KOHDALTA

Mk 120

121. Vuoden 2004 peruskorjauksen leikkauspiirros esittää porrashuoneen korjaustavan. Insinööritoimisto Pekka Heikkilä Oy. KUVA: Oulun Tilapalvelut-arkisto

123. Luokkahuoneiden alakattoihin on kiinnitetty vaaleat akustiikkalevyt. Ripustukset on tehty pääosin levyjen saumoihin.

124. Luokkahuoneen alakatto on sävytetty ja sitä kehystä kovera kattolista.

125. Museo luokan alkuperäinen kasettikatto on ennallistettu vuonna 2006.

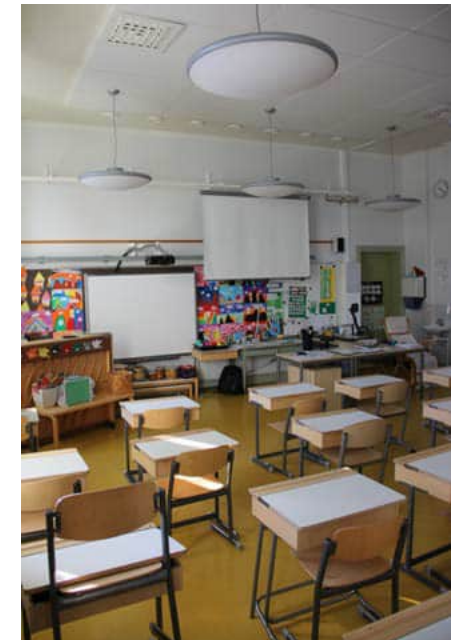

126. Valaisimet ja akustiikkalevyt jäsentävät käytävän alakattoa. Ilmanvaihtotekniikka on upotettu alakattoon sekä sivuseiniin.

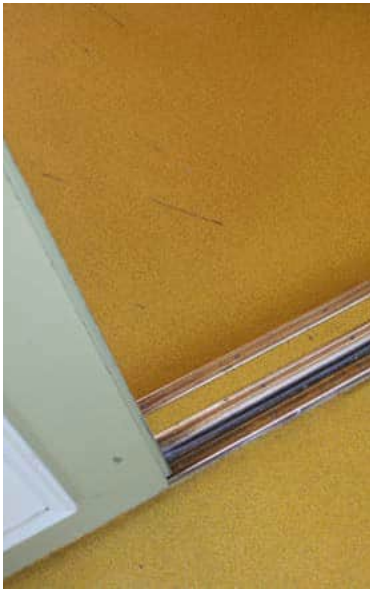
7.2 Alakatot

Alakatot on uusittu viimeisimmässä peruskorjauksessa siten, että niiden suojiin on voitu sijoittaa uusi ilmanvaihtotekniikka. Putkia ei ole näkyvissä ja koteloitakin on vain vähän. Kattovalaisimet ja luokkahuoneiden av-tekniikka on ripustettu. Alakattojen keskiosat on päällystetty akustoivilla levyillä. Reunoilta katot on sävytetty luonnonvalkoiseksi tai beigeiksi ja niitä kehystä matala kourullista.

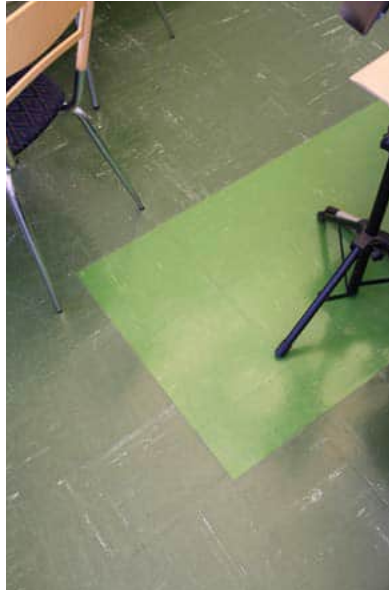
Alas laskuista huolimatta huonetilat ovat korkeita. Alkuperäiset alakatot ovat levytysten alla, eikä niistä saatu tarkempaa tietoa rakenteita purkamatta. Toisen kerroksen museoluokassa on ennallistettu alkuperäinen kasettikatto. Se on jaettu puuleikkauksin koristelluilla valkoisilla konsoleilla kentiin, jotka on paneloitu eri suuntaisilla vinopaneleilla.

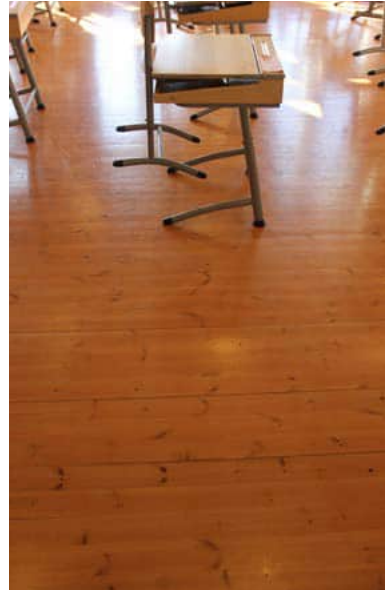
127. Luokkahuoneen alakatto.

130. Yleisin lattiamateriaali on keltainen vinyylimatto. Sitä on käytetty käytävissä ja luokahuoneissa.

128. Porrashuoneessa sijaitsevan musiikkihuoneen vinyylilaattalattia on 1970-luvulta.

129. Museoluokan puulattia.

131. WC:ssä on musta vinyylimatto.

132. Ullakkohuoneen vinyylimatto on harmaa.

7.3 Lattiat

Nykyiset lattiapinnat on asennettu ensimmäisessä kerroksessa pääosin teräsbetonilattian päälle ja toisessa kerroksessa koolattujen puulevyjen päälle. Vanha puulattia on poistettu rakenteista.

Lattioiden pinnoitteena on käytetty vinyylimattoja. Yleisin lattian väri on keltainen, jota on käytetty luokahuoneissa ja käytävissä. Peruskorjausta edeltävää kerrostumaa edustavat soittuhuone, jossa on vihreä vinyylilaattalattia. Lattiakaivolisissa tiloissa on musta vinyylimatto ja ullakkohuoneessa maton väri on harmaa. Sisäänkäynnin lattia on päällystetty kulutusta kestäväällä kolikkomatolla.

Toisen kerroksen museoluokassa lattia on lähinnä alkuperäistä rakennetta. Se on tehty 35 mm lankuista ja kuultokäsitelty punaruskeaksi. Entisten oppilaiden koulumuistoissa elävää lattian tervausta ei museoluokkaan sentään tehty.

133. Porrashuoneen lattia on pinnoitettu kulutusta kestäväällä kolikkomatolla.

134. Luokkahuoneen ennallistettu peiliovi.

135. Oviin on vaihdettu yhdenmukaiset messinkihelat.

136. Käytävän teräsrunkoiset palo-ovet

137. WC:n ovi on tehty huomaamattomaksi.

7.4 Väliovet

Luokkahuoneiden alkuperäiset väliovet ovat säilyneet ja ne on kunnostettu viimeisimmän peruskorjauksen yhteydessä. Ovet on maalattu vihreän eri sävyillä ja niihin on vaihdettu yhdenmukaiset messinkihelat ja -vetimet. Luokkahuoneiden puiset pariovet ovat pääosin kolmi- tai nelipeilisiä pariovia. Käytävän päässä ovien päällä on yläikkunat.

1970-luvun peruskorjauksessa koulun käytäviin tehtiin palo-osastointi, jossa porrashuoneet erotettiin käytävästä teräsrunkoisilla ja teräslankalasetetuilla paloseinillä. Seinien muotoilussa on jäljitelty alkuperäisten puuovien peilijakoa ja seinien suippokaarta muistuttavat yläosat ovat saaneet innoituksen toisen kerroksen ikkunoiden muodosta.

138. Nelipeilinen luokkahuoneen pariovi.

139. Yläikkunalla varustettuja yksilehtisiä ovia.

143. Ikkunat on ryhmitelty pareittain, siten, että kahden karmen välissä on pilari. Kuvassa ensimmäisen kerroksen luokkahuoneen ikkuna.

144. Toisen kerroksen ikkuna muodostuu kahdesta päällekkäisestä osasta. Molemmat osat ovat avattavia.

145. Toisen kerroksen ikkunapenkki on puuta.

146. Ullakon päätyikkuna on alkuperäinen vuodelta 1931.

7.5 Ikkunat

Ikkunat on uusittu vuoden 1977 peruskorjauksessa. Ne ovat sisään avautuvia puu-ikkunoita, joiden sisäpuitteessa on lämpölasia.

Ikkunat on valmistettu alkuperäisten mittojen mukaisesti. Ne ovat kapeita ja muodostavat pareja, joiden väliin sijoitetut pilarit ovat mahdollistaneet korkeiden aukkojen toteuttamisen. Ikkunat ovat syvyysuunnassa seinälinjan keskellä. Ikkunapenkit on tehty puusta.

Ensimmäisen kerroksen ikkunapuitteet on maalattu ulkopuolelta tiilenpunaisiksi. Toisessa kerroksessa ulkopuitteen väri on valkoinen. Käytävissä sisäpuite on vihreä ja luokkahuoneissa valkoinen. Puitejako on tyypillisesti kolmi- tai viisipuitteinen.

Ullakon päädyissä olevat ikkunat on lisätty 1930-luvun laajennuksen yhteydessä. Ullakon sivuseinillä olevat haukkaikkunat ovat todennäköisesti alkuperäisiä. Kaikki koulun ikkunat vaurioituivat talvisodan pommituksessa vuonna 1939.

142. Ensimmäisen kerroksen ikkuna ulkopuolelta.

147. Toisen kerroksen ikkuna sekä sen yläpuolella ullakon haukkaikkuna.

140. Ensimmäisen kerroksen ikkuna sisäpuolelta.

141. Puite avattuna.

148. Recuva-sähkökalusteita

149. Ripustettuja plafondeja luokkahuoneessa.

150. Soittuhuoneen epäsuoraa valoa antavat kattovalaisimet

151. Loisteputkilla valaistu luokkahuone.

7.6 Valaistus ja sähkökalusteet

Koulun sähköjärjestelmä ja valaistus uusittiin kokonaisuudessaan vuosina 2004-2006 peruskorjauksessa eikä kalusteiden kerrostumia ole löydettävissä. Perusteellinen uudistus mahdollisti huonetilojen historiallista arvoa korostavan valaistuksen.

Sähköpääkeskus sijaitsee ensimmäisessä kerroksessa, itäpäädyn portaan alla. Toisessa kerroksessa vastaavassa kohdassa on ryhmäkeskus. Uudet sähkökalusteet ovat korjauskohteisiin suunniteltua Recuva-mallistoa.

Valaistus tuottaa pääasiassa suoraa valoa, joka tulee kattoon ripustetuista plafondeista tai jonovalaisimista. Musiikkihuoneessa on käytetty alakaton kautta heijastettua epäsuoraa valaistusta. Valaistuksessa on huomioitu suurten ikkunoiden kautta tuleva suora luonnonvalo.

Luokkahuoneissa on runsaasti esitystekniikkaa ja tietokoneita, joiden sähkönsyöttö on huomioitu peruskorjauksessa siten, ettei luokkahuoneissa ole juurikaan tarvittu sähkökouruja tai näkyviä jatkojohtoja.

152. WC:n valaistus..

153. Liitutaulu on varustettu pitkällä valaisimella..

154. Keskusradion tililla on modeemi valaisimella..

155. Alkuperäisestä lämmitysjärjestelmästä on jäljellä kaksi kakluunaa.

158. Kakluuni museoluokassa.

156. Ensimmäisen kerroksen radiaattori

157. Toisen kerroksen radiaattori.

159. IV-ventteilit alakatossa.

7.7 Lämmitys, ilmanvaihto ja vesikalusteet

Alkuperäinen lämmitys suoritettiin puilla ja jokaisessa tilassa oli vähintään yksi kamiina. 1970-luvulla rakennus liitettiin kaukolämpöverkkoon viereisen koulurakennuksen kautta. Sisäinen lämmönjako tehtiin vesikiertoisien patteriverkon kautta. Museoluokassa on säilynyt kaksi alkuperäistä kamiinaa.

Vesikalusteet uusittiin kokonaisuudessaan 2000-luvun peruskorjauksessa eikä kerrostumia ole säilynyt. Samassa yhteydessä rakennukseen tehtiin koneellinen ilmanvaihtojärjestelmä. Ilmanvaihtokonehuone sijaitsee ullakolla rakennuksen itäpäädyssä. Ilmanvaihtokanavat on sijoitettu alas laskettuihin kattoihin. Koteloiteja ja kerrosten välisiä roiloja tehty luokahuoneiden etuosiin.

160. WC:n vesikalusteita

161. Teräksiset juoma-altaat käytävässä

162. Luokahuoneen allas

163. Tavanomaisia koulukalusteita

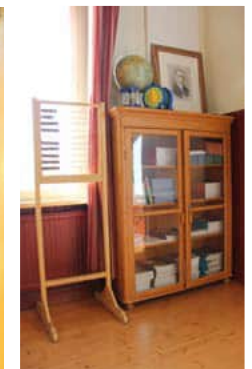
164. Innovatiivisia koulukalusteita

7.8 Kalusteet

Koulun kalustuksessa on erotettavissa kolme kerrostumaa. Niistä vanhinta on kerätty toisen kerroksen museoluokkaan ja lisäksi vanhoja pulpetteja on varastoitu aulaan. Vanhimmat näistä kalusteista ovat olleet koulukäytössä jo 1800-luvun puolella.

Toisen kerrostuman muodostavat tavanomaiset pulpetit, pöydät ja koululaistuiolit. Niistä vanhimmat ovat 1980-luvulta.

Uusin kalustekerrostuma edustaa 2000-luvun innovatiivista koulukalustemuotoilua. Ne on suunniteltu muuntautuvaa ryhmä- ja pienryhmätyöskentelyä varten. Näihin kalusteisiin kuuluu myös rentoutumiseen ja tietokonetyöskentelyyn suunniteltuja kalusteita.

165. Historiallisia koulukalusteita

8 Sisätilat

8.1 Leinonpuiston koulun puolelle sijoittuvat toiminnot

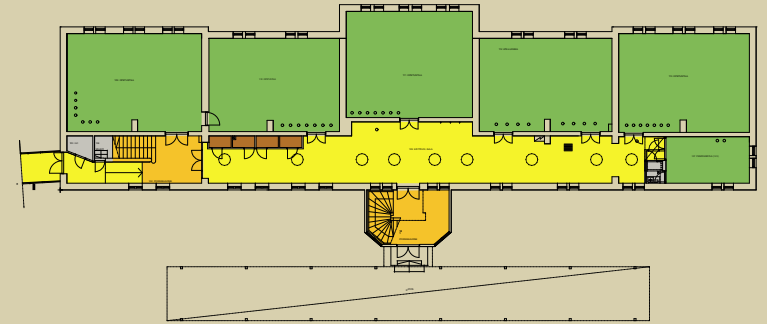
Tuiran koulu on vuodesta 1911 alkaen tukeutunut viereisten koulurakennusten tiloihin. Tämä on vähentänyt merkittävästi vanhan rakennuksen muutostarpeita ja edesauttanut tilojen säilymistä alkuperäisen muotoisina.

Nykyisin vanhasta koulurakennuksesta on sisäyhteys viereisen Leinonpuiston koulun tiloihin, joten toimintoja voidaan sijoittaa turvallisesti molempiin rakennuksiin. Leinonpuiston koulun puolella sijaitsevat Tuiran koulun hallinto ja opettajainhuone. Siellä on myös henkilökunnan sosiaalityöt. Oppilaat käyttävät Leinonpuiston koulun liikuntasalia, käsityöluokkia sekä ruokasalia. Siellä toimivat myös Tuiran kaksi pienluokkaa sekä 'Suomi toisena kielenä'-luokka.

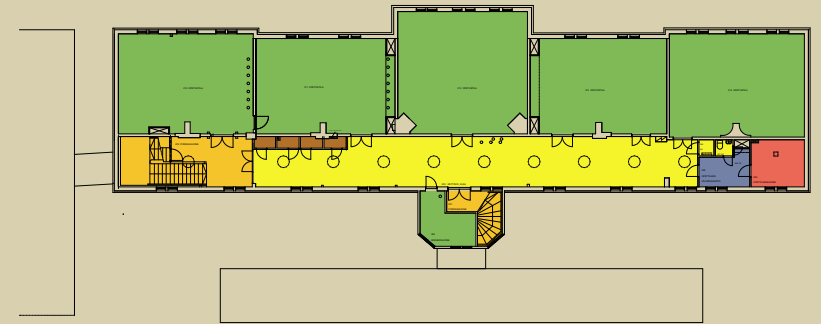
166.OIKEALLA: Tuiran koulun tilojen käyttötarkoitukset keväällä 2020. Kaavion pohjakuvana ajantasapiirustukset 26.11.2013 Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy

	Luokkahuoneet
	Käytävät
	Porrashuoneet
	Työtilat
	Varastot
	Tekniset tilat, siivous
	WC

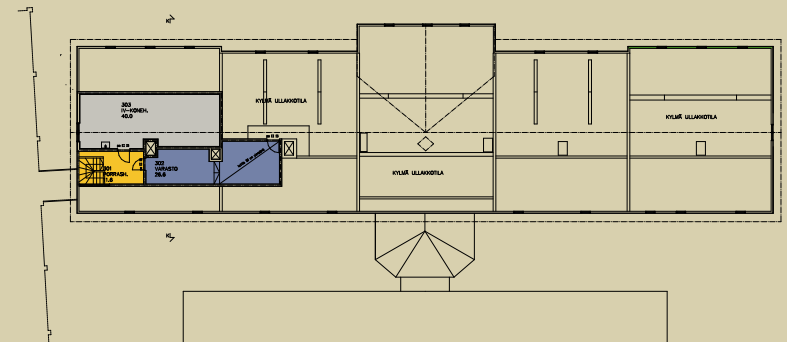
1

2

3

167. Sisäänkäynti Koskitien puolelta.

168. Näkymä Leinonpuiston koulun puolelta yhdyskäytävän suuntaan.

169. Sisäänkäynti välituntipiha puolelta.

170. Lasikäytävä on erotettu Tuiran koulusta palo-ovella.

8.2 Yhdyskäytävä

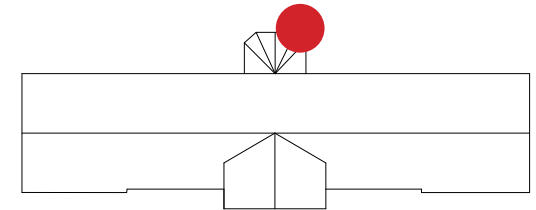
Vanhan koulun ja vuonna 1974 valmistuneen uuden koulun tilat yhdistettiin lasisella yhdyskäytävällä. Käytävä on lämmin tila, jonka sivuilla on lasiaukolliset ulko-ovet sekä Koskitielle että sisäpihalle. Yhdyskäytävää hyödynnetään myös talotekniikan putkireittinä.

171. Pääportaan rakenteissa yhdistyy eri aikakausien rakennusosia. Porrashuoneen eristäminen on tehnyt mitoitukseltaan ahtaan.

172. Pääportaan kierteinen kaidepuu on uusgotiikalle tunnusomainen koristemuoto.

8.2 Pääporras

Koulun porrashuone sijaitsee sisäpihan puolella, rakennuksen keskellä. Ulkokynnys on maanpinnan tasalla ja nousu on tehty sisäpuolelle. Porrashuone on alun perin ollut kylmä tila, mutta se on myöhemmin eristetty ja sen seinäpinnat on levytetty. Ylätasanteelle on tehty äänieristetty soittohuone.

Kaksivartinen kierreporras nousee toiseen kerrokseen. Portaan keskellä on levähdystasanne. Porraskaiteiden ja -runkojen alkuperäiset puuleikkaukset ovat säilyneet. Itse porras on päällystetty vinyylimatolla. Ikkunat on putoamisvaaran vuoksi varustettu teräskaltereilla.

173. Näkymä toisen kerroksen tasolta porrassyöksyyn. Ikkunoissa on kalterit putoamisen estämiseksi.

174. Porrashuoneen väliovi ja sisäikkunat toimivat palokatkona käytävän suuntaan. Osastointi on tehty vuonna 1977.

175. Pääovi on alkuperäisen muotoinen. Vedin on vaihdettu 1970-luvun malliin.

176. Alkuperäinen puuleikkaus.

177. Koristeellinen kannatinkonsoli.

178. Seinät on eristetty ja levytetty.

179. Kaiteen yksityiskohtia.

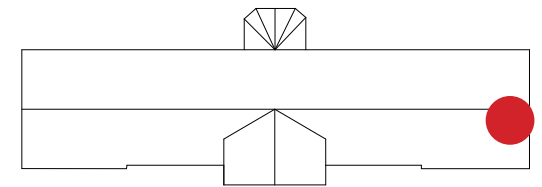
180. Sisäpuolelle sijoitettu askelma.

181. VASEMMALLA on ensimmäisen kerroksen porrashuone. Mosaikkibetonista valetut askelmat ovat alkuperäiset. Portaalla on sähköpääkeskus.

182. Toisen kerroksen porrastasanne. Porras jatkuu ullakolle oven takana.

8.3 Itäinen porrashuone

Itäpäätyyn vuonna 1930 valmistunut laajennus varustettiin uusilla portailla, joista saatiin toinen poistumistie toisesta kerroksesta. Toisin kuin pääporras, nämä portaat jatkuvat ensimmäisestä kerroksesta ullakolle asti. Alkuperäisiä 1930-luvun rakennusosia ovat porraskelmat, kaiteet sekä ullakon porrashuoneen pintamateriaalit.

183. Toisen kerroksen kaide on tyyliltään uusrenessanssia.

184. Näkymä lepotasolta toiseen kerrokseen.

185. Lepotaso

186. Pelkistetty metalliputkikaide.

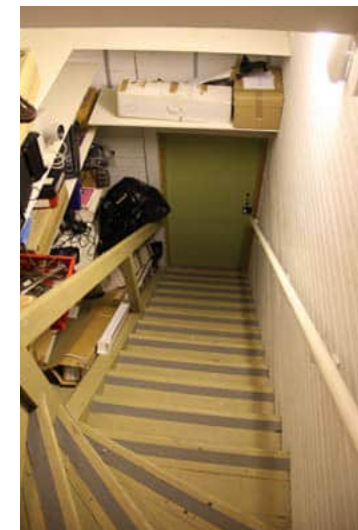
187. Ullakon portaat on tehty puusta.

188. Ullakon porrashuone on verhoiltu helmiponttipaneelilla.

189. Ullakon ylätasanne.

190. Porrassyöky ylhäältä.

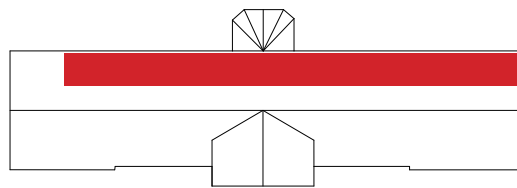
191. Ensimmäisen kerroksen aula itäpäädyistä katsottuna. Vasemmalla on oppilaiden wc:t.

192. Toisen kerroksen käytävän pääte lännessä. 1930-luvun laajennuksen raja on oikealla näkyvän seinäkkeen kohdalla.

193. Pääportaaseen johtavat osastoivat ovet rakennuksen toisessa kerroksessa.

8.4 Käytävät

Tuiran koulu on tyypillinen sivukäytäväkoulu. Siinä luokkahuoneet on järjestetty rakennuksen toiselle sivulle ja käytävä saa valoa toiselta ikkunaseinältä. Käytävä on leveä ja sitä on käytetty kokoontumistilana muun muassa aamuhartauksissa. Käytävää on jatkettu molemmista päistä 1930-luvun laajennuksissa.

Käytäviin on sijoitettu koululaisten naulakot sekä wc-tilat, jotka 2000-luvun peruskorjauksessa koottiin soluksi käytävän itäpäähän. Sitä ennen wc:t olivat käytävän länsipäänteellä. Käytävät on erotettu porrashuoneista palo-ovilla. Käytävien yleisilme on vaalea. Lattiat on päällystetty keuhkaisualla vinyylimatolla. Alakattoja rytmittävät akustiikkalevyt ja pyöreät riippuvalaisimet.

194. Toisen kerroksen käytävä länsipäädystä katsottuna. Oikealla on luokkahuoneiden ovia ja perällä paloseinä. Paloseinän etupuolella on 2000-luvun tyyliin rakennettu wc-solu.

196. Luokkahuone 113 perältä katsottuna

195. Luokkahuoneen 211 opettajan työpöytä varusteineen. Luokkien etuosassa olleet kateederit on purettu.

197. Luokkahuoneen 113 tietokoneyöpiste.

8.5 Luokkahuoneet

Luokkahuoneet sijoittuvat sivukäytävän varrelle ja niistä avautuu Merikosken voimalaitoksen rajama näköala Oulujoelle. Huoneet ovat kookkaita ja korkeita. Ne saavat runsaasti luonnonvaloa suurista ikkunoista.

Luokkahuoneiden kalustus mahdollistaa yksilö- ja ryhmätyöskentelyn. Luokkiin on järjestetty mahdollisuus myös lepoon ja rentoutumiseen.

Luokkahuoneiden yleisilme on vaalea ja lattiat on päällystetty keltaisella vinyylimatolla. Kattojen keskiosat ja seinien yläosat on vuorattu akustiikkalevyillä. Pystyuunien alkuperäiset suojamuurit ovat säilyneet. Luokkien etuosassa alkuperäiset opettajainkorokkeet eli kateederit on purettu ja nurkkiin on tehty putkikoteloita. Vaikka alkuperäisiä materiaaleja ei ole säilynyt, ovat luokkahuoneet olemukseltaan ja mittasuhteiltaan autenttisia 1900-luvun alun koulutiloja.

198. Luokkahuone 214 toisessa kerroksessa.

199. Luokkahuone 110 luokan edestä katsottuna. Tilassa oli alun perin opettajan asunto, joka muutettiin luokkahuoneeksi vuonna 1925 tehdyn suunnitelman mukaan. Luokan perällä on ovi huoneeseen 109.

201. Yksityiskatsomo luokan 113 etuosassa.

202. Ikkuna toisesta kerroksesta.

204. Ikkunanäkymää hallitsee kytkinkenttä.

203. Kirjastoluokka 112 on kalustettu ryhmätyöskentelyä varten.

200. Luokahuone 109 on musiikkiluokka.

205. Kahden puretun pystyseinin kaareva palomuurin on säilynyt luokassa 214.

206. Perinteinen liitutaulu on säilyttänyt paikkansa opetusvälineenä. Taulu on valaistu tehokkaasti.

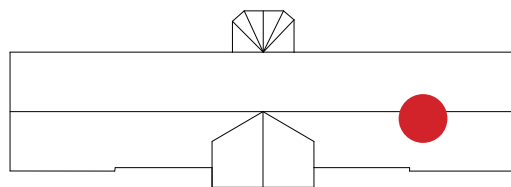
207. Neljän WC:n muodostama solu toisen kerroksen käytävässä muodostaa tunnistettavan 2000-luvun kerrostuman.

208. Yksityiskohta WC:n sisäpuolelta. Pintamateriaalit ovat korkeatasoisia.

209. Wc:n ovi on samaa materiaalia kuin seinä.

8.6 WC:t

Ennen 2000-luvun peruskorjausta wc:t sijaitsivat länsipäädyssä nykyisen pienryhmätilan paikalla. Toisessa kerroksessa oppilaiden wc:t muodostavat erillisen solun käytävän itäpäässä. Solun seinät ja ovet on päällystetty pystyrimapaneelilla. Ensimmäisessä kerroksessa wc:t on sijoitettu muiden huoneti-
lojen tavoin. Sisäpuolelta wc:t on päällystetty mosaiikkilaatoilla.

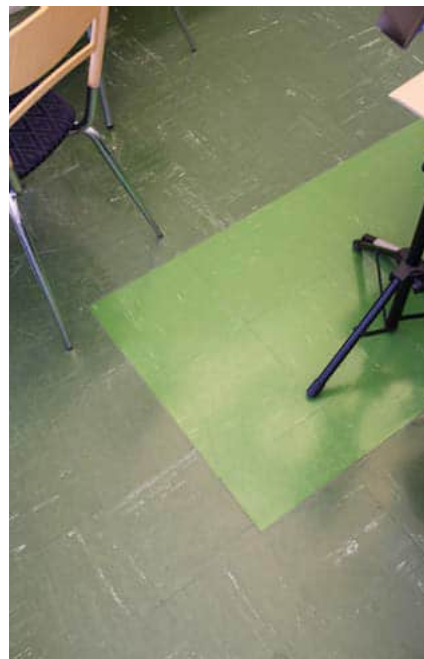

210. Ensimmäisen kerroksen wc:t vasemmalla.

211. Näkymä L-kirjaimen muotoisen soittuhuoneen perältä.

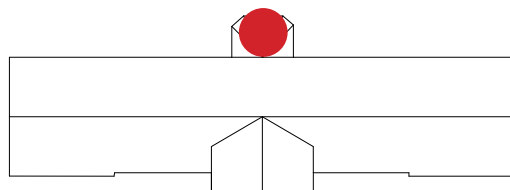
212. Lattia on päällystetty Hovi-vinyylilaatoilla.

213. Tila on korkea. Ikkunat ulottuvat lattialta kattoon.

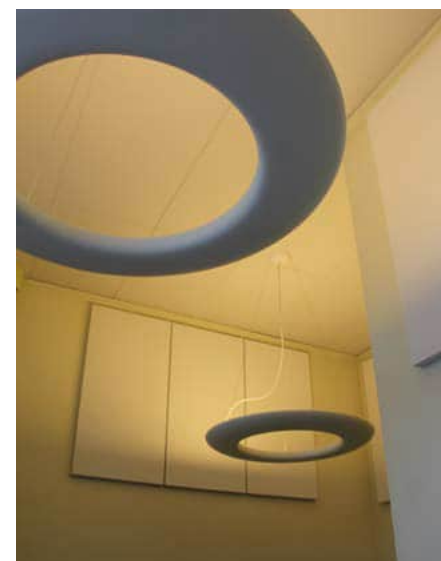

214. Ikkunat on varustettu kaltereilla.

8.7 Soittuhuone

Porrashuoneen ylätasanteella, entisen opetusvälinevaraston paikalla, on pieni musiikkihuone, jota käytetään soiton ja laulun harjoitteluun. Tila on äänieristetty ja sinne kuljetaan toisen kerroksen porrastasanteelta. Huoneen lattiaan asti ulottuvat ikkunat avautuvat sisäpihalle. Ne on putoamisvaaran vuoksi varustettu kaltereilla.

215. Tilan valaistus on epäsuora.

216. Erityisopetuksen tila 215

218. Edelliseen liittyvä opettajien WC

217. Pienryhmätila 107.

8.8 Työtilat

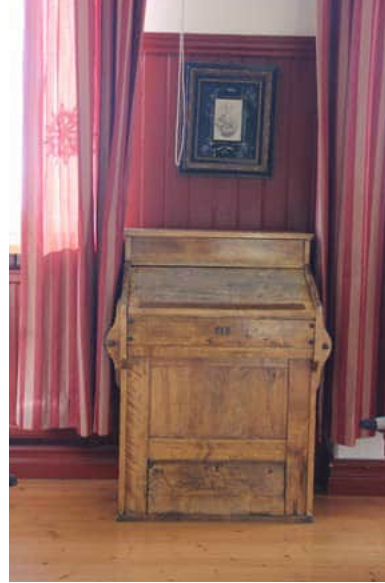
Opettajien työtilat sijaitsevat pääosin Leinonpuiston koulun tiloissa. Vanhalla puolella toisen kerroksen länsipäädystä on työtila 215, jota käyttää koulun erityisopetus. Pieni varasto muodostaa sille etuhuoneen. Työtiloihin lukeutuvat myös edellä mainitun vieressä oleva siivouskeskus. Ennen vuotta 1977 näiden tilojen paikalla oli pieni opettajainhuone ja opetusvälinevarasto.

Ensimmäisessä kerroksessa vastaavalla paikalla on kahdentoista oppilaan pienryhmätila 107. Sen paikalla oli ennen 2004 peruskorjausta oppilaiden wc:t.

219. Museoluokka poikkeaa materiaaleiltaan ja kalustukseltaan muista luokista. Tilassa on kaksi kaakeliuunia.

220. Vanha lipasto.

221. Vanhat pulpetit osoittautuivat liian ahtaiksi nykyisille koululaisille.

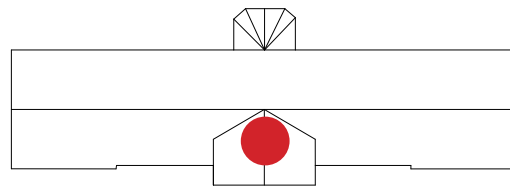
8.9 Museoluokka

Toisen kerroksen keskelle sijoittuvasta koulun suurimmasta luokahuoneesta on tehty museoluokka. Luokahuoneen sisämateriaaleja on ennallistettu alkuperäisen koulun hengessä. Luokkaan on kerätty myös historiallisia koulukalusteita ja -tarvikkeita.

Alkuperäisessä museoluokassa oppilaat istuivat vanhoissa kahdenistuttavissa puupulpeteissa. Ne olivat kuitenkin monen oppilaan mitoitukseen liian ahtaat, joten tilalle tuotiin nykyaikaisempia kalusteita.

222. Ennallistettu kasettikatto.

223. Museoluokan kalustusta.

224. Kaksiosaisen ullakkohuoneen ensimmäistä huonetta käytetään varastona. Oikealla iv-konehuoneen ovi.

225. Taaempi ullakkohuone, jonne on arkistoitu muun muassa koulun historia-aineistoa.

226. Ullakon portaan ylätasanne.

8.10 Ullakkohuoneet ja iv-konehuone

Ullakolla on kaksi lämmintä huonetilaa, joita käytetään varastoina. Huoneissa on vino sisäkatto ja lattia nousee huoneen perällä. Seinät ja katto ovat maalattua kipsilevyä ja lattiassa on harmaa vinyylimatto. Ullakkohuoneesta on käynti ilmanvaihtokonehuoneeseen. Tilat on rakennettu 2000-luvun peruskorjauksessa.

227. Ilmanvaihtokonehuone

228. Putkituksista huolimatta vesikaton rakenteellisuus ja taitava puutyö on edelleen nähtävissä. Kuvassa yksi ansarakenteista.

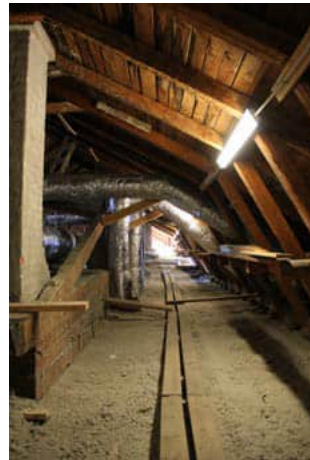
8.11 Kylmä ullakko

Kylmä ullakkotila on entinen käyttöullakko, joka on sittemmin otettu pääosin ilmanvaihtokanavien käyttöön. Ullakolla on nähtävissä rakennuksen alkuperäiset kannatinrakenteet, joihin kuuluu ruotsalaismalliset kattotuolit sekä niiden lisäksi useita ansarakenteita.

Yläpohja on täytetty puhallusvillalla 2000-luvun peruskorjauksessa, jolloin vanhat kerrokset poistettiin. Eristeen päälle on tehty puiset kulkutiet. Ullakon yleisilme on autenttinen, vaikka putkikanavat täyttävät tilan paikoin kokonaisuudessaan.

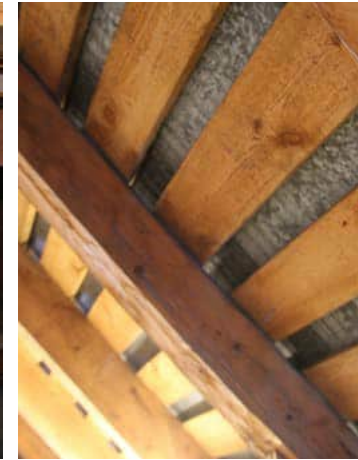
229. Tulisijan hormi ullakolla on säilytetty.

230. Lisäeristys ja sen päällä kulkusilta. Vasemmalla näkyy hirsiseinän tasakerta.

231. Ruotsalaisten kattotuolien välissä on yksinkertainen haukkaikkuna.

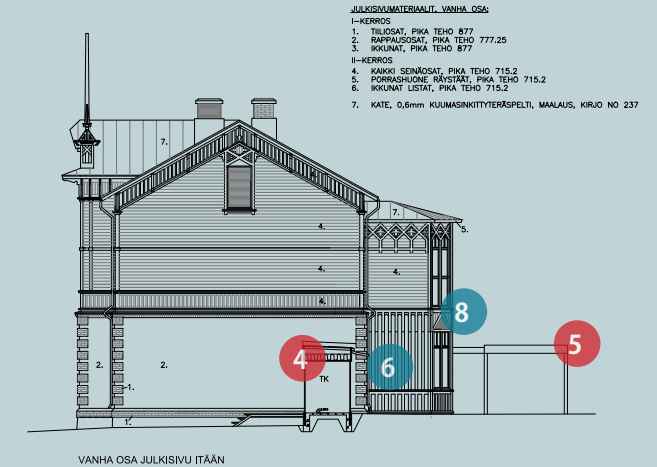
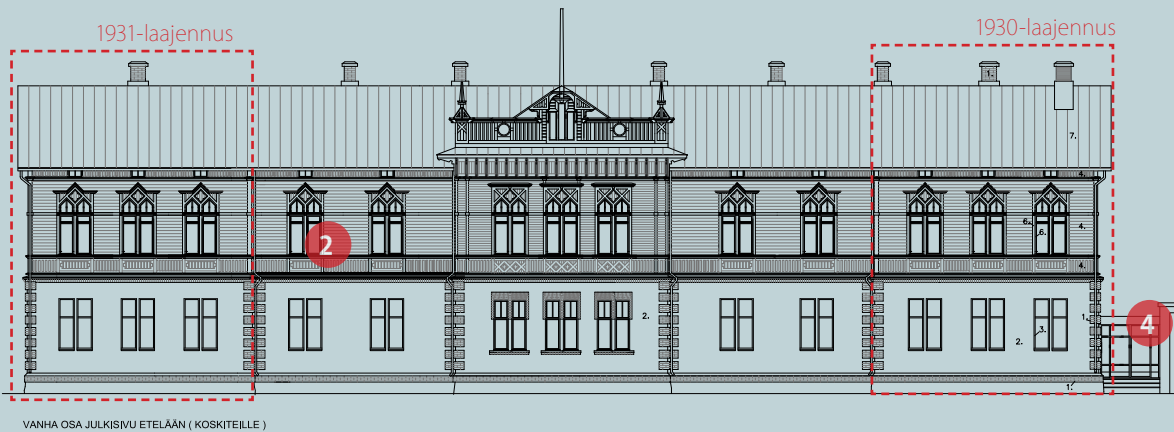
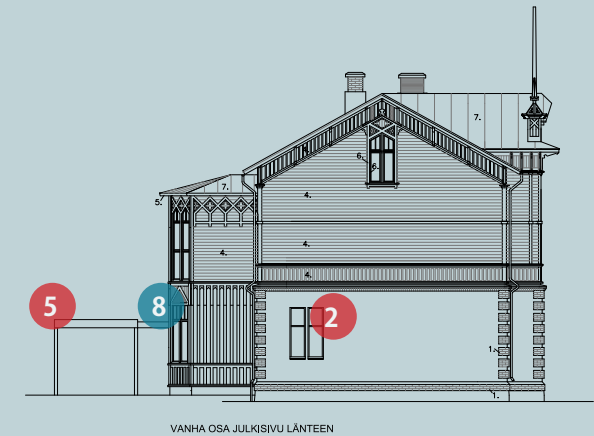
232. Peltikate on harvalaudoituksen päällä ilman aluskatetta.

233. Timpuri on kaivertanut puumerkinsä piirun päähän.

9 Säilyneisyys

9.1 Julkisivumuutokset (vuoden 1931 laajennuksen jälkeinen tila)

1. Ilmanvaihtokoneen ulkoyksikkö lisätty

2. Kaikkien ikkunoiden uusiminen 1977

3. Ovi muutettu kahdeksi ikkunaksi 1977

4. Liitetty lasikäytävällä 1977

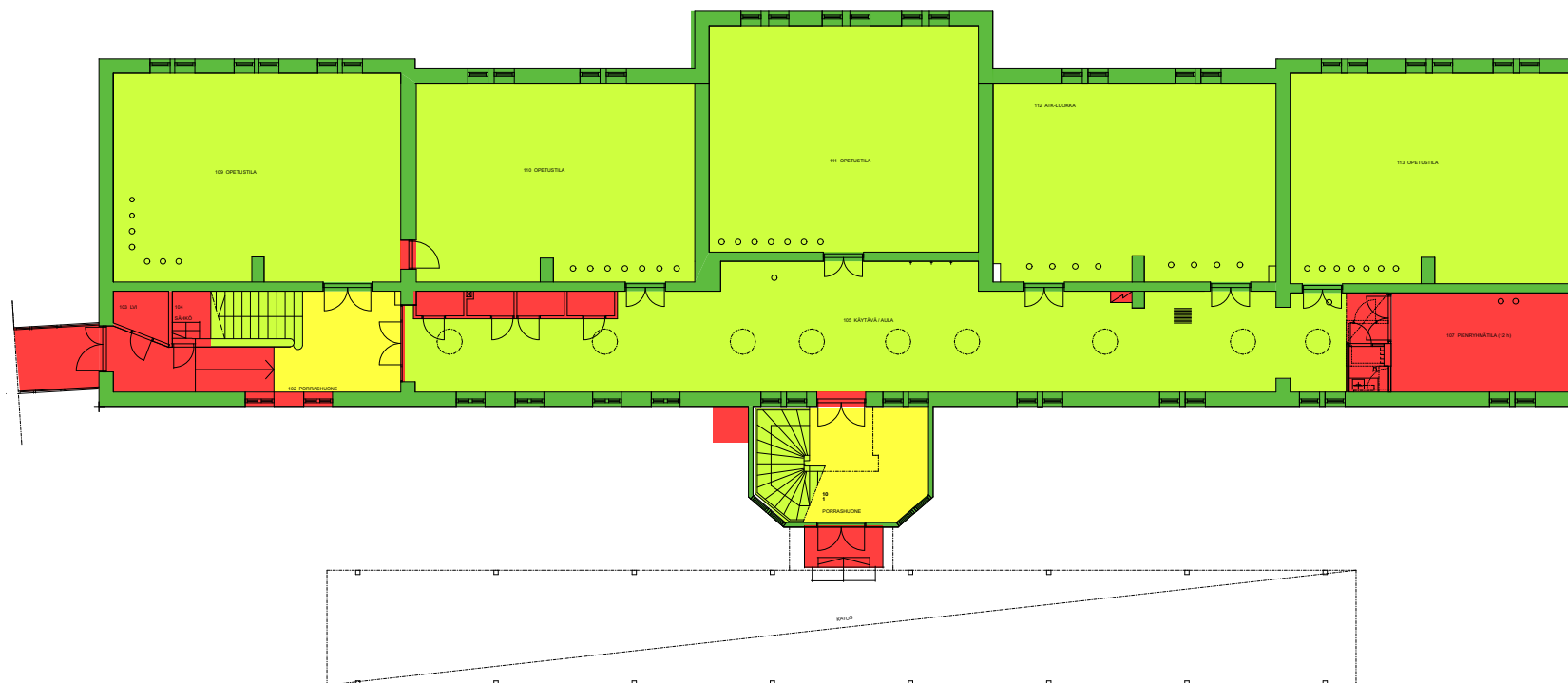
5. Sadekatos rakennettu 1977

6. 'Nurkkakaappi' purettu

8. Sisäänkäyntikatos purettu

234. Tuiran koulun julkisivut, loppupiirustus KUVA: Oulun Tilakeskus, Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy 2013

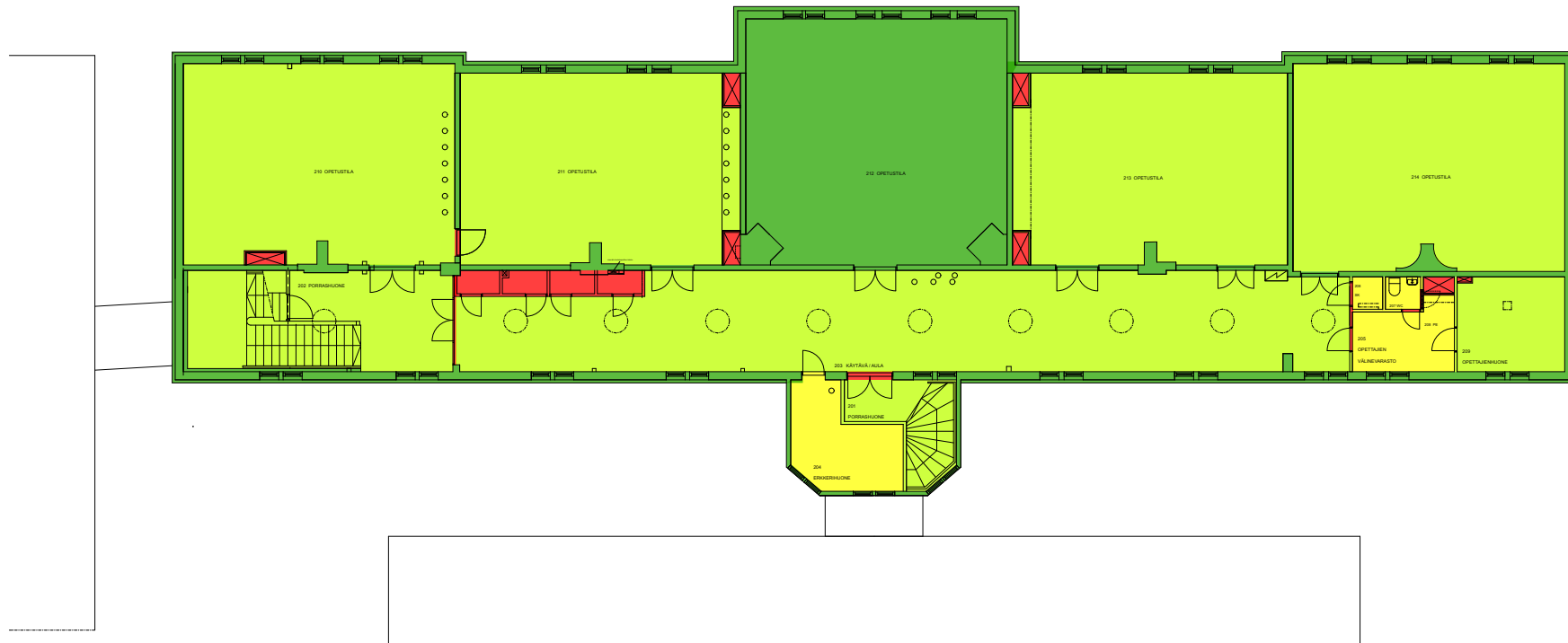

- Tilan muoto ja keskeiset ominaispiirteet säilyneet. Alkuperäisiä rakennusosia on säilynyt. Vähäisiä materiaali- ja värimuutoksia. Alkuperäisyyttä on palautettu.
- Osin säilynyt. Tilan muoto säilynyt. Rakennusosia on uusittu alkuperäisessä hengessä. Sisätiloissa on tehty muutoksia, mutta tilan alkuperäinen henki on säilynyt ja kerrostumia voidaan palauttaa.
- Muuttunut. Tilan muoto tai käyttötarkoitus merkittävästi muuttunut. Keskeisiä rakennusosia on vaihdettu tai muutettu. Menetettyjä rakennusosia ei voida palauttaa. Keskeiset ominaispiirteet eivät ole tunnistettavissa.
- Merkittävästi muuttunut tai kokonaan uusi.

Tuiran koulun säilyneisyyttä on tutkittu alkuperäisten rakennuslupapaperustusten, vanhojen valokuvien, muutoshistorian ja nykytilainventoinnin avulla. Tilatyypin säilyneisyyttä on esitelty valokuvien edellisessä, nykytilaa käsittelevässä osassa.

Yleisesti voidaan todeta, että koulun tilojen muodostamisen periaatteet ja käyttötarkoitus ovat säilyneet. Runkorakenteita on muutettu ja korjattu nykyaikaisilla menetelmillä molemmissa peruskorjauksissa. Alkuperäisiä tai palautettuja rakennusosia ja rakenteita säilynyt varsin paljon. Pintamateriaalit ja kalusteet on pääsääntöisesti uusittu. Rakennuksen julkisivut ja ulkovaippa ovat säilyneet alkuperäisen kaltaisena.

2 krs

 Tilan muoto ja keskeiset ominaispiirteet säilyneet. Alkuperäisiä rakennusosia on säilynyt. Vähäisiä materiaali- ja värimuutoksia. Alkuperäisyyttä on palautettu.

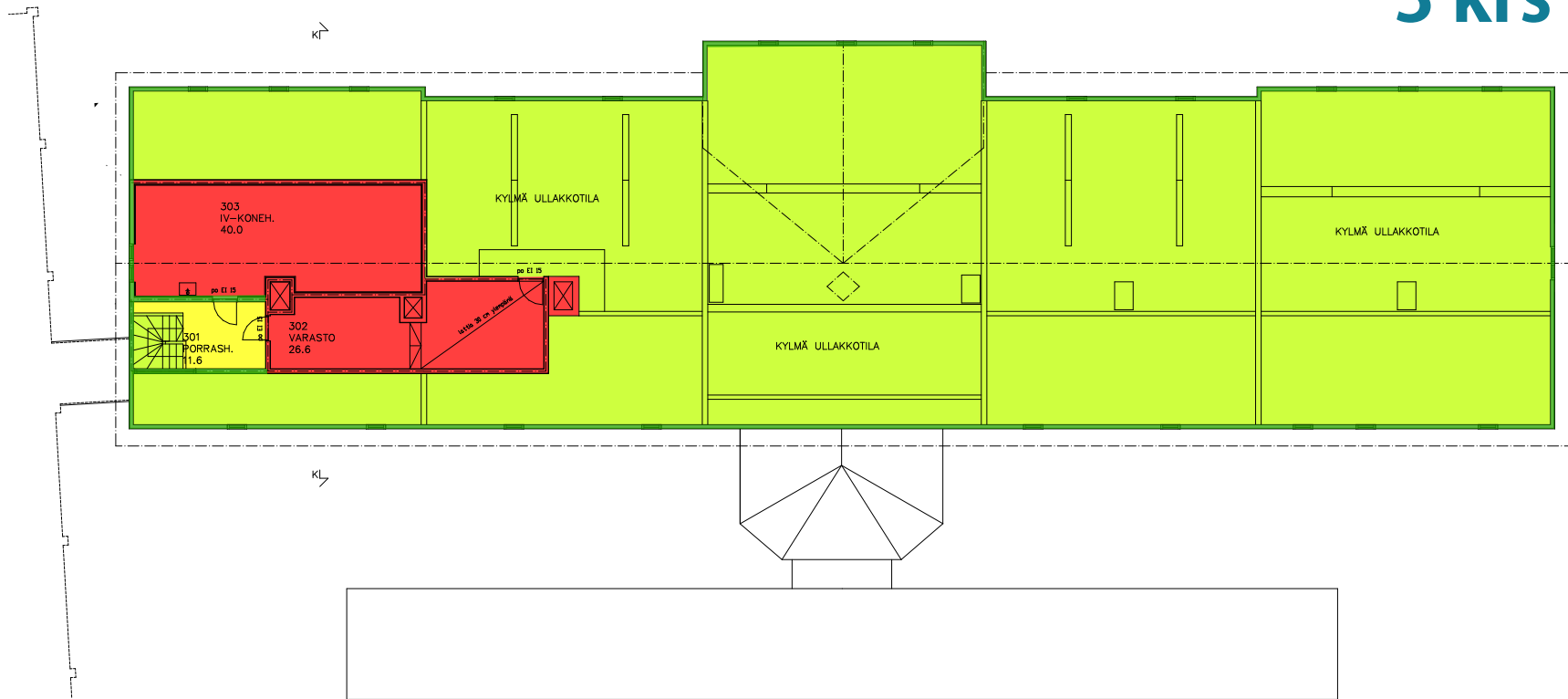
 Osin säilynyt. Tilan muoto säilynyt. Rakennusosia on uusittu alkuperäisessä hengessä. Sisätiloissa on tehty muutoksia, mutta tilan alkuperäinen henki on säilynyt ja kerrostumia voidaan palauttaa.

 Muuttunut. Tilan muoto tai käyttötarkoitus merkittävästi muuttunut. Keskeisiä rakennusosia on vaihdettu tai muutettu. Menetettyjä rakennusosia ei voida palauttaa. Keskeiset ominaispiirteet eivät ole tunnistettavissa.

 Merkittävästi muuttunut tai kokonaan uusi.

3 krs

- Tilan muoto ja keskeiset ominaispiirteet säilyneet. Alkuperäisiä rakennusosia on säilynyt. Vähäisiä materiaali- ja värimuutoksia. Alkuperäisyyttä on palautettu.
- Osin säilynyt. Tilan muoto säilynyt. Rakennusosia on uusittu alkuperäisessä hengessä. Sisätiloissa on tehty muutoksia, mutta tilan alkuperäinen henki on säilynyt ja kerrostumia voidaan palauttaa.
- Muuttunut. Tilan muoto tai käyttötarkoitus merkittävästi muuttunut. Keskeisiä rakennusosia on vaihdettu tai muutettu. Menetettyjä rakennusosia ei voida palauttaa. Keskeiset ominaispiirteet eivät ole tunnistettavissa.
- Merkittävästi muuttunut tai kokonaan uusi.

236. Kajaanintullin koulu, Koulukatu 16 Oulu

238. Riekin talo, Torikatu 26 Oulu

237. Villa Castrén, Keulapuomintie 9 Oulu

10 Rakennusmestari Jacob William Lillqvist (1865 -1941)

Rakennusmestari Jacob William Lillqvist suoritti rautatierakennusmestarikurssin Lapualla vuonna 1886 ja hankki päästötodistuksen Helsingin teollisuuskoulusta vuonna 1889. Uransa alkuvaiheessa Lillqvist toimi rautateiden työnjohtajana ja rakennusmestarina eri puolella Suomea. Tuona aikana hän teki opintomatkoja Venäjälle ja Ruotsiin.

Jacob Lillqvist toimi Oulun kaupungin palveluksessa rakennusmestarina ja taloudenhoitajana vuosina 1892-1899. Tuiran kansakoulun rakentamisvuonna 1900 Lillqvist nimitettiin Oulun kaupunginrakennusmestariksi, jonka jälkeen hän toimi kaupungin-insinööriin virassa vuosina 1919-1920. Suunnittelutehtävien lisäksi Lillqvistin tehtäviin kuului kaupungin rakennuskohteiden valvonta. Niistä pitkäaikaisin oli nykyiseen Tuiranpuistoon rakennetun kunnallissairaalan rakennustöiden johtaminen, jossa Lillqvist toimi rakennustöiden valvojana koko hankkeen ajan vuodesta 1898 aina Tuiran synnytyssairaalan valmistumiseen eli vuoteen 1936 saakka.¹

¹ Suomen rakennusmestarit matrikkeli 1905 -1930 Aug. Tolonen (toim) Suomen rakennusmestari liitto, F. Tilgman Oy:n kirjapaino, Helsinki 1930 ss. 298-299

235. Virassa ollessaan rakennusmestari J.W. Lillqvist vastasi Oulun kaupungin keskeisistä työmaista. Tässä ilmoituksessa hän peräänkuulutti kivimiehiä urakatöihin Tuiran kunnallissairaalan rakennustyömaalle. Julkaistu Oulun Ilmoituslehdessä 4. marraskuuta 1898.

239. Vanha paloasema, Kauppurienkatu 24 Oulu

Tuiran koulun muutosvaiheisiin osallistuneita suunnittelijoita:

J.W. Miesmaa, rakennusmestari (muutokset 1925-1935)

Kyösti Kunnas, rakennusmestari (laajennukset 1930-1931)

Victor Sucksdorff, arkkitehti (uudisrakennus 1911)

Esko Tuulos, kaupunginarkkitehti (peruskorjaus 1977)

Seppo Kanninen, kaupunginarkkitehti (uudisrakennus 1977)

Arkkitehtitoimisto Kari Harmainen Oy (peruskorjaus 2004-2006)

Arkkitehtitoimisto Kari Huotari Oy (korjaussuunnittelu 2013)

Virkatyön lisäksi Lillqvistillä oli osakkuuksia ja luottamustoimia rakennusalalla. Hänen suunnittelemistaan rakennuksista ovat edelleen käytössä muun muassa Vanha palokunnan talo (1897), Kajaanintullin koulun päärakennus (1893), Riekin talo (1900) ja Villa Castrén (noin 1915). Kirkkokadun ja Asemakadun kulmauksessa sijainnut Kauppiäitten talo (1900) on purettu ja Hollinhaassa sijainnut Limmin talo (1898) on tuhoutunut tulipalossa.

Lillqvistin aktiivinen työura ajoittui 1800-luvun lopun ja 1900-luvun ensimmäisten vuosikymmenten nopeasti vaihtuvien tyylikausien aikaan. Hän sovelsi kertaustyylien tyyli- piirteitä yhtä taitavasti niin puu- kuin kiviaineisissakin rakennuksissa.

11 Yhteenveto

Oulun kaupunki rakensi kaksikerroksisen kansakoulun Tuiraan vuonna 1900. Valmistuessaan Tuiran koulu oli Oulun kaupungin viides kansakoulurakennus ja pitkään ainoa kaupungin omistama koulu joen pohjoispuolella. Nykyisin koulu on suojeltu asema-kaavassa ja luetteloitu Oulun kulttuurihistoriallisesti merkittävien kohteiden listaan.

Historiallinen tausta: Tuiran jatkuva kasvutarina

Asutus levisi Oulujoen pohjoispuolella Tuiran ja Alalaanilan alueilla nopeasti sen jälkeen, kun Oulujoen koskien yli saatiin kiinteät sillat. Ensimmäisessä vaiheessa alueelle muutti työväkeä ja torppareita, jotka hyödynsivät maalaiskunnan tarjoamaa vapautta rakentamisessa. Tilanne muuttui sitä mukaa kun joen pohjoispuolisia alueita liitettiin Oulun kaupunkiin. Ensimmäinen asemakaava valmistui alueelle vuonna 1914.

Tuiran koulukysymys tuli ajankohtaiseksi jo 1800-luvun lopulla. Alueen lapset kävivät koulua kaupungin keskustan kouluissa, mikä vähensi kouluhalukkuutta ja vaikeutti kouluilaisten huoltoa. Koulun rakentamispäätöstä pitkittivät vaiheittain edenneet alueliitokset kaupungin ja maalaiskunnan kesken. Kun koulu viimein valmistui, se todettiin pian tiloiltaan riittämättömäksi.

Koulutilojen riittämättömyydestä tuli pysyvä ilmiö Tuirassa. Toisen maailmansodan jälkeen koulu täyttyi suurista ikäluokista ja koululaisten määrää lisäsi kerrostalovaltaisen Koskikeskuksen rakentaminen. Suurin kasvupyrähdys koettiin kuitenkin 1960-luvun lopulla, jolloin käynnistyi maamme suurin aluesaneeraus Puu-Tuirasta elementtikerrostalojen täyttämäksi kaupunginosaksi. 2010-luvulla Tuira on ollut maahanmuuttajien suosiossa ja alueen asuntotarjonta on kasvanut täydentämISRakentamisen myötä.

Muutosvaiheet ovat tuoneet Tuiraan uusia perheitä ja siten pitäneet Tuiran vanhan koulurakennuksen tiiviisti alkuperäisessä käytössä jo 120 vuotta,

Arkkitehtuuri: Näyttävää uusgotiikkaa kivistä ja puusta

Koulun suunnittelijana toimi kaupungin rakennusmestari J.W. Lillqvist, joka suunnitteli, rakennutti ja valvoi rakennuskohteita eri puolilla Oulua sekä virkatyönä että yksityisesti. Tuiran koulun suunnittelua varten hankittiin koulurakennusten mallikirjoja, mutta lopulliset piirustukset olivat Lillqvistin käsialaa.

240. Tuiran koululaiset sahaavat 1950-luvun käsityötunnilla. Kuva on otettu vuonna 1911 valmistuneessa Victor Sucksdorffin suunnittelemassa koulussa.

Tuiran koulu on tyypiltään sivukäytäväkoulu. Perusratkaisu mahdollisti suuret luokkahuoneet, joiden korkeista ikkunoista saatiin runsaasti koulutyötä edistävää luonnonvaloa ja lämpöä. Luokkahuoneiden lisäksi kouluun tehtiin maalaiskoulujen tavoin asunto opettajalle.

Lillqvistin suunnitelmassa ensimmäinen kerros tehtiin kiviaineisena ja toinen kerros puusta. Vankat tiilimuurit kannattelivat yläpuolisia hirsikehiä ja puurunkoisia välipohjia. Tyyliksi Lillqvist valitsi näyttävän uusgotiikan, jonka tunnusomaiset koristemuodot toteutuivat sekä kiveen että puuhun. Valmis rakennus täytti kaikki julkiselle rakennukselle asetetut vaatimukset. Sen hohtava valkoinen hahmo näkyi myös kauas kantakaupungin puolelle.

241. Sahat ovat tallella Tuiran koulun tiloissa.

Maisemalliset muutokset: kosken kohina vaihtui sähkölankojen lauluun

Tuiran kansakoulu rakennettiin Oulujoen törmälle, josta sen luokkahuoneista avautui esteetön näköala Merikosken kuohuihin. Maisemallisen elämyksen lisäksi koski synnytti lakkaamattoman pauhun ja toimi jokivarren ihmisten vilkkaana liikenneväylänä, josta oppilaat saattoivat laskea ohitse kiitäviä tervaveneitä.²

Koulun maisema muuttui merkittävästi, kun kosken vesivoiman rakentaminen vuonna 1939 käynnistyi. Joki ohjattiin pitkän sivupadon tukemaan uomaan ja koulun eteen rakennettiin voimalaitoksen turbiinihalli. Näkymä joelle katkesi lopullisesti, kun koulun kohdalle rakennettiin voimalaitoksen kytkinentä.

² Kustaa Hautala s. 105 kirjassa Sinun kaduillas koulutie - Oulun kansakoulun 100-vuotismuistojulkaisu vv. 1874-1974, Oulun opettajayhdistys, PT-paino, Oulu 1974

Myös koulun pihaa sivuava voimalinja on muuttanut maisemaa. Sen varjeluun nimissä koulu menetti arvokkaat 'tiedon puut' eli liian lähellä voimalinjaa kasvaneet vanhat mänyt.

Koulun muutosvaiheet: Laajennuksia ja lisäosia

Tuiran kansakoulu kävi tarpeeseen nähden pieneksi pian valmistumisensa jälkeen. Vaikka tiilistä ja hirsistä rakennettu koulu oli kohtuullisen helposti laajennettavissa, päädyttiin ensimmäisessä vaiheessa rakentamaan vanhan koulun viereen toinen koulurakennus vuonna 1911. Tämä arkkitehti Victor Sucksdorffin suunnittelema art nouveau-tyylinen rakennus tarjosi koululle paitsi lisää luokkahuoneita, myös ajanmukaiset tilat veistolle ja voimistelulle.

1930-luvun alussa vanhaan koulurakennukseen tehtiin tilamuutoksia ja laajennuksia. Rakennusmestari J.W. Miesmaan suunnitelman mukaisesti opettajan asunnosta saatiin yksi luokkahuone lisää. 1920-luvun lopulla päätettiin toteuttaa rakennusmestari Kyösti Kunnaksen suunnittelema kaksivaiheinen laajennussuunnitelma, jossa rakennuksen molempiin päihin lisättiin yhden luokkahuoneen mittainen ja kahden kerroksen korkeinen laajennusosa. Häätäpöytätyönä tehdyt laajennukset liittyivät saumattomasti koulun alkuperäiseen osaan.

Toisen maailmansodan jälkeen syntyneiden suurten ikäluokkien tullessa kouluikään, Tuiran koulu toimi muiden oululaiskoulujen tavoin vuoroluvussa ja lisäksi otettiin käyttöön tiloja Ouluntien toisella puolella sijainneesta Päiväkodista ja jopa Tuiran kirkosta.

Tilakysymykset ratkesivat vasta 1970-luvulla, kun Oulu siirtyi ensimmäisten kaupunkien joukossa peruskoulujärjestelmään. Sucksdorffin suunnittelema lisäosa sai väistyä uuden elementtirakenteisen koulurakennuksen tieltä. Tämä Oulun kaupunginarkkitehti Seppo Kanniaisen suunnittelema hallikoulu tarjosi tarvittavan määrän peruskoulun vaatimukset täyttäviä luokkatiloja, taideaineiden tilat, liikuntasalin ja ruokalan keittiöineen. Laajennus kytkettiin Tuiran kansakouluun lasikäytävällä.

Suuri muutos tapahtui myös koulun pihalla, jonka aiemmin avoin ja osin luonnontilainen olemus muuttui kolmelta sivulta rajatuksi sorakentäksi.

Säilyneisyys: muutokset ja peruskorjaukset

Tuiran kansakoulurakennus on peruskorjattu kaksi kertaa. Ensimmäinen peruskorjaus tehtiin vuonna 1977 sen jälkeen, kun viereinen uusi koulu oli otettu käyttöön. Korjauksessa uudistettiin pääosin talotekniikkaa ja rakenteita. Koulun alle tehtiin lämpökanaali ja ensimmäiseen kerrokseen rakennettiin uutta maanvaraista betonilattiaa. Ikkunat ja ovet uusittiin alkuperäisten rakennusosien muotokieltä noudattaen. Näkyviä muutoksia olivat porrashuoneiden osastointi sekä pääoven edustan suoralinjainen sadekatos.

Toinen peruskorjaus tehtiin vuosina 2004-2006. Se alkoi teknisenä parannushankkeena mutta laajeni peruskorjaukseksi, kun rakenteiden odotettua heikompi tila kävi ilmi. Rakenteellisten korjausten ohella kouluun lisättiin koneellinen ilmanvaihto ja uusittiin sähkö- sekä vesikalusteet. Perusteellinen korjaus tarjosi myös mahdollisuuden palauttaa koulun alkuperäisyyttä asemakaavan suojelumääräyksen mukaisesti. Tämä toteutui sekä julkisivujen että keskeisten sisätilojen osalta.

Kun ottaa huomioon, että koulun historiaan liittyy ilmapommituksessa saatu osuma, ajanjakso saksalaisten sotilaiden majoituskasarmina sekä tulipalo, on koulu selviytynyt 120 vuoden käytöstä varsin hyvin. Erityisen hyvin on säilynyt rakennuksen ulkoinen

hahmo sekä siihen liittyvä runsas koristelu. Huomattavaa on, että samassa rakennuksessa on sekä kivi- että puuarkkitehtuurin muotokieli. Rakennuksen alkuperäistä ryhdikkyttä heikentävät historialliseen ilmeeseen sopimaton sadekatos sekä pihan puolella matala kivijalka.

Sisätiloissa alkuperäinen tilallisuus ja luokkahuoneiden muoto ovat säilyneet lähes muuttumattomina. Toisaalta on luonnollista, että sisätiloissa koulunkäynnin muuttuminen opettajakeskeisestä oppimiskeskeiseksi on muuttanut alkuperäisiä materiaaleja erityisesti kalustusta. Opettajien korokkeet luokkahuoneiden edestä purettiin jo 1970-luvulla. Talotekniikka ja opetukseen liittyvä tekninen laitteisto on lisätty tiloihin harkiten ja alkuperäistä arkkitehtuuria kunnioittaen.

Oppimisympäristön viihtyisyys- ja virikkeellisyystavoitteisiin Tuiran koulu on saanut runsaasti aineksia omasta historiasta ja talon arkkitehtuurista. Hyvä esimerkki tästä on koulun toiseen kerrokseen tehty museoluokka, jonka alkuperäisiä pintoja ja rakenteita ennallistettiin vuoden 2004 peruskorjauksessa. Museoluokkaan on koottu myös vanhoja koulukalusteita ja -esineistöä.

Tuiran kansakoulu on oululaisen rakennusmestari J. W. Lillqvistin suunnittelema kaupunkikoulu, jossa voi nähdä taitavien kivi- ja puurakentajien käsi-työosaamista. Rakennuksen säilyneisyys kertoo koulun osakseen saamasta arvostuksesta myös myöhemmissä peruskorjausvaiheissa. Alkuperäisten piirteiden säilymistä on edesauttanut myös se, että koulun vieressä on ensimmäisestä vuosikymmenestä alkaen ollut toinen koulurakennus, johon on voitu toteuttaa kunkin aikakauden edellyttämiä tilamuutoksia.

Tuiran koulun kulttuurihistoriaa on tallennettu runsaasti koulun käyneiden oppilaiden tarinoiden muodossa. Lisää historiallista todistusvoimaa on rakenteissa nykyisten pintakerrosten alla. Vanhan koulun arvokkuus edellyttää, että sen ympärillä on jatkossakin avointa tilaa ja se säilyttää paikkansa yhtenä Tuiran kaupunkikuvallisena dominanssina.

242. Uusi ja vanha kohtaavat Tuiran koulun pihalla.

LÄHTEET

KUVAT

Nykytilaa esittävät valokuvat Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy / Veli-Pekka Huhmo. Muut kuin tekijöiden omistamien kuvien kuvalähteet on mainittu kunkin kuvan yhteydessä.

ARKISTOT

Kansallisarkisto, Oulu
Oulun kaupunginarkisto
Oulun Tilapalvelut Liikelaitos -arkisto
Tuiran koulun arkisto
Museovirasto, journalistinen kuva-arkisto
Veljekset Karhumäki Oy:n ilmakehu-arkisto

KARTAT, ORTOKUVAT, ASEMA- JA YLEISKAAVAT

Oulun kaupunki, Yhdyskunta- ja ympäristöpalvelut, Kaavoitus ja Karttapiste.

PAINETUT LÄHTEET

Hautajärvi Harri (toim): Rakennetun Suomen tarina, ss. 95-111 "Oppimisen ja koulutuksen tiloja" Elina Standertskjöld, Rakennustieto Oy Bookwell Oy, Porvoo 2017

Hautala Kustaa, Oulun kaupungin historia IV 1865-1918, Oulun kaupunki, Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1976

Hautala Kustaa, Oulun kaupungin historia V 1918-1945, Oulun kaupunki, Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1982

Huttunen Pertti: Oulun kaupungin kansakoulu 1921-1974, 2. osa Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1986

Pertti: Oulun kaupungin kansakoulu 1874-1974, 1. osa Kirjapaino Osakeyhtiö Kaleva, Oulu 1974

Lilius Henrik, Suomalaisen koulutalon arkkitehtuurihistoriaa: kehityslinjojen tarkastelua keskiajalta itsenäisyyden ajan alkuun, Suomen muinaismuistoyhdistys, Helsinki 1982

Manninen, Turo. Oulun kaupungin historia VI 1945-1990. Oulun kaupunki. Jyväskylä 1995.

Niskala, Kaarina ja Okkonen, Ilpo. Oulun Graadi, 350 vuotta asemakaavoitusta. Oulun kaupungin tekninen keskus, Studio Ilpo Okkonen Oy. Oulu, 2002.

Sinun kaduilla koulutie - Oulun kansakoulun 100-vuotismuistojulkaisu vv. 1874-1974, Oulun opettajayhdistys, PT-paino, Oulu 1974

Stjerna Pirkko (toim.) Tuiran koulu 100 vuotta, Oulun kaupungin painatuskeskus, Oulu 2000

Suomen rakennusmestarit matrikkeli 1905 -1930 Aug. Tolonen (toim) Suomen rakennusmestariiliitto, F. Tilgman Oy:n kirjapaino, Helsinki 1930

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Arkkitehtitoimisto Pia Krogius, Tuiran koulun laajennus - rakennushistoriaselvitys 5.12.2005, Oulun kaupungin Tilakeskus 2005

Krogius, Pia ja Hirviniemi, Helena Oulun koulut - inventointi. Liikelaitos Oulun Tilakeskus. Oulu, 2015

SANOMA- JA AIKAKAUSLEHDET

Oulu-lehti
Sanomalehti Kaleva
Kaiku-lehti

SÄHKÖISET LÄHTEET

2. vaiheen maakuntakaava lainvoimainen. Pohjois-Pohjanmaan liitto. Selvitysaineistot, Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015. Inventointikertomus 24.11.2016. Oulu-Oulu.

www.pohjois-pohjanmaa.fi/aluesuunnittelu/maakuntakaavoitus/2_vaihemmaakuntakaava_lainvoimainen [viitattu:16.9.2019]

<https://kartta.ouka.fi/>
www.mfa.fi

<http://www.nba.fi/puukausi/koulu/tyyppikoulu>
www.rky.fi

Tuiran koulu ennen ja nyt, DVD, Sulavampi -tuontato 2004 kesto 8 min

HAASTATELUT JA SÄHKÖPOSTIT TEKIJÄLLE

Kumpulainen Antti, Tuiran koululainen 1945-1950 30.5.2020

Tikkanen Heikki, rehtori 23.4.2020

Salmi Kustaa, arkkitehti 23.4.2020

Sutela Kalervo, Tuiran koulun entinen opettaja 30.6.2020

OULU | *Tilapalvelut*

TUIRAN KOULU, OULU

Rakennushistoriaselvitys 31.5.2020 | Arkkitehtitoimisto Jorma Teppo Oy